

δελτίο

ΕΛΛΗΝΙΚΗ
Ε Ν Ω Σ Η
ΤΡΑΠΕΖΩΝ

ΙΟΥΛΙΟΣ - ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ - ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2007

ΑΡΙΘΜΟΣ
ΤΕΥΧΟΥΣ

50

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΝΩΣΗ
ΤΡΑΠΕΖΩΝ

ΑΜΕΡΙΚΗΣ 21Α, 10672 ΑΘΗΝΑ

ΠΑΡΕΧΟΜΕΝΟ	ΤΕΛΟΣ
Ταχυδρομείο	ΚΕΜΠΑΘ
Αριθμός Άδειας	4506

1898 ΕΝΤΥΠΟ ΚΛΕΙΣΤΟ ΑΡ.ΑΔΕΙΑΣ 275/89 ΚΕΜΠΑ

Διοίκηση ΕΕΤ

Διοικητικό Συμβούλιο

Πρόεδρος

Τάκης Αράπογλου
Πρόεδρος και Διευθύνων Σύμβουλος
Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος

Α' Αντιπρόεδρος

Δημήτριος Μαντζούνης
Διευθύνων Σύμβουλος Alpha Bank

Β' Αντιπρόεδρος

Νικόλαος Νανόπουλος
Διευθύνων Σύμβουλος
Eurobank EFG

Μέλη

Μιχάλης Κολακίδης
Αντιπρόεδρος και Διευθύνων Σύμβουλος
Τράπεζας Πειραιώς

Δημήτρης Μηλιάκος
Διοικητής ΑΤΕbank

Αντώνιος Κροντηράς
Διευθύνων Σύμβουλος
Εμπορικής Τράπεζας της Ελλάδος

Παναγιώτης Τσουπίδης
Πρόεδρος Ταχυδρομικού Ταμιευτηρίου

Χρήστος Σορώτος
Γενικός Διευθυντής Citibank

Κωνσταντίνος Βασιλακόπουλος
Γενικός Διευθυντής Τράπεζας Κύπρου

Τρύφων Κουταλίδης
Πρόεδρος Geniki Bank

Βασίλειος Θεοχαράκης
Πρόεδρος MARFIN Εγνατίας Τράπεζας

Σπύρος Φιλάρετος
Πρόεδρος Εκτελεστικής Επιτροπής ΕΕΤ

Χρήστος Γκόρτσος
Γενικός Γραμματέας
Ελληνικής Ένωσης Τραπεζών

Εκτελεστική Επιτροπή

Πρόεδρος

Σπύρος Φιλάρετος
Γενικός Διευθυντής
Alpha Bank

Αναπληρωτής Προέδρου ΕΕ

Βύρων Μπαλλής
Αναπληρωτής Διευθύνων Σύμβουλος
Eurobank EFG

Μέλη

Γιάννης Πεχλιβανίδης
Αντιπρόεδρος και Αν. Διευθύνων Σύμβουλος
Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος

Λεωνίδας Ζώννιος
Γενικός Διευθυντής
Emporiki Bank

Θεόδωρος Πανταλάκης
Αντιπρόεδρος και Αν. Διευθύνων Σύμβουλος
Τράπεζας Πειραιώς

Λάμπρος Δημοσθένους
Chief Financial Officer Greece
Citibank

Γιώργος Τανισκίδης
Πρόεδρος και Διευθύνων Σύμβουλος
Millennium Bank

Χρήστος Γκόρτσος
Γενικός Γραμματέας
Ελληνικής Ένωσης Τραπεζών

Περιεχόμενα

ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ
Ελληνική Ένωση Τραπεζών

ΕΚΔΟΤΗΣ - ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
Χρήστος Γκόρτσος
Γενικός Γραμματέας ΕΕΤ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΚΔΟΣΗΣ
Μαρία Μαγγιώρου

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
Μέλη Επιστημονικού
Συμβουλίου ΕΕΤ:
Νικόλαος Καραμούζης
Γιώργος Βαφειάδης
Μιχάλης Μασουράκης
Δημήτριος Μόσχος
Πάυλος Μυλωνάς
Ιωάννης Παπαδάκης
Γκίκας Χαρδούβελης

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΥΛΗΣ
Αλεξάνδρα Μανιάτη

ΕΞΩΦΥΛΛΟ ΚΑΙ
ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ
Τίνα Σταματοπούλου

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ
ΚΕΙΜΕΝΩΝ
Κατερίνα Ηλιοπούλου
Τίνα Σταματοπούλου

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ
Τίνα Σταματοπούλου

ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΔΟΚΙΜΙΩΝ
Χάρις Γκότζη

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ/ΕΚΤΥΠΩΣΗ
s.m. graphics adv. ε.π.ε.

Τιμή Τεύχους 0,01€

ISSN 1105-9923

- MiFID: οι απόψεις των ειδικών
Αρτέμης Θεοδωρίδης, Νικόλαος Καραμούζης, Αλέξανδρος Τουρκολιάς 2-14
- Ενίσχυση της συνεργασίας και του συντονισμού
των εποπτικών αρχών της Νοτιοανατολικής Ευρώπης
Παναγιώτη Κυριακόπουλου 15-20
- Ιστορικά κτίρια τραπεζών στο κέντρο της Αθήνας
Αλέκου Λιδωρίκη 21-26
- Μόνιμη στήλη: SEPA - Ο ενιαίος χώρος πληρωμών σε ευρώ
Οι οικονομικές επιπτώσεις του SEPA για τις τράπεζες,
σύμφωνα με τα συμπεράσματα μελέτης που πραγματοποίησε
η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα
Επιμέλεια: Κώστα Ταβλαρίδη, Βασίλη Παναγιωτίδη 27-32
- Νέα εποχή στις σχέσεις τραπεζών - δανειοληπτών
Χρήστου Ν. Κώνστα 33-37
- ATM, η «μίνι» τράπεζα 24ωρης εξυπηρέτησης
Έφης Καραγεώργου 39-44
- Banks in Action: Ένα πρόγραμμα μαθητείας
για την τραπεζική επιχείρηση
Παρουσίαση: Βάσας Τσοκόπουλος 45-47
- Εκπαιδευτικό κέντρο των τραπεζών της Γεωργίας
με τη συνεργασία του Ελληνικού Τραπεζικού Ινστιτούτου 48-49
- Ισλαμική χρηματοοικονομική (Islamic banking)
Χρήστου Αλεξάκη, Αλέξανδρου Τσικούρα 51-58
- Τραπεζικά θέματα από τη δραστηριότητα της ΕΕΤ 59-80
- Η συμβολή της δημιουργίας «ηθικών εταιρειών» στην άμβλυνση
των εντεινόμενων κοινωνικών προβλημάτων
και των χρηματοοικονομικών σκανδάλων
Δημητρίου Λ. Παπαδόπουλου 81-91
- Η MiFID και οι απαιτήσεις σε εκπαίδευση
Κώστα Γαλιάτσου 93-95

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΤΡΑΠΕΖΩΝ
ΑΜΕΡΙΚΗΣ 21Α, 106 72 ΑΘΗΝΑ,
ΤΗΛ. 210 3386500

WWW.
HBA.

GR

MiFID: οι απόψεις των ειδικών

*Τράπεζες, ΕΠΕΥ, ΑΕΔΑΚ και ΑΕΕΔ βρίσκονται αντιμέτωπες
με μια νέα πραγματικότητα – το νέο νομοθετικό πλαίσιο
για τις αγορές χρηματοπιστωτικών μέσων,
το οποίο προήλθε από την ενσωμάτωση στο ελληνικό δίκαιο
της κοινοτικής Οδηγίας 2004/39/EK
(MiFID - Markets in Financial Instruments Directive),
με έναρξη ισχύος την 1η Νοεμβρίου 2007.*

Ο νόμος με τον οποίο ενσωματώθηκε στο ελληνικό δίκαιο η κοινοτική Οδηγία είναι ο νόμος 3606/2007 «Αγορές χρηματοπιστωτικών μέσων και άλλες διατάξεις».

Ο νόμος 3606/2007 αποτελείται από δύο μέρη. Ειδικότερα:

- με το πρώτο μέρος, το οποίο περιέχει δέκα (10) κεφάλαια, ενσωματώθηκαν στο ελληνικό δίκαιο οι διατάξεις της Οδηγίας 2004/39/EK, και
- με το δεύτερο μέρος, το οποίο περιέχει δύο (2) κεφάλαια θεσπίστηκαν ρυθμίσεις αναφορικά με την αδειοδότηση και τη λειτουργία συστημάτων κεντρικού αντισυμβαλλόμενου, εκκαθάρισης και διακανονισμού, επήλθαν τροποποιήσεις στην υφιστάμενη νομοθεσία και καταργήθηκαν πολλές από τις διατάξεις της ισχύουσας νομοθεσίας της κεφαλαιαγοράς, οι οποίες δεν συνάδουν με το καθεστώς που καθιερώνεται με την MiFID.

Σε συνέχεια του νόμου 3606/2007 εκδόθηκαν εννέα Αποφάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς και μία Πράξη Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος, με τις οποίες ενσωματώθηκαν τα εκτελεστικά μέτρα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σε σχέση με συγκεκριμένες διατάξεις της Οδηγίας 2004/39/ΕΚ και, συγκεκριμένα, της Οδηγίας 2006/73/ΕΚ Επιτροπής «για την εφαρμογή της οδηγίας 2004/39/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, όσον αφορά τις οργανωτικές απαιτήσεις και τους όρους λειτουργίας των επιχειρήσεων επενδύσεων, καθώς και τους ορισμούς που ισχύουν για τους σκοπούς της εν λόγω οδηγίας», τα οποία θα αρχίσουν να ισχύουν επίσης από την 1η Νοεμβρίου 2007.

Παράλληλα, από την 1η Νοεμβρίου 2007 αρχίζει η εφαρμογή του Κανονισμού (ΕΚ) 1287/2006 της Επιτροπής «για την εφαρμογή της οδηγίας 2004/39/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου όσον αφορά τις υποχρεώσεις τήρησης αρχείων για τις επιχειρήσεις επενδύσεων, τη γνωστοποίηση συναλλαγών, τη διαφάνεια της αγοράς, την εισαγωγή χρηματοπιστωτικών μέσων προς διαπραγμάτευση, καθώς και τους ορισμούς που ισχύουν για τους σκοπούς της οδηγίας αυτής», ο οποίος αποτελεί τη δεύτερη δέσμη εκτελεστικών μέτρων που έχουν εκδοθεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή σύμφωνα με τη διαδικασία Lamfalussy στο πλαίσιο της Οδηγίας 2004/39/ΕΚ.

Τις απόψεις τους για τις αλλαγές που επέρχονται με την MiFID, καθώς και για διάφορα άλλα ζητήματα εκφράζουν οι κ.κ.:

Αρτέμης Θεοδωρίδης
Γενικός Διευθυντής,
Alpha Bank

Νικόλαος Καραμούζης
Αναπληρωτής Διευθύνων Σύμβουλος,
EFG Eurobank
Συντονιστής Συμβουλευτικής Επιτροπής
Επενδυτικής Τραπεζικής και
Χρηματοδότησης Επιχειρήσεων της ΕΕΤ

Αλέξανδρος Τουρκολιάς
Γενικός Διευθυντής,
Εθνική Τράπεζα

1. Ποιες είναι οι κύριες αλλαγές που επέρχονται με την MiFID;

Ν. Καραμούζης: Σκοπός της MiFID είναι η δημιουργία μιας ενιαίας ευρωπαϊκής αγοράς επενδυτικών προϊόντων και υπηρεσιών με κοινούς κανόνες λειτουργίας σε όλα τα κράτη-μέλη, ανταγωνιστικής προς την αμερικανική και τις αναπτυσσόμενες ασιατικές αγορές. Η διαμορφούμενη αγορά θα προσφέρει μεγαλύτερο εύρος, βάθος και ρευστότητα στους επενδυτές, κάνοντάς την πιο προσιτή στα διεθνή επενδυτικά κεφάλαια. Η Οδηγία έρχεται να καταργήσει τις σημαντικές διαφορές που υπάρχουν σήμερα στα νομοθετικά και θεσμικά πλαίσια των κρατών-μελών σχετικά με τη λειτουργία των τοπικών αγορών. Οι βασικότερες περιοχές, στις οποίες η MiFID θα επιφέρει σημαντικές αλλαγές είναι:

- η σχέση των χρηματοπιστωτικών εταιρειών με τους πελάτες τους,
- η βέλτιστη εκτέλεση των χρηματοοικονομικών συναλλαγών πελατών,
- η διαχείριση του χαρτοφυλακίου πελατών,
- η λειτουργία των χρηματοπιστωτικών εταιρειών και η λειτουργία των αγορών κεφαλαίου, κυρίως των χρηματιστηριακών.

Η MiFID αναμένεται να ενισχύσει τον ανταγωνισμό, την ενημέρωση και τη διαφάνεια προς όφελος των επενδυτών, εισάγοντας πολλές καινοτομίες:

- Διευκολύνει τους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς να δραστηριοποιούνται πανευρωπαϊκά και σε όλα τα χρηματοπιστωτικά μέσα.
- Παρέχει τη δυνατότητα χρηματιστηριακών συναλλαγών και εκτός οργανωμένων αγορών.
- Ορίζει μια ολοκληρωμένη πολιτική βελτίωσης εκτέλεσης συναλλαγών των πελατών, ώστε να διασφαλίζεται η διαφάνεια, το χαμηλό κόστος και η αποτελεσματικότητα.
- Προστατεύει τους επενδυτές ανάλογα με το επενδυτικό προφίλ τους, δηλαδή με το βαθμό κινδύνου που επιθυμούν να αναλάβουν.
- Διαμορφώνει αυστηρούς κανόνες διαφάνειας των συναλλαγών.
- Κατηγοριοποιεί τους πελάτες με βάση την εμπειρία και γνώση της αγοράς.
- Παρέχει νέα οργανωτική και συστηματική προσαρμογή των εταιρειών που δραστηριοποιούνται στις κεφαλαιαγορές.

Ο επενδυτής θα έχει πολλαπλές επιλογές σε προϊόντα και αγορές, ενώ – ανάλογα με την κατηγορία στην οποία ανήκει (κατηγοριοποίηση πελατείας) – θα απολαμβάνει το βαθμό προστασίας και υποχρεωτικής ενημέρωσης που του αναλογεί. Ορίζεται επίσης το επενδυτικό προφίλ του πελάτη, ο οποίος γνωρίζει και συμφωνεί με την πολιτική βέλτιστης εκτέλεσης των συναλλαγών του.

Για τους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς, η εφαρμογή της Οδηγίας οδηγεί σε μια τεράστια αλλαγή, που έρχεται να επιδράσει ριζικά στον κλάδο δραστηριοποίησής τους, καθώς και στον τρόπο λειτουργίας τους. Η προσαρμογή στη νέα πραγματικότητα απαιτεί σημαντικές επενδύσεις σε τεχνολογικό εξοπλισμό, συστήματα, εκπαίδευση του προσωπικού τους, αλλά και των πελατών. Ελεγκτικοί μηχανισμοί, διαφάνεια, ταχύτητα στην εκτέλεση, θέσπιση πολιτικών βέλτιστης εκτέλεσης, τήρηση αρχείων είναι τα κύρια ζητούμενα.

A. Θεοδωρίδης:

Η ενσωμάτωση της Οδηγίας 2004/39 στο ελληνικό δίκαιο αναμένεται να επιφέρει σημαντικές αλλαγές στις αγορές των χρηματοπιστωτικών μέσων, οι οποίες εντοπίζονται κυρίως στα εξής:

- Εμπλουτίζεται η λειτουργία των αγορών. Εισάγεται ο θεσμός του Συστηματικού Εσωτερικοποιητή (ΣΕ), καθώς και η δυνατότητα δημιουργίας Πολυμερών Μηχανισμών Διαπραγμάτευσης (ΠΜΔ). Στο νέο περιβάλλον οι συναλλαγές μπορούν να πραγματοποιούνται και σε άλλους τόπους εκτός των χρηματιστηριακών αγορών, με άμεση συνέπεια τη διασπορά της υπάρχουσας ρευστότητας, αλλά και τον εμπλουτισμό των επιλογών των επενδυτών.
- Αυξάνεται η προστασία των επενδυτών. Ορίζονται νέοι κανόνες επαγγελματικής συμπεριφοράς των πιστωτικών ιδρυμάτων και των ΑΕΠΕΥ, οι οποίοι απαιτούν:
 - i. Κατηγοριοποίηση του πελάτη (ιδιώτης, επαγγελματίας, επιλέξιμος αντισυμβαλλόμενος), ο οποίος απολαμβάνει ανάλογα επίπεδα προστασίας.
 - ii. Δημιουργία νέων συμβατικών εγγράφων με τους πελάτες με ιδιαίτερη έμφαση στην προστασία του πελάτη.
 - iii. Αξιολόγηση των επενδυτικών επιλογών των πελατών με βάση το επίπεδο γνώσης και εμπειρίας και με υποχρέωση προστασίας τους από τον πάροχο της υπηρεσίας.

- iv. Γνωστοποίηση προς τον πελάτη της πολιτικής βέλτιστης εκτέλεσης των εντολών του. Η πολιτική θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη ποσοτικά και ποιοτικά κριτήρια, όπως το συνολικό κόστος της συναλλαγής, την ταχύτητα εκτέλεσης, την πιθανότητα εκτέλεσης κ.ά., με στόχο το βέλτιστο αποτέλεσμα για τον πελάτη.
- v. Πλήρη διαφάνεια στην ενημέρωση του πελάτη σχετικά με τα προσφερόμενα προϊόντα/υπηρεσίες και το κόστος τους.
- vi. Δημιουργία εσωτερικών πολιτικών για αντιμετώπιση τυχόν συγκρούσεων συμφερόντων (υπαλλήλων-πελατών).
- Ορίζονται αυστηροί κανόνες σχετικά με τη διαφάνεια των συναλλαγών και τη δημοσιοποίηση της προ- και μετα-συναλλακτικής δραστηριότητας των ΣΕ και των ΠΜΔ.
- Ενισχύονται οι αρμοδιότητες της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς, καθώς και η συνεργασία με την Τράπεζα της Ελλάδος και με τις Επιτροπές Κεφαλαιαγοράς των υπόλοιπων κρατών-μελών της ΕΕ.

Οι ανωτέρω αλλαγές διαμορφώνουν ένα νέο περιβάλλον, το οποίο αναμένεται να είναι ιδιαίτερα ανταγωνιστικό, τόσο μεταξύ των χρηματιστηριακών αγορών όσο και μεταξύ των εταιρειών που παρέχουν επενδυτικές υπηρεσίες, με άμεσα οφέλη για τους επενδυτές.

A. Τουρκολιάς:

Η ενσωμάτωση της νέας Οδηγίας στο ελληνικό δίκαιο από την 1η Νοεμβρίου 2007 είναι σίγουρο ότι θα επιφέρει ριζικές αλλαγές στην κεφαλαιαγορά.

Κυριότερος στόχος της MiFID είναι να κάνει τη ζωή των επενδυτών ευκολότερη, αφού οι ρυθμίσεις που ενισχύουν τη διαφάνεια των συναλλαγών και τη βέλτιστη εκτέλεση των εντολών τους, θα έχουν ως άμεσο αποτέλεσμα την καλύτερη προστασία τους.

Εξάλλου, η δυνατότητα που δίνεται στα πιστωτικά ιδρύματα για σύσταση μηχανισμών πολυμερούς διαπραγμάτευσης, οι οποίοι ουσιαστικά θα λειτουργούν σαν «μικρές αγορές», ανοίγει την αγορά σε περισσότερους παίκτες, που θα προσπαθήσουν να τραβήξουν ρευστότητα από τα παραδοσιακά χρηματιστήρια. Αυτό θα δημιουργήσει αυξημένο ανταγωνισμό και ενδέχεται να οδηγήσει σε συνεργασίες χρηματιστηρίων, με στόχο τη μείωση του κόστους των συναλλαγών μέσω οικονομιών κλί-

μακας και την αύξηση της ρευστότητας μέσω της προσθήκης νέων προϊόντων και βελτιωμένων υπηρεσιών.

Επίσης, με τη MiFID καθιερώνεται ενιαίο διαβατήριο παροχής επενδυτικών υπηρεσιών, διευκολύνοντας έτσι τις διασυνοριακές επενδυτικές υπηρεσίες στο εσωτερικό της ΕΕ.

Τέλος, εισάγονται απαιτήσεις ως προς τη λειτουργία και την οργάνωση των επιχειρήσεων επενδύσεων, στις οποίες θα πρέπει να προσαρμόσουν τις εσωτερικές τους διαδικασίες, τη δομή και την οργάνωσή τους, ώστε να είναι συμβατές με τις υποχρεώσεις της Οδηγίας.

2. Η MiFID καθιερώνει, όπως προαναφέρθηκε, και άλλους (εναλλακτικούς) μηχανισμούς διαπραγμάτευσης εκτός της οργανωμένης αγοράς, όπως τους Πολυμερείς Μηχανισμούς Διαπραγμάτευσης και τη Συστηματική Εσωτερικοποίηση. Σε ποια έκταση πιστεύετε ότι η δυνατότητα αυτή θα αξιοποιηθεί στην ελληνική αγορά και ποιες είναι οι αναμενόμενες επιπτώσεις;

Α. Τουρκολιάς: Οι ανωτέρω δυνατότητες, τουλάχιστον στην αρχή, αναμένεται να αξιοποιηθούν σε σχετικά μικρή έκταση, λόγω του ότι το μέγεθος της ελληνικής αγοράς σε συνδυασμό με το κόστος υλοποίησης παρόμοιων συστημάτων μάλλον δεν διαμορφώνουν μια ικανοποιητική σχέση κόστους-οφέλους.

Η δυνατότητα κατάρτισης συναλλαγών, χωρίς αυτές απαραίτητα να περνούν από ένα χρηματιστήριο, της εσωτερικοποίησης δηλαδή, που παρέχει η MiFID θα έχει σημαντικό αντίκτυπο στα μεγάλα ευρωπαϊκά χρηματιστήρια. Ήδη 7 μεγάλες τράπεζες έχουν ανακοινώσει το “Project Turquoise”, την πρόθεσή τους δηλαδή να δημιουργήσουν μια πλατφόρμα συναλλαγών για μετοχές μέχρι το 2008, ώστε να μπορούν να ανταγωνιστούν τα μεγάλα ευρωπαϊκά χρηματιστήρια.

Δεδομένου ότι αναμένεται τέτοιες ξένες πλατφόρμες να συμπεριλάβουν προς διαπραγμάτευση και ελληνικούς τίτλους, οι συνέπειες γενικότερα προβλέπεται να είναι μεγάλες και, πιο συγκεκριμένα, αναμένεται απορρόφηση μέρους του όγκου συναλλαγών που πραγματοποιείται σήμερα μέσω του ΧΑ.

Ν. Καραμούζης: Από τις σπουδαιότερες αλλαγές που επιφέρει η MiFID είναι η αλλαγή στις μεθόδους διαπραγμάτευσης. Με το νέο πλαίσιο καταργείται πλέον η διακριτική ευχέρεια της χρήσης του κανόνα συγκέντρωσης των συναλλαγών σε χρηματιστήριο και επιτρέπεται η διαπραγμάτευση χρηματοπιστωτικών μέσων τόσο σε ρυθμιζόμενες αγορές όσο και σε εναλλακτικούς μηχανισμούς διαπραγμάτευσης και ειδικότερα στους Πολυμερείς Μηχανισμούς Διαπραγμάτευσης (MTFs), καθώς και μέσω Συστηματικής Εσωτερικοποίησης (systematic internalization). Οι Πολυμερείς Μηχανισμοί Διαπραγμάτευσης θα μπορούσαν να αντικαταστήσουν τα περισσότερα χρηματιστήρια με μια οιονεί ιδιωτική αγορά. Για παράδειγμα, οι μεγαλύτερες τράπεζες ή χρηματιστηριακές εταιρείες (ελληνικές ή ξένες) θα μπορούν να παρακάμπτουν το Χρηματιστήριο Αθηνών (ΧΑ), πραγματοποιώντας συναλλαγές μεταξύ τους μέσω ενός MTF σε πιο συμφέρουσες τιμές. Σε μία τέτοια περίπτωση διατηρείται μόνο η σχέση με το Κεντρικό Αποθετήριο Αξιών, που έχει συγχωνευθεί με τη μητρική του εταιρεία τα Ελληνικά Χρηματιστήρια ΑΕ (ΕΧΑΕ), όπου θα γίνεται η εκκαθάριση. Στο πλαίσιο αυτό έχει ήδη αναγγελθεί ότι σημαντικές ευρωπαϊκές και αμερικανικές τράπεζες προχωρούν στην υλοποίηση μιας «πλατφόρμας» όπου θα πραγματοποιούνται συναλλαγές εκτός χρηματιστηρίων. Υπό την ηγεσία της Citigroup έχει συσταθεί το επιλεγόμενο “Project Turquoise”, που αναμένεται να αρχίσει τη λειτουργία του από 1ης Ιανουαρίου 2008.

Οι αυξημένες απαιτήσεις λειτουργίας ενός Πολυμερούς Μηχανισμού Διαπραγμάτευσης ή της Συστηματικής Εσωτερικοποίησης, σε συνδυασμό με τους χαμηλούς σχετικά όγκους συναλλαγών των ελληνικών μετοχών θα δράσουν, ίσως, αποτρεπτικά στο να δημιουργηθούν τέτοιες δυνατότητες στην ελληνική αγορά, τουλάχιστον στο άμεσο μέλλον. Παρ'αυτά, τουλάχιστον στην υπόλοιπη Ευρώπη, θα αναπτυχθούν ανταγωνιστικοί θεσμοί διαπραγμάτευσης των οργανωμένων αγορών – με μείωση προμηθειών – θα επιταχυνθούν δε παράλληλα οι συγχωνεύσεις χρηματιστηρίων. Παράλληλα, οι εξελίξεις στην τεχνολογία σε συνδυασμό με τις δυνατότητες εξ αποστάσεως διαπραγμάτευσης θα συμπιέσουν περαιτέρω τις προμήθειες στις τοπικές αγορές, θα μειώσουν τον τζίρο των τοπικών χρηματιστηριακών εταιρειών από ξένες επενδυτικές τράπεζες και θεσμικούς, με μείωση κερδών.

Από την άλλη μεριά είναι εξαιρετικά πιθανό να δούμε πολύ σύντομα τις μεγαλύτερες ελληνικές εταιρείες του FTSE 20 να συμπεριλαμβάνονται

σε Πολυμερείς Μηχανισμούς Διαπραγμάτευσης του εξωτερικού ή ακόμη και μεγάλες επενδυτικές τράπεζες να τις συγκαταλέγουν στις μετοχές που κάνουν Συστηματική Εσωτερικοποίηση, με αποτέλεσμα τον περιορισμό των εργασιών των τοπικών χρηματιστηριακών εταιρειών.

Οι επιπτώσεις θα είναι σημαντικά αρνητικές, ιδιαίτερα εάν το ΧΑ δεν μπορέσει να ανταγωνιστεί το χαμηλότερο κόστος συναλλαγών στο εξωτερικό. Ήδη βρίσκεται σε μειονεκτική θέση λόγω του φόρου 0,15% επί των πωλήσεων μετοχών, που επιβάλλεται μόνο στην Ελλάδα, ο οποίος μόλις πρόσφατα μειώθηκε.

A. Θεοδωρίδης:

Στην ελληνική αγορά, το μεγαλύτερο μέρος του καθημερινού όγκου συναλλαγών πραγματοποιείται από θεσμικούς επενδυτές του εξωτερικού, ενώ μικρός αριθμός εταιρειών της μεγάλης κεφαλαιοποίησης συγκεντρώνει το μεγαλύτερο επενδυτικό ενδιαφέρον. Κατά συνέπεια, ενδιαφέρον για τη λειτουργία των εναλλακτικών μηχανισμών διαπραγμάτευσης θα υπήρχε μόνο για μικρό πλήθος μετοχών, με την προϋπόθεση ότι οι θεσμικοί επενδυτές θα εξακολουθήσουν να διενεργούν τις συναλλαγές τους στην Ελλάδα και όχι σε κάποια άλλη πλατφόρμα συναλλαγών. Ήδη έχουν γίνει κινήσεις στο εξωτερικό για δημιουργία ΠΜΔ, όπου συμμετέχουν μερικές από τις μεγαλύτερες τράπεζες σε παγκόσμιο επίπεδο.

Πρόσθετοι παράγοντες που μπορούν να επηρεάσουν αρνητικά στην απόφαση λειτουργίας ενός εναλλακτικού τόπου διαπραγμάτευσης είναι το σημαντικό κόστος λειτουργίας, αλλά και οι αμυντικές κινήσεις των χρηματιστηρίων σχετικά με την τιμολογιακή τους πολιτική. Εφόσον τα χρηματιστήρια μειώσουν τα κόστη των συναλλαγών με σκοπό τη διακράτηση της ρευστότητας, είναι πιθανό να κριθεί ασύμφορη η λειτουργία ενός ΠΜΔ ή η δραστηριοποίηση ως ΣΕ.

Πιθανή επίπτωση, εφόσον δεν αλλάξουν τα οικονομικά δεδομένα των χρηματιστηριακών συναλλαγών, θα είναι η μεταφορά της ρευστότητας και συνεπώς του όγκου των συναλλαγών σε τόπους εκτός οργανωμένων αγορών.

3. Η MiFID συνεπάγεται ιδιαίτερα αυξημένες υποχρεώσεις συμμόρφωσης για τα πιστωτικά ιδρύματα και τις ΕΠΕΥ, αλλά και για όλες τις επιχειρήσεις στις οποίες εφαρμόζεται. Ποιο υπολογίζετε ότι θα είναι το κόστος αυτής της συμμόρφωσης και ποιος ο βαθμός δυσκολίας της εφαρμογής των νέων κανόνων;

Α. Θεοδωρίδης: Η εν λόγω κοινοτική Οδηγία αναμένεται να επιφέρει σημαντικές αλλαγές στον τομέα των επενδύσεων σε χρηματοπιστωτικά μέσα και γενικότερα στη λειτουργία της κεφαλαιαγοράς, δεδομένου ότι επηρεάζει άμεσα τις λειτουργικές δομές αλλά και τις επιχειρηματικές λειτουργίες των πιστωτικών ιδρυμάτων και των ΕΠΕΥ, με έμφαση στους ακόλουθους τομείς:

- υπηρεσίες και προϊόντα (έλεγχος της καταλληλότητας των προϊόντων και υπηρεσιών),
- διαχείριση των πελατών (υποχρέωση κατηγοριοποίησης των πελατών σε επαγγελματίες/αντισυμβαλλομένους και ιδιώτες επενδυτές),
- βέλτιστη εκτέλεση των εντολών,
- αναβάθμιση πληροφορικών συστημάτων και τεχνολογικής υποδομής (βάσεις δεδομένων, διαχείριση datafeeds και δίκτυα),
- ανθρώπινο δυναμικό (εκπαίδευση – πιστοποίηση),
- κατάρτιση συμβάσεων ανά κατηγορία πελατών για μετοχές και παράγωγα,
- νομικά θέματα,
- τήρηση δεδομένων και αρχείων (λογιστικών, συναλλαγών, εντολών, στοιχείων αγοράς κ.λπ.),
- κανονιστική συμμόρφωση,
- εσωτερικός έλεγχος,
- διαχείριση κινδύνων και
- reporting στους πελάτες, σε συνεργάτες και στις εποπτικές αρχές.

Το κόστος που συνεπάγεται η προσαρμογή στις ρυθμίσεις της Οδηγίας αποτελεί αναμφισβήτητη συνάρτηση των εκτελεστικών και στρατηγικών αποφάσεων της κάθε επιχείρησης. Ωστόσο ειδικές κατηγορίες απαιτήσεων, όπως οι οργανωτικές, η προστασία των επενδυτών, η βέλτιστη εκτέλεση των συναλλαγών, καθώς και οι απαιτήσεις των εποπτικών αρχών για πιο ενδελεχή έλεγχο προϋποθέτουν αναπόφευκτα, εκτός από τον απαιτούμενο προγραμματισμό, και σημαντικές δαπάνες. Ενδεικτικά θα μπορούσε να αναφερθεί ότι, σύμφωνα με την Financial Services Authority (FSA) του Ηνωμένου Βασιλείου, η υλοποίηση της Οδηγίας MiFID από

την Ευρωπαϊκή Ένωση, μπορεί να κοστίσει στους χρηματοοικονομικούς οργανισμούς του Ηνωμένου Βασιλείου μέχρι και £ 1 δις. Πιο συγκεκριμένα, το υπολογιζόμενο εφάπαξ κόστος της υλοποίησης της Οδηγίας MiFID αναμένεται, σύμφωνα πάντα με τα στοιχεία της ως άνω έρευνας, ότι θα κυμανθεί ανάμεσα στα £ 870 εκατ. και £ 1 δις, με ένα επιπλέον επί-σιο κόστος υποστηρίξεως της τάξεως των £ 100 εκατ.

Λαμβανομένων υπ' όψιν των ανωτέρω συμπεραίνεται ότι, από την πλευρά των πιστωτικών ιδρυμάτων και των ΕΠΕΥ, απαιτείται η έγκαιρη αλλά και κατάλληλη προετοιμασία, καθώς και οι ανάλογες επενδύσεις, προκειμένου να αξιοποιηθούν κατά τον καλύτερο τρόπο οι προσφερόμενες δυνατότητες.

N. Καραμούζης: Η εφαρμογή της νέας Οδηγίας συνεπάγεται ιδιαίτερα αυξημένες υποχρεώσεις συμμόρφωσης για τις τράπεζες και τις ΕΠΕΥ. Το κόστος συμμόρφωσης και ο βαθμός δυσκολίας όχι μόνο διαφαίνονται ιδιαίτερα σημαντικά, αλλά είναι και δύσκολο να προσδιοριστούν, διότι δεν είναι ακόμη πλήρως αποσαφηνισμένες όλες οι λεπτομέρειες υλοποίησης της MiFID στην ελληνική αγορά.

Το αυξημένο κόστος λειτουργίας που συνεπάγεται κατά κανόνα για τις χρηματοπιστωτικές επιχειρήσεις αντισταθμίζεται από τη διευρυμένη δυνατότητα δραστηριοποίησης σε άλλες χώρες της ΕΕ χωρίς χρονοβόρες διαδικασίες και τη δυνατότητα προσφοράς πιο ανταγωνιστικών όρων διαπραγμάτευσης χρηματοπιστωτικών μέσων μέσω της δημιουργίας εξωχρηματιστηριακών αγορών. Από την άλλη μεριά οι κύριοι ωφελημένοι από την εφαρμογή της MiFID είναι οι πελάτες, με τους μεγάλους θεσμικούς επενδυτές να κερδίζουν χαμηλότερο κόστος συναλλαγών και τους ιδιώτες επενδυτές να εξασφαλίζουν υψηλότερα επίπεδα προστασίας, εξυπηρέτησης και διαφάνειας των συναλλαγών τους.

Οι ελληνικοί τραπεζικοί όμιλοι προετοιμάζονται εντατικά για την έγκαιρη εφαρμογή της MiFID, βασιζόμενοι σε κάποιες γενικές εκτιμήσεις και παραδοχές. Το νομικό πλαίσιο στην Ελλάδα ολοκληρώθηκε σταδιακά (ο ν. 3606/2007 ψηφίστηκε τον Αύγουστο του 2007) και εκδόθηκαν οι σχετικές Αποφάσεις της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς και η τροποποίηση της Πράξης Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος 2577/2006.

Η ολοκλήρωση των ενεργειών αυτών επιτρέπει στις τράπεζες και τις ΕΠΕΥ να αξιολογήσουν καλύτερα το βαθμό ετοιμότητάς τους για την έγκαιρη εφαρμογή των νέων κανόνων και τη λειτουργία τους στο νέο περιβάλλον.

A. Τουρκολιάς:

Για τις ΕΠΕΥ δεν αναμένεται να απαιτηθούν πολλές αλλαγές ως προς τη λειτουργία τους, αφού ήδη σε μεγάλο βαθμό ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις και έχουν τη μηχανογραφική υποδομή στην οποία απαιτείται να υλοποιήσουν μικρού όγκου αλλαγές/προσθήκες. Το μέγεθος όμως και το ενεργητικό αυτών των εταιρειών είναι στις περισσότερες περιπτώσεις μικρό και είναι άγνωστο το κατά πόσο θα μπορούν να αντέξουν ακόμα και αυτό το κόστος εναρμόνισης. Γενικότερα, αναμένεται περαιτέρω συρρίκνωση του κλάδου, καθώς και άλλες συγχωνεύσεις στο άμεσο μέλλον.

Οι ΑΧΕ/ΑΧΕΠΕΥ αναμένεται επίσης να αντιμετωπίσουν προβλήματα, και ιδιαίτερα οι μικρότερες θα είναι δύσκολο να βρουν λύσεις ως προς την κάλυψη του κόστους που θα απαιτηθεί.

Στις τράπεζες το κόστος και ο βαθμός δυσκολίας αναμένεται να διαφοροποιείται έντονα ανάλογα με το είδος των εργασιών που προσφέρει η καθεμία, το μέγεθός τους και τη στρατηγική τους απόφαση να υλοποιήσουν τη MiFID με στόχο την κατά το δυνατό ελάχιστη επίτευξη συμμόρφωσης, ή την υλοποίηση βέλτιστων πρακτικών και την επιδίωξη απόκτησης συγκριτικού επιχειρησιακού πλεονεκτήματος. Στη δεύτερη περίπτωση το κόστος μπορεί να ανέλθει σε αρκετά εκατομμύρια ευρώ για τις μεγαλύτερες ελληνικές τράπεζες.

4. Ποια θα είναι τα οφέλη της MiFID για τις χρηματοπιστωτικές επιχειρήσεις και ποια για τους επενδυτές;

A. Τουρκολιάς:

Για τις χρηματοπιστωτικές επιχειρήσεις θα υπάρχει η δυνατότητα προσφοράς περισσότερων προϊόντων και παροχής υπηρεσιών σε άλλα κράτη-μέλη με τη χρήση του «Διαβατηρίου», χωρίς επιπλέον αδειοδότηση και άλλες χρονοβόρες διαδικασίες.

Για τους επενδυτές, περισσότερη προστασία και ενημέρωση. Πιθανότατα και πιο ανταγωνιστικές προμήθειες.

Ενδεικτική των αλλαγών που προοιωνίζεται η εφαρμογή της MiFID είναι η προαναγγελία σταδιακής κατάργησης φόρων που επιβάλλονται στις χρηματιστηριακές συναλλαγές, καθώς και η μείωση των χρεώσεων από πλευράς ΕΧΑΕ, προκειμένου η εγχώρια κεφαλαιαγορά να ανταποκριθεί στις ανταγωνιστικές πιέσεις που θα δημιουργήσει η δυνατότητα συναλλαγών εκτός ΧΑ από επενδυτικές τράπεζες ή άλλα ιδρύματα.

Α. Θεοδωρίδης:

Οι χρηματοπιστωτικές επιχειρήσεις καλούνται να αντιμετωπίσουν ένα νέο περιβάλλον με πολλές προκλήσεις. Ο ανταγωνισμός αυξάνεται, ενώ τα κόστη των συναλλαγών αναμένεται να περιοριστούν (έξοδα χρηματιστηρίων, φόροι, προμήθειες συναλλαγών).

Τα αυστηρά κριτήρια που αφορούν στις οργανωτικές προϋποθέσεις λειτουργίας των χρηματοπιστωτικών επιχειρήσεων δημιουργούν ένα ενιαίο πλαίσιο, στο οποίο οι εταιρείες καλούνται να ανταγωνιστούν και να επιβιώσουν. Σημαντικός παράγοντας επιτυχίας θα είναι η ποιότητα των προσφερόμενων υπηρεσιών, καθώς και η εξωστρέφεια των επιχειρήσεων σε ένα οικονομικό περιβάλλον που θα διέπεται από τους ίδιους κανόνες στα πλαίσια της ΕΕ.

Σημαντικά οφέλη προκύπτουν για τους επενδυτές αφενός γιατί δίδεται ιδιαίτερη σημασία στην προστασία που απολαμβάνουν, αφετέρου γιατί αυξάνονται οι δυνατότητες επιλογής της αγοράς στην οποία μπορούν να διενεργήσουν συναλλαγή για συγκεκριμένο τίτλο (οργανωμένη αγορά, ΣΕ, ΠΜΔ). Επίσης η αναμενόμενη αύξηση του ανταγωνισμού, όχι μόνο μεταξύ των χρηματοπιστωτικών επιχειρήσεων, αλλά και μεταξύ των τόπων διαπραγμάτευσης (χρηματιστήρια, ΣΕ, ΠΜΔ) θα οδηγήσει σε μείωση του συνολικού κόστους συναλλαγών, την οποία θα καρπωθούν οι επενδυτές.

5. Ποιες πιστεύετε ότι θα είναι οι επιπτώσεις της MiFID στην ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας;

Ν. Καραμούζης:

Η εφαρμογή της MiFID θα οδηγήσει την αγορά των επενδυτικών υπηρεσιών στην Ελλάδα στην υιοθέτηση πιο ανταγωνιστικών πρακτικών, όπως και στην υπόλοιπη Ευρώπη, με κύριους ωφελημένους τους μεγάλους θεσμικούς επενδυτές που θα κερδίσουν ρευστότητα και χαμηλότερο κόστος συναλλαγών, και τους ιδιώτες επενδυτές που θα εξασφαλίσουν

υψηλότερα επίπεδα εξυπηρέτησης, χαμηλότερο κόστος συναλλαγών και διασφάλιση των συναλλαγών τους. Για τις ελληνικές τράπεζες και τις ΕΠΕΥ, η μεγαλύτερη απειλή από τη νέα ευρωπαϊκή επενδυτική Οδηγία δεν είναι η δυνατότητα συμψηφισμού πακέτων από επενδυτικές τράπεζες, που θα γίνονται υπό αυστηρές προϋποθέσεις, αλλά τα εξ αποστάσεως μέλη (remote members) και η διαπραγμάτευση τίτλων χωρίς εγκατάσταση στην Ελλάδα. Σίγουρα αυτή η δυνατότητα θα ασκήσει πιέσεις στις τιμολογήσεις συναλλαγών, κυρίως στις πράξεις θεσμικών πελατών.

Η προσαρμογή της ελληνικής αγοράς είναι απαραίτητη για να μπορέσει να διακρατήσει εντός των συνόρων τους επενδυτές και τις συναλλαγές τους, και να ανταγωνιστεί αποτελεσματικά τους ξένους οργανισμούς που θα θελήσουν να δραστηριοποιηθούν στη διαπραγμάτευση ελληνικών μετοχών στο εξωτερικό. Αυτό όμως που απαιτείται είναι η συνεχής βελτίωση των υπηρεσιών που προσφέρουν οι τράπεζες και οι ΕΠΕΥ στους πελάτες τους, παρέχοντας νέα διεθνή προϊόντα και υπηρεσίες πρόσβασης στα διεθνή χρηματιστήρια, ενώ παράλληλα απαιτούνται επενδύσεις στην τεχνολογία και στο ανθρώπινο δυναμικό. Παράλληλα η αναβάθμιση της ΕΧΑΕ με νέα προϊόντα, υπηρεσίες και υποδομές, η περαιτέρω μείωση των επιβαρύνσεων και η υλοποίηση στρατηγικής περιφερειακής παρουσίας ή τουλάχιστον συνεργασίας αποτελούν την αναγκαία συνθήκη για τη μείωση της απειλής για την προοπτική της τοπικής αγοράς.

A. Θεοδωρίδης:

Με την υιοθέτηση της MiFID ενισχύεται η διαφάνεια και η ανταγωνιστικότητα στο χρηματοπιστωτικό σύστημα, ενώ ενισχύεται αλλά και διευκολύνεται ο ελεγκτικός ρόλος των εποπτικών αρχών. Όπως έχει ήδη αναφερθεί, η ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών σε συνδυασμό με το αντίστοιχο κόστος αναμένεται να είναι τα κύρια σημεία επιτυχίας για τις χρηματοπιστωτικές επιχειρήσεις.

A. Τουρκολιάς:

Οι επιπτώσεις της MiFID στην ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας δεν αναμένεται να είναι ιδιαίτερα σημαντικές, δεδομένου ότι οι τομείς που επηρεάζονται δεν συγκαταλέγονται στους παραδοσιακά σημαντικότερους. Γενικά πάντως αναμένεται μία μείωση του κόστους συναλλαγών προς όφελος των τελικών επενδυτών και ενδεχομένως μείωση εσόδων από πλευράς ΕΧΑΕ.

Ενίσχυση της συνεργασίας και του συντονισμού των εποπτικών αρχών της Νοτιοανατολικής Ευρώπης

του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΥΡΙΑΚΟΠΟΥΛΟΥ**

Διευθυντή, Διεύθυνση Εποπτείας Πιστωτικού Συστήματος, Τράπεζα της Ελλάδος

Εισαγωγή

Με το νέο νόμο 3601/2007 που ενσωμάτωσε τη Βασιλεία II στην ελληνική νομοθεσία προσδιορίζεται μια νέα προσέγγιση στη διαχείριση των πάσης φύσεως κινδύνων. Η προσέγγιση αυτή δεν αποτελεί απλώς μια τυπική υποχρέωση των τραπεζών και των εποπτικών αρχών, αλλά απαιτεί μια αλλαγή στη νοοτροπία διαχείρισης κινδύνων. Και αυτό ακόμα περισσότερο γιατί οι κίνδυνοι που αντιμετωπίζουν σήμερα οι τράπεζες και οι νέες προκλήσεις που καλούνται να αντιμετωπίσουν τόσο οι ίδιες όσο και οι εποπτικές αρχές δεν εξαντλούνται στα εθνικά σύνορα της κάθε χώρας ή στην περιοχή της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αλλά έχουν διασυννοριακό χαρακτήρα, όπως φάνηκε και από την πρόσφατη αναταραχή στις αγορές.

Οι εξελίξεις αυτές αφορούν και την περιοχή της Νοτιοανατολικής Ευρώπης, όπου τα τελευταία 5 χρόνια το τραπεζικό τοπίο έχει αλλάξει σημαντικά. Η ανάπτυξη της χρηματοπιστωτικής διαμεσολάβησης στην περιοχή αυτή οφείλεται μεταξύ άλλων:

- i) στην αυξανόμενη εμπιστοσύνη του κοινού στο χρηματοπιστωτικό σύστημα,
- ii) στην απελευθέρωση της αγοράς παροχής χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών,
- iii) στην ιδιωτικοποίηση πολλών κρατικών τραπεζών, καθώς και
- iv) στους ευνοϊκούς μακροοικονομικούς παράγοντες (τουλάχιστον πριν από την πρόσφατη αναταραχή στις παγκόσμιες χρηματοπιστωτικές αγορές).

Αποτέλεσμα του περιβάλλοντος αυτού είναι οι ελληνικοί τραπεζικοί όμιλοι να έχουν προσανατολίσει τη στρατηγική τους στη δραστηριοποίηση στην περιοχή, και μάλιστα σε μερικές χώρες είναι μεταξύ των πρωτοπόρων στην αγορά μαζί με ορισμένες μεγάλες αυστριακές και

ιταλικές τράπεζες. Για παράδειγμα, το μερίδιο της αγοράς τους σε όρους συνολικού ενεργητικού είναι περίπου 30% στην Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας, 25% στη Βουλγαρία, 20% στην Αλβανία και τη Σερβία, 15% στη Ρουμανία, 7% στην Κύπρο και 4% στην Τουρκία (στοιχεία τέλους 2006).

Αρχικά στάδια της διασυνοριακής συνεργασίας

Η Τράπεζα της Ελλάδος, ως αρμόδια εποπτική αρχή της χώρας καταγωγής αλλά και της χώρας υποδοχής, όπως και πολλές άλλες ευρωπαϊκές αρμόδιες αρχές, έχει προσανατολίσει, κατά τη διάρκεια της προηγούμενης δεκαετίας, την πολιτική της στο θέμα της διασυνοριακής συνεργασίας με τις εποπτικές αρχές των χωρών της ΝΑ Ευρώπης.

Από τα αρχικά στάδια της επέκτασης των ελληνικών τραπεζών στη ΝΑ Ευρώπη και λαμβάνοντας υπόψη ότι καμία από τις χώρες της περιοχής αυτής δεν ήταν τότε μέλος της ΕΕ, υπήρξε ανάγκη να θεσπιστεί ένα πλαίσιο συνεργασίας – με τη μορφή Διμερών Μνημονίων Συνεργασίας – μεταξύ των εποπτικών αρχών¹, προκειμένου να ενισχυθεί η αποτελεσματικότητα της εποπτείας των ομίλων με διασυνοριακή παρουσία, με την ταυτόχρονη διασφάλιση του τραπεζικού και επαγγελματικού απορρήτου, καθώς και να διευκολυνθεί η συνεργασία και η ανταλλαγή πληροφοριών σε ομαλές περιόδους.

Το Πολυμερές Μνημόνιο Συνεργασίας ως βήμα προς τα εμπρός

Η ύπαρξη Διμερών Μνημονίων Συνεργασίας αποδείχθηκε χρήσιμη και η εμπειρία της Τράπεζας της Ελλάδος από αυτά είναι αρκετά θετική.

Όμως η συνεργασία αυτή, ενώ κάλυπτε κρίσιμα θέματα ανταλλαγής πληροφοριών για τις νέες και τις λειτουργούσες στην περιοχή τράπεζες, δεν κάλυπτε θέματα ευαίσθητων τομέων, όπως της κατανομής των εποπτικών καθηκόντων (άρθρο 129 της CRD²), της σύγκλισης των εποπτικών πρακτικών με αντίστοιχη μείωση του διοικητικού εποπτικού κόστους, της μείωσης, κατά το δυνατό, των επικαλύψεων μεταξύ των απαιτήσεων της χώρας υποδοχής και της χώρας καταγωγής και, βέβαια, της διαχείρισης τυχόν διασυνοριακών κρίσεων.

¹ Έχουν συναφθεί Διμερή Μνημόνια Συνεργασίας μεταξύ της Τράπεζας της Ελλάδος και των αντίστοιχων εποπτικών αρχών της Αλβανίας, της Σερβίας, της ΠΓΔΜ, της Κύπρου, της Τουρκίας, της Ρουμανίας και της Βουλγαρίας.

² Capital Requirements Directive.

Σε αυτό το πλαίσιο, με πρωτοβουλία του κ. Ν. Χ. Γκαργκάνα, Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος, οι Διοικητές των κεντρικών τραπεζών της Αλβανίας, της Βουλγαρίας, της Κύπρου, της Πρώην Γιουγκοσλαβικής Δημοκρατίας της Μακεδονίας, της Ελλάδας, της Ρουμανίας και της Σερβίας υπέγραψαν, στην Αθήνα, στις 6 Ιουλίου 2007, συμφωνία επί ενός νέου πλαισίου για την ενίσχυση της περιφερειακής συνεργασίας στον τομέα της τραπεζικής εποπτείας.

Οι Διοικητές υπέγραψαν ένα Πολυμερές Μνημόνιο Συνεργασίας³, το οποίο καθορίζει τους τομείς και τους όρους της συνεργασίας μεταξύ των αρχών τραπεζικής εποπτείας στην εν λόγω περιοχή και συγχρόνως λαμβάνει υπόψη το κανονιστικό και εποπτικό νομικό καθεστώς που ισχύει σε κάθε χώρα.

Το προβλεπόμενο νέο πλαίσιο συνεργασίας διευκολύνει τη διασφάλιση μιας καλύτερα διαρθρωμένης μορφής συνεργασίας και επιτρέπει στις αρμόδιες αρχές την πιο αποτελεσματική εποπτεία των όλο και πιο σύνθετων τραπεζικών ιδρυμάτων, συμβάλλοντας έτσι στη χρηματοπιστωτική σταθερότητα στην περιοχή. Το νέο πλαίσιο αποβλέπει επίσης στη μείωση της διοικητικής εποπτικής επιβάρυνσης των τραπεζών από τις υποχρεώσεις παράλληλης συμμόρφωσης στις κανονιστικές διατάξεις διαφορετικών αρχών και την υποχρέωση υποβολής στοιχείων.

Για το σκοπό αυτό, κατά το σχεδιασμό και την εφαρμογή του νέου πλαισίου, οι Διοικητές συμφώνησαν:

- Να αξιοποιήσουν τη σωρευμένη εμπειρία από το αντίστοιχο πλαίσιο που ισχύει στην Ευρωπαϊκή Ένωση, καθώς και τις αρχές που καθιέρωσε η Επιτροπή Τραπεζικής Εποπτείας της Βασιλείας.
- Να διευρύνουν το πεδίο της τακτικής ανταλλαγής πληροφοριών στον τομέα της τραπεζικής εποπτείας, να καθιερώσουν δίκτυα επικοινωνίας μεταξύ των εποπτικών αρχών στην περιοχή και να ιδρύσουν ομάδες εργασίας για τη διερεύνηση των δυνατοτήτων σύγκλισης των κανονιστικών και εποπτικών πρακτικών, συμπεριλαμβανομένων αυτών που αποβλέπουν στην καταπολέμηση του ξεπλύματος χρήματος και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας.

³ Το πλήρες κείμενο του Πολυμερούς Μνημονίου Συνεργασίας βρίσκεται αναρτημένο στο διαδικτυακό χώρο της Τράπεζας της Ελλάδος http://www.bankofgreece.gr/announcements/text_release.asp?relid=1427

- Να διερευνηθεί η δυνατότητα συμμετοχής στο νέο πλαίσιο συνεργασίας και των αντίστοιχων αρχών και άλλων χωρών, που είναι υπεύθυνες για την εποπτεία των τραπεζικών ομίλων που δραστηριοποιούνται στις χώρες που συμμετέχουν στο Πολυμερές Μνημόνιο Συνεργασίας.

Ακολουθώντας τις αντίστοιχες προσεγγίσεις σε επίπεδο ΕΕ σχετικά με την εφαρμογή γενικών αρχών αντί λεπτομερών κανόνων, το Πολυμερές Μνημόνιο Συνεργασίας επιδιώκει να διασφαλίσει τη σωστή ισορροπία που θα απεικονίζει τις διαφοροποιήσεις που προκύπτουν από τα διαφορετικά σημεία εκκίνησης και, κατά συνέπεια, της εποπτικής κουλτούρας κάθε χώρας και συγχρόνως να εξασφαλίζει την εκπλήρωση του κοινού στόχου της ενίσχυσης της αποδοτικότητας και της αποτελεσματικότητας της εποπτείας που θα συμβάλλει στην ουσιαστική σύγκλιση των εποπτικών πρακτικών.

Έτσι, το Πολυμερές Μνημόνιο Συνεργασίας δεν καθορίζει μια άκαμπτη εφαρμογή λεπτομερών κανόνων και διαδικασιών, αλλά περισσότερο προσδιορίζει τους τομείς ενδιαφέροντος και καθορίζει αρχές συνεργασίας, επιτρέποντας στα ενδιαφερόμενα μέρη να χτίσουν σταδιακά ένα ευέλικτο πλαίσιο συνεργασίας.

Οι συγκεκριμένοι στόχοι του Πολυμερούς Μνημονίου Συνεργασίας είναι οι ακόλουθοι:

- Να διευκολύνει την ανταλλαγή πληροφοριών, απόψεων και εκτιμήσεων μεταξύ των τραπεζικών εποπτών, διασφαλίζοντας έτσι ότι οι τραπεζικοί όμιλοι σε ενοποιημένη βάση και τα πιστωτικά ιδρύματα σε ατομική βάση εποπτεύονται με επαρκή και αποτελεσματικό τρόπο.
- Να εντοπίσει σημαντικές διαφορές στους εθνικούς νόμους και κανονισμούς, οι οποίες ενδεχομένως να θέτουν σε κίνδυνο τη διαδικασία της σύγκλισης, έτσι ώστε να ληφθούν τα απαραίτητα μέτρα για τη διασφάλιση της σαφούς κατανόησης αυτών των διαφορών και της πιθανής τους επιρροής στη διαδικασία της σύγκλισης.
- Να προάγει μία καλύτερη κατανόηση των ακολουθούμενων μεθόδων και προσεγγίσεων, με σκοπό να ενθαρρύνει τη σύγκλιση των εποπτικών πρακτικών.
- Να ενισχύσει το συντονισμό της δράσης των εποπτικών αρχών στην περιοχή και να βελτιστοποιήσει τα υπάρχοντα προγράμματα δράσης. Μεγάλη πρόκληση, όχι μόνο για την περιοχή της ΝΑ Ευρώπης αλλά και για την Ευρωπαϊκή Ένωση, αποτελεί βέβαια το θέμα της κατανομής είτε μεμονωμένων καθηκόντων είτε λειτουργιών. Πράγματι, πέρα από τις 4 χώρες που είναι και κράτη-μέλη της ΕΕ και υπόκεινται στις διατάξεις της CRD και της CEBS, οι οποίες παρέχουν τη δυνατότητα, μεταξύ άλλων,

της κατανομής εποπτικών καθηκόντων, οι υπόλοιπες χώρες της περιοχής δεν υποχρεούνται να υιοθετήσουν αυτές τις διατάξεις.

Εδραιώνοντας σταδιακά την εμπιστοσύνη και την κατανόηση μεταξύ των εποπτικών αρχών της περιοχής της ΝΑ Ευρώπης εκτιμάται ότι θα αποφευχθούν οι επικαλύψεις στο εποπτικό έργο, θα μετριαστούν, κατά το δυνατό, οι εποπτικές υποχρεώσεις για τα πιστωτικά ιδρύματα με διασυννοριακή παρουσία, και σε ένα επόμενο στάδιο, αν κρίνεται απαραίτητο από τις συμμετέχουσες χώρες, οι εποπτικές αρχές θα επανεξετάσουν την κατανομή μερικών εποπτικών καθηκόντων προς όφελος τόσο των χωρών καταγωγής όσο και των χωρών υποδοχής. Και αυτό γιατί ένα βασικό χαρακτηριστικό του Πολυμερούς Μνημονίου Συνεργασίας είναι ότι λαμβάνει υπόψη το υπάρχον νομικό πλαίσιο κάθε χώρας και κατά συνέπεια δεν προβλέπεται μεταβίβαση εποπτικών αρμοδιοτήτων από τις αρχές των χωρών υποδοχής στις αρχές των χωρών καταγωγής, μετριάζοντας, ως εκ τούτου, πιθανές ανησυχίες περί ίσων όρων ανταγωνισμού ή τις εθνικές ευαισθησίες που υπάγονται στην έννοια του δημοσίου συμφέροντος, στην περίπτωση ιδίως συστημικής σημασίας θυγατρικών ή υποκαταστημάτων στη χώρα υποδοχής.

- Να εντοπίσει και να αντιμετωπίσει θέματα που επηρεάζουν αρνητικά τη σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος κάθε χώρας και που μπορεί να έχουν πολλαπλασιαστικές επιδράσεις σε όλη την περιοχή, ενισχύοντας την ετοιμότητα των εποπτικών αρχών για τη διαχείριση μιας κρίσης με διασυννοριακές επιπτώσεις.

Έτσι, οι εποπτικές αρχές της περιοχής, συμβάλλοντας στη χρηματοπιστωτική σταθερότητα της περιοχής, αναγνωρίζουν την ανάγκη να αναπτύξουν σταδιακά ένα πλαίσιο συνεργασίας για τη διαχείριση των διασυννοριακών κρίσεων. Αναγνωρίζοντας τις επιπτώσεις τους, συμφωνήθηκε ότι οι διαδικασίες διαχείρισης κρίσεων που εισάγονται από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και τη CEBS, προσαρμοσμένες στις συγκεκριμένες συνθήκες της περιοχής θα μπορούσαν να αποτελέσουν τη βάση για το σχεδιασμό και τη σταδιακή εφαρμογή ενός σχεδίου ενεργειών για τη διαχείριση κρίσεων.

- Να διασφαλίσει ότι οι τραπεζικοί όμιλοι που λειτουργούν σε διασυννοριακή βάση δεν εκτίθενται στον κίνδυνο του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος και χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και ότι εφαρμόζουν αποτελεσματικές διαδικασίες αναγνώρισης και πιστοποίησης της ταυτότητας των πελατών και επίδειξης της δέουσας επιμέλειας (Know your Customer and Customer Due Diligence), ανταλλάσσοντας απόψεις σχετικά με τις τάσεις και τις τυπολογίες του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος και χρηματοδότησης της τρομοκρατίας που αναπτύσσονται στην περιοχή.

Για την ενσωμάτωση του Πολυμερούς Μνημονίου Συνεργασίας, θα υιοθετηθεί ένα ευέλικτο διοικητικό σχήμα, το οποίο θα περιλαμβάνει τα ακόλουθα:

- **Σώμα των Εποπτών (*The College of Supervisory Heads*):** είναι το συντονιστικό σώμα, υπεύθυνο για την ανάπτυξη και εφαρμογή του ετήσιου σχεδίου δράσης, το οποίο εγκρίνεται από τους Διοικητές. Εκτός από τις συνήθεις διαδικασίες, το όργανο αυτό θα είναι υπεύθυνο για το σχεδιασμό και την εφαρμογή των διαδικασιών για τη διαχείριση κρίσεων. Θα πραγματοποιούνται δύο συναντήσεις το χρόνο, κάθε συνάντηση κατά προτίμηση σε διαφορετική χώρα, με επικεφαλής αντιπρόσωπο από την εποπτική αρχή υποδοχής.
- **Δίκτυα αρμόδιων εποπτών (*Network of line supervisors*):** Στην πράξη, πρόκειται για μία μορφή πιο συστηματικής επικοινωνίας των αρμόδιων εποπτών, που είναι υπεύθυνοι για την εποπτεία υπηρεσιακών μονάδων ενός συγκεκριμένου τραπεζικού ομίλου, ο οποίος δραστηριοποιείται σε διαφορετικές χώρες της περιοχής, επιτρέποντάς τους να ανταλλάσσουν σε συνεχή βάση απόψεις και πληροφορίες, χρήσιμες για την εκτέλεση των καθηκόντων τους, διευκολύνοντας κατ' αυτόν τον τρόπο την εποπτεία των τραπεζικών ομίλων.
- **Εξειδικευμένες ομάδες εργασίας (*Ad hoc experts' working groups*):** Ομάδες μη μόνιμου χαρακτήρα, με συγκεκριμένο σκοπό, συνήθως την ενασχόληση με ένα συγκεκριμένο θέμα, το οποίο έχει αναγνωρίσει ένα από τα παραπάνω όργανα.

Συμπεράσματα

Εν κατακλείδι, παρόλο που ο συντονισμός και τελικά η σύγκλιση των εποπτικών πρακτικών είναι ο επιθυμητός σκοπός, στην πράξη αυτό θα πρέπει να θεωρείται ως αποτέλεσμα μιας σχετικά μακροχρόνιας διαδικασίας ή ακόμα καλύτερα ως η διαδικασία και το αποτέλεσμα ταυτόχρονα, καθώς οι εποπτικές πρακτικές δεν μπορούν να μεταβληθούν από τη μια στιγμή στην άλλη.

Σε κάθε περίπτωση, πάντως, επιδιώκεται να διατηρηθεί ισορροπία μεταξύ της ανταπόκρισης στην πίεση που ασκούν οι μεγάλες, διεθνώς προσανατολισμένες τράπεζες για τη μείωση των εποπτικών επιβαρύνσεων ή και επικαλύψεων από τη μία πλευρά και της αποτελεσματικότητας της εποπτείας και της ανάγκης διασφάλισης της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας της περιοχής από την άλλη.

Ιστορικά κτίρια τραπεζών στο κέντρο της Αθήνας

του **ΑΛΕΚΟΥ ΛΙΔΩΡΙΚΗ**
Δημοσιογράφου

Τρία κτιριακά συγκροτήματα που κοσμούν το κέντρο της πρωτεύουσας είναι άρρηκτα συνδεδεμένα με την ιστορική διαδρομή τριών τραπεζών μας, της Εθνικής, της Αγροτικής και της Alpha Bank.

Σε αυτά τα κτίρια εργάστηκαν γενιές τραπεζικών που άφησαν τη σφραγίδα τους στις κοινωνικές και οικονομικές εξελίξεις της χώρας. Τα ίδια τα κτίρια αποτελούν «ζωντανές» μνήμες της ιστορίας της Αθήνας από την ανακήρυξή της, πριν 173 χρόνια, ως πρωτεύουσας μέχρι σήμερα.

Εθνική Τράπεζα

Στο λογότυπο της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος απεικονίζεται το νεοκλασικό κτίριο του κεντρικού καταστήματος της οδού Αιόλου που βλέπει στην Πλατεία Κοτζιά. Συμβολίζει την ιστορική διαδρομή της τράπεζας που αμέσως μετά την ίδρυσή της και την έναρξη λειτουργίας της, στις 22 Ιανουαρίου 1842, αναζήτησε την πρώτη της ιδιόκτητη στέγη. Τούτο πραγματοποιήθηκε το 1845. Η Εθνική αγόρασε την ημιτριώροφη, πολύ μεγάλη για την εποχή, οικία του καθηγητή της φυσικής ιστορίας στο Πανεπιστήμιο Αθηνών Κυριάκου Δομνάδου. Το τίμημα: 47.000 δραχμές. Η θέση: η οδός Αιόλου, μπροστά σε μια ερημική έκταση που διασχίζταν από ρεματιά όπου και γίνονταν ασκήσεις του πυροβολικού. Κάποια χρόνια αργότερα η έκταση

αυτή δενδροφυτεύτηκε και διαμορφώθηκε σε πλατεία και πήρε τότε το όνομα του Βασιλέως Λουδοβίκου Α' της Βαυαρίας.

Η οδός Αιόλου με την Εθνική Τράπεζα τον περασμένο αιώνα. Φωτογραφία από το βιβλίο: «Η ιστορία της Εθνικής Τραπέζης της Ελλάδος 1841-1966», Επ. Κ. Στασινοπούλου, Αθήνα 1966

Το κεντρικό κατάστημα της Εθνικής Τράπεζας στην οδό Αιόλου, όπου στεγάζεται και η διοίκηση

ενιαίο σύνολο και στην εξωτερική τους μορφή και λειτουργικά στο εσωτερικό τους. Έτσι, το 1899 αρχίζει η ενοποίηση των δύο κτιρίων με διάφορες παρεμβάσεις στα κτίσματα και στον περιβάλλοντα χώρο, καθώς η αυλή που χώριζε τα δύο οικήματα έγινε η κύρια είσοδος του νέου Μεγάρου.

Οι εργασίες διήρκεσαν δύο χρόνια. Την πρωτοχρονιά του 1901 το νέο κτίριο του κεντρικού καταστήματος της Εθνικής Τράπεζας ανοίγει τις πύλες του και έχει μπει ήδη στο δεύτερο αιώνα της λειτουργίας του. Το κόστος των εργασιών έχει εκτιμηθεί σε 1.200.000 δραχμές.

Το έργο της ενοποίησης των δύο κτιρίων και της ενσωμάτωσής τους σε ενιαίο αρχιτεκτονικό σύνολο ανατέθηκε στο διάσημο Γάλλο αρχιτέκτονα Ευγένιο Τρουμπι, που σχεδίασε τα κλασικά μορφολογικά στοιχεία της εξωτερικής όψης της τράπεζας επί της οδού Αιόλου, η οποία παραμένει αναλλοίωτη ως σήμερα.

Είναι χαρακτηριστική η περιγραφή σε δημοσίευμα του 1919 γι' αυτό το κτίριο: «Εις την μικράν πλατείαν Λουδοβίκου της ελληνικής πρωτευούσης ευρίσκεται το μέγαρον της Εθνικής Τραπέζης, το «Κεντρικόν» Κατάστημα. Βαρύ, συμπαγές, σοβαρόν οικοδόμημα, με αρχαϊκὴν αρχιτεκτονικὴν, ανοίγει την κυρίαν είσοδον ἐπὶ της οδοῦ Αἰόλου». Περιγράφοντας το εσωτερικό της τράπεζας σημειώνει: «Το φῶς, κυρίως κατερχόμενον ἄνωθεν, δίδει ἐπιβλητικόν τόνον εἰς την ευρείαν ταύτην αἴθουσαν, την οποίαν στολίζουν αι μαρμάρινοι προτομαὶ του ιδρυτοῦ της Εθνικῆς Τραπέζης Ι.Γ. Εἰνάρδου (1841), ἀπὸ την οποίαν νομίζετε ὅτι θα ἀκούσητε ἀπαλὸν μουσικὸν λάλημα, και την παραπλευρῶς αὐτοῦ προτομὴ του Διοικητοῦ Γ. Σταύρου (1841-1869)».

Παράπλευρα στο πρώτο αυτό ιδιόκτητο κτίριο της Εθνικής υπήρχε το «Ξενοδοχείο της Αγγλίας», που ήταν το πολυτελέστερο της εποχής και φιλοξενούσε τους επίσημους ξένους επισκέπτες της πρωτεύουσας, που τότε αριθμούσε μόνο 20.000 κατοίκους.

Η ανάγκη επέκτασης των εγκαταστάσεων του καταστήματος της ΕΤΕ βρίσκει διέξοδο στην αγορά του «Ξενοδοχείου της Αγγλίας» το 1855. Στα δύο αυτά οικήματα με κάποιες κτιριακές βελτιώσεις λειτούργησε το κατάστημα για αρκετά χρόνια. Οι εργασίες όμως της τράπεζας αναπτύσσονταν με ταχύτατους ρυθμούς και ήταν αναγκαίο τα δύο αυτά οικήματα να αποτελέσουν

Η κεντρική είσοδος του καταστήματος της Εθνικής Τράπεζας στην Αιόλου

Εκτός όμως από τη νεοκλασική μορφή που έδωσε ο Τρουμπ στην εξωτερική πρόσοψη της Εθνικής επί της οδού Αιόλου, δύο σημαντικοί έλληνες αρχιτέκτονες, μόνιμοι συνεργάτες της τράπεζας για πολλά χρόνια, ο Νίκος Ζουμπουλίδης (1888-1962) και ο Αριστομένης Βάλβης (1892-1985), άφησαν τα δημιουργικά τους αποτυπώματα στο εσωτερικό της τράπεζας.

Ο Ζουμπουλίδης, επηρεασμένος από την ανακάλυψη του μινωικού πολιτισμού, σχεδιάζει την Αίθουσα Συνεδριάσεων σε νεομινωικό ρυθμό, ενώ ο Βάλβης προχωρεί ιστορικά και σχεδιάζει σε νεοβυζαντινό ρυθμό την αίθουσα Ταμειυτηρίου και την εσωτερική όψη της στο ισόγειο του κεντρικού, στην οδό Γεωργίου Σταύρου.

«Η αξία του κτιριακού συγκροτήματος της Εθνικής στην οδό Αιόλου – αναφέρει ο κ. Διονύσιος Βλαχόπουλος – για τη νεοκλασική αρχιτεκτονική είναι μεγάλη γιατί επί τόσα χρόνια με τις συνεχείς επεμβάσεις, προσθήκες, αναπλάσεις και τροποποιήσεις, έχει μετατραπεί σε ένα ζωντανό Μουσείο Αρχιτεκτονικής».

Alpha Bank

Το τρίτο κτιριακό συγκρότημα που συνδέεται με την πορεία του εγχώριου τραπεζικού συστήματος, ανήκει στην Alpha Bank και βρίσκεται στη διασταύρωση των οδών Πανεπιστημίου και Πεσμαζόγλου, που αποτέλεσε για δεκαετίες το κεντρικό κτιριακό συγκρότημα της πρώην Ιονικής-Λαϊκής Τραπέζης. Περιήλθε στην ιδιοκτησία της Alpha Bank το 1999, μετά τη συγχώνευσή της με την Ιονική και Λαϊκή Τράπεζα, και βρίσκεται σε επαφή με το κεντρικό κτίριο της Alpha Bank επί της οδού Σταδίου.

Τα δύο διατηρητέα, από τα ιστορικότερα και πλέον αξιολόγα κτίρια τραπεζών στην Αθήνα, είναι έργα του αρχιτέκτονα Αναστασίου Μεταξά (1863-1937) που θεωρείται αντιπροσωπευτικός εκπρόσωπος της υστεροκλασικής περιόδου, με πληθώρα έργων του κυρίως στην Αθήνα.

Το κτίριο της Ιονικής Τραπέζης (οδού Πεσμαζόγλου), τριώροφο με ένα υπόγειο, είναι κτισμένο το 1911, ενώ το κτίριο της Λαϊκής Τραπέζης (στη συμβολή των οδών Πανεπιστημίου και Πεσμαζόγλου), πεντάωροφο με δύο υπόγεια, είναι κτισμένο το 1927. Κατασκευάστηκαν με σκοπό να στεγάσουν τα κεντρικά καταστήματα και τις υπηρεσίες διοίκησης της πρώην Ιονικής και πρώην Λαϊκής Τραπέζης αντίστοιχα. Πρόκειται για κτίρια νεοκλασικού ρυθμού, μικτής κατασκευής, σύμφωνα με τις επικρατούσες τεχνικές της εποχής.

Η βιβλιογραφία αναφέρει ότι ο αρχιτέκτονας Α. Μεταξάς έκανε ελεύθερες σπουδές στη Δρέσδη, την Καρλσρούη και το Παρίσι. Γύρισε δε στην Ελλάδα και, εργαζόμενος επί 40 χρόνια, συνέβαλε ώστε να ανεγερθούν με ευθύνη του στην Αθήνα αρκετά καλλίγραμμα ελληνοπρεπή κτίρια, όπου αποτυπώθηκε η τελευταία αναλαμπή του φθίνοντος νεοκλασικού ρυθμού.

Μέρος της πρόσοψης του κτιρίου της πρώην Ιονικής Τραπέζας

Η συγχώνευση των τραπεζών Ιονικής και Λαϊκής, είχε ως συνέπεια και τη συνένωση των δύο προαναφερομένων όμορων κτιρίων, η οποία πραγματοποιήθηκε, βάσει της μελέτης του αρχιτέκτονα Κ. Καψαμπέλη, το έτος 1958.

Διακρίνεται το κτίριο της πρώην Ιονικής Τράπεζας και στο βάθος, στη συμβολή των οδών Πεσμαζόγλου και Πανεπιστημίου το κτίριο της πρώην Λαϊκής Τράπεζας

Μετά τη συγχώνευση της Alpha Bank με την Ιονική και Λαϊκή Τράπεζα, αποφασίστηκε η συνένωση των δύο ιστορικών κτιρίων με το κτίριο του κεντρικού καταστήματος της τράπεζας της οδού Σταδίου.

Το έργο της ανακαίνισης-αποκατάστασης των δύο κτιρίων (Ιονικής και Λαϊκής), συνολικής επιφάνειας 10.220 τ.μ., πραγματοποιήθηκε σε δύο φάσεις: την πρώτη κατά την οποία ανακαινίστηκε το κτίριο της Ιονικής (Πεσμαζόγλου 12-14) και διήρκεσε δύο έτη (2000-2002), τη δεύτερη κατά την οποία ανακαινίστηκε το κτίριο της Λαϊκής (Πανεπιστημίου 45) και πραγματοποιήθηκε το έτος 2006.

Πρόθεση της Alpha Bank, στο πλαίσιο του έργου της ανακαίνισης, ήταν η αποκατάσταση και ανάδειξη των δύο διατηρητέων κτιρίων, με κύριο στόχο τη σωστή αξιοποίησή τους. Η μελέτη που ανατέθηκε σε ομάδα αρχιτεκτόνων με επικεφαλής τον αείμνηστο Αλέξανδρο Καλλιγά (1932-2006), είχε ως βάση την αποσύνδεση των δύο κτιρίων και την επαναφορά τους στην προ του 1958 κατάσταση. Επιδιώχτηκε δηλαδή ειδικό-

τερα η δημιουργία δύο διακεκριμένων και ανεξάρτητων λειτουργικών και μορφολογικών ενοτήτων, όπως ακριβώς ήταν πριν από την ενοποίησή τους. Έτσι έγινε επαναφορά στην αρχική κατάσταση όλων των αρχιτεκτονικών και δομικών στοιχείων, τα οποία είχαν αλλοιωθεί κατά τη φάση της συνένωσης του 1958 και παράλληλα κυρίαρχος στόχος ήταν η αποκατάσταση και ανάδειξη των αυθεντικών υλικών των κτιρίων, τόσο εξωτερικά, όσο και εσωτερικά.

Σήμερα, στα δύο κτίρια στεγάζονται γραφεία Γενικής Διευθύνσεως, κεντρικές υπηρεσίες και υπηρεσίες του κεντρικού καταστήματος της τράπεζας.

Αγροτική Τράπεζα

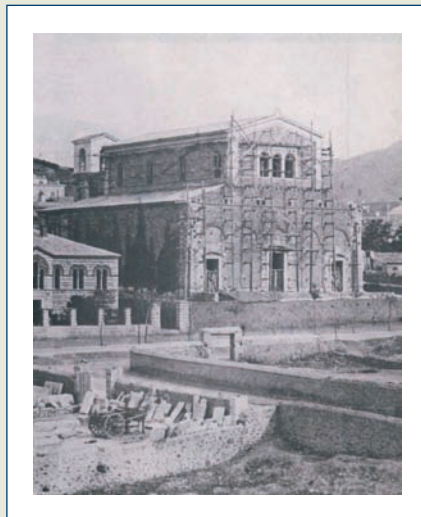
Τον Ιούνιο του 1929, επί κυβερνήσεως Ελευθερίου Βενιζέλου, ιδρύεται η Αγροτική Τράπεζα και προικίζεται από το κράτος με 811.000.500 δραχμές. Την ίδια χρονιά, για τη στέγασή της κεντρικού καταστήματος, αγοράζεται από την τράπεζα το νεοκλασικό αρχοντικό της οικογενείας Σερπιέρη στη συμβολή των οδών Πανεπιστημίου και Εδουάρδου Λω, που κόστισε 17.500.000 δραχμές, τιμή που κρίθηκε συμφέρουσα, καθώς μόνο το οικόπεδο εκτιμήθηκε ότι είχε αξία 15.000.000 δραχμές.

Πρώτος διοικητής της Αγροτικής ήταν ο Στέφανος Δέλτας και στο κεντρικό κατάστημα που εγκαταστά-

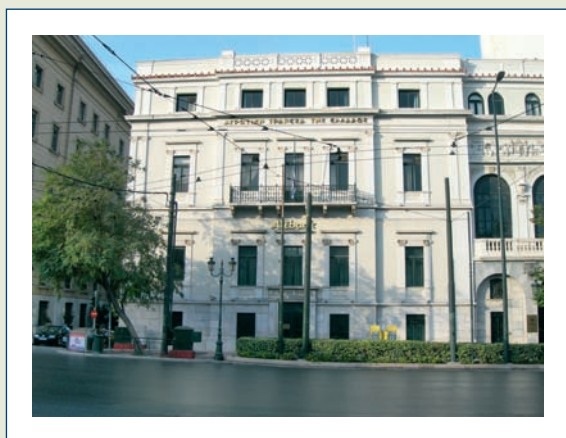
θηκε στο Μέγαρο Σερπιέρη εργάζονταν 77 υπάλληλοι και 17 κλητήρες.

Είναι προφανές ότι η οικία Σερπιέρη προτιμήθηκε από την Αγροτική Τράπεζα κυρίως για την προνομιακή της θέση. Τη θέση αυτή την είχε επιλέξει ο Ιωάννης Βαπτιστής Σερπιέρης, που έμεινε γνωστός ως βιομήχανος και επιχειρηματίας που αξιοποίησε και εκμεταλλεύθηκε παραγωγικά τα μεταλλεία του Λαυρίου.

Ερευνώντας ο Σερπιέρης στην Αθήνα της εποχής, στην αρχή της δεκαετίας του 1870, το χώρο για να κατασκευάσει την οικία του, εντόπισε την ιδανική τοποθεσία: απέναντι από την καλούμενη «Αθηναϊκή τριλογία», το Πανεπιστήμιο, την Ακαδημία και την Εθνική Βιβλιοθήκη. Την εποχή εκείνη στην τοποθεσία αυτή είχαν στήσει τα εργαστήριά τους μαρμαράδες και λιθοξοί που είχαν εγκατασταθεί εκεί γιατί δούλευαν στα μνημειακά για την πνευματική ζωή της χώρας αυτά οικοδομήματα. Έτσι ο Σερπιέρης, που ως επιχειρηματίας πάντα αξιολογούσε και τις ευκαιρίες για καλές επενδύσεις, αγοράζει το 1874 την έκταση αυτή που βρίσκεται στον ομφαλό της κλασικής Αθήνας, ενώ γειτνιάζει και με την Καθολική Εκκλησία, γεγονός που επηρέασε το ζεύγος Σερπιέρη που ήταν πιστοί καθολικοί.

Η περιοχή του Μεγάρου Σερπιέρη πριν από την οικοδομή μαζί με την καθολική εκκλησία που δεν έχει τελειώσει, το Οφθαλμιατρείο και μπροστά μαρμαράδικα. Από το βιβλίο: «Το Αρχοντικό της Αγροτικής Τράπεζας»

Το κτίριο της Αγροτικής Τράπεζας όπου στεγάζεται η διοίκηση, στην Πανεπιστημίου και Εδουάρδου Λω

να προσανατολιστεί στην αρχιτεκτονική αυτή κατεύθυνση. Οι εργασίες άρχισαν μετά το 1875 και ολοκληρώθηκαν, σε συνδυασμό με την εσωτερική διακόσμηση, το 1884. Το οικοδόμημα καταλάμβανε τη γωνία Πανεπιστημίου και Εδουάρδου Λω, είχε υπόγειο, ισόγειο και δύο ορόφους, ενώ διαμορφώθηκε και εσωτερικά αυλή και κήπος προς την οδό Σταδίου.

Στην επίβλεψη των οικοδομικών εργασιών χρησιμοποιήθηκε και ένας ξένος αρχιτέκτονας, ο Τζουλς Γκιράντ που εκείνη την εποχή εργαζόταν στην Αθήνα.

Ο Σερπιέρης δεν ήθελε να αναγκάσει ένα οικοδόμημα που να χρησιμεύει μόνον ως κατοικία του, έπρεπε να συνδυάζει την επαγγελματική στέγη για τις επιχειρηματικές δραστηριότητές του και να είναι κατάλληλο για κοινωνικές εκδηλώσεις.

Ως αρχιτέκτονας επιλέχτηκε ο Αναστάσιος Θεοφιλάς (1827-1901), που είχε αρχικά σταδιοδρομήσει ως στρατιωτικός και μετά σπούδασε αρχιτέκτονας.

Στην Αθήνα είχε επικρατήσει ο κλασικισμός, ο «νεοκλασικός ελληνικός ρυθμός», όπως αποκλήθηκε. Ήταν φυσικό ο σχεδιασμός του μεγάρου

Την ίδια εποχή που ανεγειρόταν το κτίριο Σερπιέρη, ο Θεοφιλάς σχεδιάζει και αναλαμβάνει την οικοδόμηση του Νοσοκομείου του Ευαγγελισμού.

Την εσωτερική διακόσμηση του Μεγάρου αναλαμβάνει ο Ιταλός διακοσμητής και νωπογράφος Μπιλαντιόνι. Μυθολογικά θέματα, αλληγορικές παραστάσεις, βάκκες, ειδυλλιακά τοπία και πρόσωπα από τη μυθολογία απεικονίζονται στις τοιχογραφίες, ενώ με τις συχνές απεικονίσεις του Ηφαίστου ο Μπιλαντιόνι θέλει συμβολικά να αναφερθεί στη σχέση του Σερπιέρη με τη μεταλλουργία.

Η αγορά του αρχοντικού Σερπιέρη από την Αγροτική Τράπεζα και η συντήρησή του είναι ένα ευτυχές γεγονός γιατί το αρχιτεκτονικό αυτό δημιούργημα σώθηκε από την άναρχη ανοικοδόμηση των μεταπολεμικών χρόνων και αποτελεί ένα κόσμημα για την Αθήνα. Είναι σύμβολο μιας εποχής και, όπως γράφει ο καθηγητής του Πανεπιστημίου Αθηνών Χρύσανθος Χρήστου στο Λεύκωμα «Αρχοντικό της Αγροτικής Τράπεζας», είναι ένα από τα οικοδομήματα «που διατηρούν καλύτερα τα γενικά αρχιτεκτονικά χαρακτηριστικά του και ακόμη περισσότερο την εσωτερική τους διακόσμηση».

Σήμερα στο Μέγαρο Σερπιέρη στεγάζονται οι διοικητικές υπηρεσίες της Αγροτικής Τράπεζας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

«Το Αρχοντικό της Αγροτικής Τράπεζας», Κείμενο: Χρύσανθος Χρήστου, καθηγητής Πανεπιστημίου Αθηνών, Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος ΑΕ, Αθήνα 2002.

«Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος 160 χρόνια λειτουργίας - Ιστορικό Χρονολόγιο 1841-2001», Ιστορικό Αρχείο της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος, Αθήνα 2001.

«Η ιστορία της Εθνικής Τραπέζης της Ελλάδος 1841-1966», Επ. Κ. Στασινόπουλου, Αθήνα 1966.

Περιοδικό «Εμείς & η Τράπεζα», τεύχος 21, Μάιος 2003.

Περιοδικό «Η Τράπεζα-Εθνική και το προσωπικό της», τεύχος 3, Δεκέμβριος 1994.

SEPA

Ο ενιαίος χώρος πληρωμών σε ευρώ

Επιμέλεια: **Κώστας Ταβλαρίδης**, Διευθυντής Τομέα Συστημάτων Πληρωμών της ΕΕΤ
Βασίλης Παναγιωτίδης, Στέλεχος Τομέα Συστημάτων Πληρωμών της ΕΕΤ

*Οι οικονομικές επιπτώσεις
του SEPA για τις τράπεζες,
σύμφωνα με τα συμπεράσματα
μελέτης που πραγματοποίησε
η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα*

Η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και η εξυπηρέτηση της ελεύθερης κίνησης προσώπων, αγαθών και υπηρεσιών προϋποθέτουν την ύπαρξη ενός ενιαίου ευρωπαϊκού χώρου πληρωμών, στον οποίο οι πολίτες και οι επιχειρήσεις θα έχουν τη δυνατότητα να πραγματοποιούν και να δέχονται πληρωμές σε ευρώ, με την ίδια ευκολία, ασφάλεια και κόστος που τις πραγματοποιούν σήμερα στη χώρα τους.

Για την υλοποίηση του μεγάλου αυτού στόχου βρίσκονται σε εξέλιξη δύο παράλληλες διαδικασίες, οι οποίες θα εξασφαλίσουν τις θεσμικές και τις υλικοτεχνικές προϋποθέσεις για την επιτυχία του έργου.

Το ευρωπαϊκό πολιτικό πλαίσιο (δηλαδή η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το Συμβούλιο και το Κοινοβούλιο) είναι υπεύθυνο για την εναρμόνιση του νομικού και κανονιστικού καθεστώτος που αφορά τα συστήματα πληρωμών στα κράτη-μέλη, έτσι ώστε να διασφαλιστούν κατά ενιαίο τρόπο τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις όλων των συναλλασσομένων στον SEPA και για το σκοπό αυτό έχει καταρτίσει την Οδηγία για τις πληρωμές στην εσωτερική αγορά, η οποία προβλέπεται ότι θα ενσωματωθεί στο εθνικό δίκαιο των κρατών-μελών μέχρι την 1η Νοεμβρίου 2009.

Οι ευρωπαϊκές τράπεζες, μετά την επιτυχή υλοποίηση του μοναδικού στην ιστορία έργου της εισαγωγής του ευρώ, ανέλαβαν ξεκάθαρα στα πλαίσια του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Πληρωμών να δημιουργήσουν τις υποδομές και να αναλάβουν τις δεσμεύσεις ώστε να δημιουργηθούν οι προϋποθέσεις για τη δημιουργία του ενιαίου χώρου πληρωμών σε ευρώ (Single Euro Payments Area - SEPA). Συγχρόνως έχουν ξεκινήσει και τις διαδικασίες για τη σταδιακή αντικατάσταση και μετάπτωση των τοπικών μέσων και διαδικασιών πληρωμών σε προϊόντα SEPA.

Τα προϊόντα SEPA αφορούν τις ηλεκτρονικές μεταφορές πιστώσεων, τις κάρτες πληρωμών και – από το Νοέμβριο του 2009 – τις ηλεκτρονικές άμεσες χρεώσεις. Από το 2008, οι τράπεζες σε όλες τις χώρες της ζώνης του ευρώ θα αρχίσουν να προσφέρουν προϊόντα πληρωμών SEPA στην πελατεία τους παράλληλα με τα αντίστοιχα υπάρχοντα προϊόντα πληρωμών. Μετά από μια μεταβατική περίοδο αναμένεται ότι τα τοπικά προϊόντα πληρωμών θα πάψουν να υφίστανται και οι πάσης φύσεως πελάτες των τραπεζών θα χρησιμοποιούν πλέον μόνο τα προϊόντα SEPA, τα οποία θα διακρίνονται για την ευχρηστία, ασφάλεια και το χαμηλό τους κόστος.

Η δημιουργία όμως του SEPA προϋποθέτει, όπως προαναφέραμε, τη δημιουργία νέων υποδομών από τις τράπεζες και η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, στην προσπάθειά της να κατανοήσει τις οικονομικές επιπτώσεις που θα έχει ο SEPA, ιδίως για τις μεγάλες ευρωπαϊκές τράπεζες, πραγματοποίησε τον Αύγουστο του 2007 μια σχετική μελέτη, περίληψη της οποίας παρουσιάζεται στη συνέχεια¹.

¹ Η μελέτη δημοσιεύτηκε στο Occasional Paper Series No 71, August 2007, της ECB και είναι διαθέσιμη στη διεύθυνση <http://www.ecb.int/pub/pdf/scpops/ecbocp71.pdf>

Ειδικότερα, η μελέτη επιχειρεί να δώσει απαντήσεις στις ακόλουθες ερωτήσεις:

- Ποια θα είναι η αναμενόμενη συνολική οικονομική επίδραση που θα έχει ο SEPA στις τράπεζες;
- Πώς διαφοροποιείται για τις τράπεζες η οικονομική επίδραση ανάλογα με τα διαφορετικά σε-
νάρια υιοθέτησης/μετάπτωσης στον SEPA;
- Ποιες θα είναι οι πιθανές οικονομικές συνέπειες του SEPA για τις τράπεζες αναφορικά με τα
έσοδα και τις δαπάνες τους;
- Ποια θα είναι η κατανομή των πιθανών αλλαγών στις δαπάνες και τα έσοδα στα διάφορα μέσα
πληρωμής;
- Τι είναι κυρίως αυτό που προκαλεί αυτές τις αλλαγές στις δομές των εσόδων και των δαπανών
των τραπεζών;

Όπως αναφέρει η μελέτη, τα τελευταία χρόνια, μια σειρά από τράπεζες αλλά και εταιρείες συμβούλων διερεύνησαν το θέμα των επιπτώσεων που θα έχει ο SEPA στις τράπεζες και στις εταιρείες που ασχο-
λούνται με την εκκαθάριση και το συμφητισμό των πληρωμών.

Ο πίνακας που ακολουθεί περιέχει μια περίληψη των κατ’ εκτίμηση επενδύσεων που θα γίνουν για τον
SEPA για το σύνολο των τραπεζών, όπως αυτές έχουν προσεγγιστεί από τις διάφορες μελέτες. Σύμ-
φωνα με τα στοιχεία και τις παραδοχές που έχουν ληφθεί υπόψη στις μελέτες, προκύπτει ότι η ευρω-
παϊκή τραπεζική βιομηχανία θα επενδύσει για τον SEPA συνολικά και κατά μέσο όρο μεταξύ € 5.2 και
€ 7.7 δισεκατομμυρίων.

Πίνακας 1 Overview of selected SEPA impact studies		
Study	Estimated SEPA investments in EUR billion	
	Low	High
Accenture/PSE Consulting (2006)	3	>8
Boston Consulting Group (2006)	0.5	5
Eurogroup/FBF (2007)	9.1	12
Iflex-solutions/Financial Insights (2006)	5.4	5.4
TowerGroup (2005)	8	8
Average	5.2	>7.7
<i>Source: ECB illustration.</i>		

Μεθοδολογικά, η μελέτη της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας βασίστηκε σε ερωτηματολόγια και συνεντεύξεις που πραγματοποιήθηκαν με τη συνεργασία ένδεκα πανευρωπαϊκών τραπεζών², παρότι επιχειρήθηκε να ληφθούν και οι απόψεις μικρότερων τραπεζών εθνικής εμβέλειας.

Οι συμμετέχουσες τράπεζες έδωσαν στοιχεία και εκτιμήσεις όσον αφορά τις οικονομικές επιπτώσεις του SEPA, λαμβάνοντας υπόψη τέσσερα διαφορετικά σενάρια εξέλιξης στη δημιουργία του SEPA και για κάθε σενάριο έδωσαν στοιχεία και εκτιμήσεις όσον αφορά τις διαφορετικές κατηγορίες εσόδων και δαπανών για το κάθε μέσο πληρωμής. Ως ημερομηνία αναφοράς των στοιχείων και των υπολογισμών ελήφθη υπόψη το 2005, και όλοι οι υπολογισμοί και τα στοιχεία έγιναν με την υπόθεση ότι το περιβάλλον στο οποίο θα δραστηριοποιούνται οι τράπεζες θα είναι «κανονικό».

Τα σενάρια είναι τα εξής:

Το πρώτο σενάριο, το ονομαζόμενο και **“Baseline”**, αφορά τις εκτιμήσεις των τραπεζών για την εξέλιξη των δαπανών και των εσόδων σε σχέση με το 2005, της υπάρχουσας σήμερα κατάστασης, αν δηλαδή δεν υπήρχε ο SEPA.

Το δεύτερο σενάριο, το ονομαζόμενο και **“Coexistence of payment schemes”**, αφορά τις εκτιμήσεις των τραπεζών, στην περίπτωση που οι τράπεζες θα αποφάσιζαν να συνεχίσουν να προσφέρουν στην πελατεία τους τα μέσα πληρωμής τοπικού χαρακτήρα, παράλληλα με τα προϊόντα SEPA.

Το τρίτο σενάριο, το ονομαζόμενο και **“Ideal SEPA world”**, αφορά τις εκτιμήσεις των τραπεζών, ως προς τις δαπάνες και τα έσοδα που θα είχαν σε ένα περιβάλλον στο οποίο θα είχαν αναπτυχθεί οι υποδομές και η πελατεία θα είχε αποδεχθεί να χρησιμοποιεί μόνο προϊόντα SEPA.

Το τέταρτο σενάριο, το ονομαζόμενο και **“e-SEPA”**, αφορά τις εκτιμήσεις των τραπεζών, στην περίπτωση που οι SEPA ηλεκτρονικές πληρωμές θα κυριαρχούσαν και θα μειωνόταν η χρήση των τραπεζογραμματίων.

Τα αποτελέσματα των οικονομικών επιπτώσεων στις δαπάνες και τα έσοδα των τραπεζών, λαμβάνοντας υπόψη τα διαφορετικά σενάρια εξέλιξης στη δημιουργία του SEPA, συνοψίζονται στη συνέχεια στον πίνακα 2.

Πίνακας 2 SEPA impact aggregate results for an average European bank including balance revenues (percentages)			
Impact	SEPA coexistence	Ideal SEPA world	e-SEPA
Revenue	-4.4	-7.6	-9.9
Cost	4.8	-1.3	-6.8
Net	-9.2	-6.3	-3.0
<i>Source: ECB calculations on the basis of banks' responses to the fact-finding questionnaire.</i>			

² Εννέα τράπεζες έδωσαν ποσοτικά και ποιοτικά στοιχεία και δύο τράπεζες έδωσαν μόνο ποιοτικά στοιχεία.

Όπως προκύπτει από τα προηγούμενα, οι οικονομικές επιπτώσεις του SEPA στις ένδεκα πανευρωπαϊκές τράπεζες που συμμετείχαν στη μελέτη δεν είναι μεγάλες και μεταβάλλονται ανάλογα με τα σενάρια. Επίσης προκύπτει ότι το σενάριο **“Coexistence of payment schemes”**, είναι το πλέον δυσμενές για τις τράπεζες, ενώ το καλύτερο σενάριο είναι το **“e-SEPA”**.

Τα αποτελέσματα των οικονομικών επιπτώσεων στα έσοδα των τραπεζών και για κάθε μέσο πληρωμής, λαμβάνοντας υπόψη τα διαφορετικά σενάρια, συνοψίζονται στη συνέχεια στον πίνακα 3.

Πίνακας 3 SEPA revenue impact by payment instrument				
SEPA revenue impact	Baseline	SEPA coexistence (% index)	Ideal SEPA world (% index)	e-SEPA world (% index)
1. Transaction revenue				
1.1. Transaction fees				
1.1.1. Cash	3.3	3.3	3.4	3.9
1.1.2. Direct debits	12.7	12.5	12.5	12.3
1.1.3. Credit transfers	19.3	19.0	17.3	15.0
1.1.4. Card payments	27.7	25.6	26.0	25.7
1.1.5. Cheque payments	3.1	3.0	2.8	2.2
1.1.6. Priority payments	1.5	1.5	1.3	1.1
1.1.7. Additional/value added services	2.1	2.2	2.2	2.5
1.2. Float and value dating	10.8	10.2	9.5	9.1
1.3. Processing special cases	7.1	7.1	7.1	7.1
2. Distribution and maintenance	14.6	14.5	14.5	14.6
3. Balance revenue	57.9	54.1	51.2	50.6
Total revenue	159.8	152.7	147.7	144.1
Total revenue (% change)		-4.4	-7.6	-9.9
<i>Source: ECB calculations on the basis of banks' responses to the fact-finding questionnaire.</i>				

Όπως προκύπτει από τον πίνακα 3, οι επιπτώσεις του SEPA στα έσοδα των τραπεζών επηρεάζουν με διαφορετικό τρόπο το κάθε μέσο πληρωμής. Επισημαίνεται η μη διαφοροποίηση των εσόδων των Άμεσων Χρεώσεων σε αντίθεση με τη μείωση των εσόδων στις Μεταφορές Πιστώσεων.

Τα αποτελέσματα των οικονομικών επιπτώσεων στις δαπάνες των τραπεζών και για κάθε μέσο πληρωμής, λαμβάνοντας υπόψη τα διαφορετικά σενάρια, συνοψίζονται στη συνέχεια στον πίνακα 4.

Πίνακας 4 SEPA cost impact results by payment instrument				
SEPA cost impact	Baseline	SEPA coexistence (% index)	Ideal SEPA world (% index)	e-SEPA world (% index)
1. Transaction and processing				
1.1. Cash	14.7	15.00	14.6	14.0
1.2. Direct debits	5.4	5.8	5.5	4.6
1.3. Credit transfers	11.3	12.1	10.8	9.6
1.4. Card payments	12.9	13.1	13.3	13.3
1.5. Cheque payments	5.8	5.8	4.7	4.1
1.6. Priority payments	0.4	0.4	0.4	0.3
1.7. Additional/value added services	1.8	1.9	1.9	2.0
2. Distribution and maintenance	20.2	21.6	20.2	18.5
3. IT systems and development	10.4	12.0	10.7	10.5
4. Overheads	17.1	17.0	16.7	16.2
Total cost	100.0	104.8	98.7	93.2
Total cost (% change)		4.8	-1.3	-6.8
<i>Source: ECB calculations on the basis of banks' responses to the fact-finding questionnaire.</i>				

Επίσης, σύμφωνα με τη μελέτη φαίνεται ότι με την πάροδο του χρόνου θα υπάρξουν δύο αντίθετες τάσεις. Η μία αφορά την αύξηση του ανταγωνισμού που θα προκύψει από τη σταδιακή ενοποίηση των επιμέρους εγχώριων αγορών και η άλλη αφορά τη μείωση του κόστους που θα προκύψει από το ότι οι τράπεζες θα μπορούν να εξυπηρετούν την πελατεία τους σε πανευρωπαϊκό επίπεδο με ενιαία συστήματα.

Όπως προαναφέραμε, τα στοιχεία της μελέτης αφορούν πανευρωπαϊκές τράπεζες, πλην όμως η κάθε τράπεζα θα πρέπει, λαμβάνοντας υπόψη το περιβάλλον στο οποίο δραστηριοποιείται, να τα αξιολογήσει και να προβληματιστεί για τις οικονομικές επιπτώσεις που θα επιφέρει ο SEPA στη λειτουργία της, ώστε να λάβει και τις κατάλληλες επιχειρηματικές αποφάσεις.

Νέα εποχή στις σχέσεις τραπεζών - δανειοληπτών

*Κι όμως οι έλληνες δανειολήπτες απολαμβάνουν
ήδη τα πλεονεκτήματα από την εφαρμογή της Βασιλείας II...*

του **ΧΡΗΣΤΟΥ Ν. ΚΩΝΣΤΑ**
Δημοσιογράφου

Υπάρχουν καλά και κακά νέα. Το κακό νέο είναι, ότι εμείς οι Έλληνες δεν είχαμε την ευκαιρία να δούμε τα εκτεταμένα ρεπορτάζ που παρουσίασαν τα τηλεοπτικά δίκτυα ολόκληρου του πλανήτη, με την εικόνα της αγωνίας χιλιάδων βρετανών καταθετών που προσπαθούσαν να σώσουν τις αποταμιεύσεις τους από την τράπεζα Northern Rock. Για πρώτη φορά μετά από πολλά χρόνια, είδαμε βρετανούς καταθέτες που στήθηκαν σε μεγάλες ουρές για να πάρουν πίσω τα λεφτά τους από την τράπεζα που εμπιστεύτηκαν.

Το καλό νέο είναι, ότι στην Ελλάδα δεν έχουμε ζήσει ούτε πρόκειται να βιώσουμε τέτοιες εικόνες. Κι αυτό αποτελεί μια σημαντική κατάκτηση του χρηματοπιστωτικού μας συστήματος, το οποίο άντεξε στους κλυδωνισμούς της δεκαετίας του '80, ανταποκρίθηκε στις απαιτήσεις του διεθνούς ανταγωνισμού και της παγκοσμιοποίησης και σήμερα πρωταγωνιστεί, λόγω αποτελεσματικότητας και καινοτομίας, στην ευρύτερη περιοχή της Νοτιοανατολικής Ευρώπης και της Μεσογείου.

Η εφαρμογή των κανόνων της Βασιλείας II έρχεται για να προσφέρει ακόμη μεγαλύτερη ασφάλεια στους έλληνες καταθέτες και δανειολήπτες. Το κείμενο αυτό σκοπεύει να αποδείξει αυτόν τον ισχυρισμό. Αξίζει ωστόσο να επισημάνουμε ότι, εκτός από την εγκράτεια και τον επαγγελματισμό των κορυφαίων τραπεζικών στελεχών, στη χώρα μας οι ελεγκτικοί μηχανισμοί λειτουργούν προληπτικά και αποτρεπτικά.

Το παράδειγμα της Βρετανίας είναι χρήσιμο και διδακτικό μολοντί δεν είναι μοναδικό. Η κρίση των αμερικανικών στεγαστικών δανείων μειωμένης εξασφάλισης που μετατράπηκαν σε επικίνδυνα επενδυτικά προϊόντα και τα οποία αγοράστηκαν από πολλές τράπεζες σε ολόκληρο τον πλανήτη υπογραμμίζει την ανάγκη ακόμη ταχύτερης και αυστηρότερης εφαρμογής των κανόνων της Βασιλείας II. Από το νέο καθεστώς κερδισμένοι βγαίνουν πρώτα και κύρια οι συνεπείς δανειολήπτες και όλοι όσοι φροντίζουν εγκαίρως να διασφαλίσουν την πιστοληπτική αξιοπιστία τους.

Είναι ενδεικτικό ότι τραπεζικοί κολοσσοί όπως η γερμανική Deutsche Bank, η αμερικανική Citigroup και η Merrill Lynch ανακοίνωσαν δραματική επιδείνωση των αποτελεσμάτων τους για το τρίτο τρίμηνο του έτους, λόγω των επιπτώσεων από την έκθεση στα subprime debts (μειωμένης εξασφάλισης στεγαστικά δάνεια), ενώ ανάλογη εικόνα εμφάνισαν κι ορισμένα από τα μεγαλύτερα ελβετικά ονόματα του χώρου (UBS, Credit Suisse κ.λπ.).

Άποψη του γράφοντος είναι πως η βρετανική τράπεζα που έχει υποστεί τη μεγαλύτερη ζημιά από την πιστωτική κρίση μετά τα subprime debts, ίσως αποδειχθεί ότι είναι η Bank of England. Ναι! Η Βρετανική Κεντρική Τράπεζα. Με τις συνεχείς παρεμβάσεις της στην αγορά για την ενίσχυση της ρευστότητας, οι κινήσεις της θυμίζουν τακτική υποχώρηση που ολοκληρώνεται με πλήρη συνθηκολόγηση. Τον περασμένο Αύγουστο, η Βρετανική Κεντρική Τράπεζα είχε τονίσει με έμφαση το επίσημο πλαίσιο λειτουργίας της στις αγορές χρήματος, βάσει του οποίου οι εμπορικές τράπεζες είχαν δικαίωμα πίστωσης από αυτήν overnight με υψηλά επιτόκια και με τη χρήση κατάλληλων εξασφαλίσεων.

Στις 5 Σεπτεμβρίου, αντιμέτωπη με τα αυξημένα διατραπεζικά επιτόκια, μείωσε τους στόχους αποθεματικών, παρέχοντας ως εκ τούτου ρευστότητα στις αγορές overnight. Στις 14 Σεπτεμβρίου, επέκτεινε τη γραμμή πίστωσης προς τη Northern Rock με απεριόριστη διάρκεια και αποδεχόμενη στεγαστικές πιστώσεις ως εξασφάλιση αλλά επέμεινε ότι αυτές οι παραχωρήσεις δεν θα εφαρμοστούν στο σύνολο της αγοράς. Λίγες μέρες αργότερα αποκάλυψε τρεις μεγάλες παρεμβάσεις με τρίμηνη διάρκεια, αποδεχόμενη ως εξασφάλιση στεγαστικές πιστώσεις.

Σε αντίθεση όμως με τους ομολόγους του, ο διοικητής της Βρετανικής Κεντρικής Τράπεζας Mervyn King, είχε δηλώσει πολλές φορές και με ιδιαίτερη έμφαση ότι δεν πρόκειται να συμβιβαστεί. Τελικά υποχρεώθηκε. Δύο πιθανές εξηγήσεις υπάρχουν γι' αυτήν τη στροφή των 180 μοιρών.

Η μία είναι ότι η Bank of England κατάλαβε ότι η στάση της δεν ήταν σωστή. Το κατά πόσον οι πράξεις ανοικτής αγοράς μπορούν να διασώσουν τις προβληματικές τράπεζες ή να μεταβάλουν τα διατραπεζικά επιτόκια, ειδικά στις μεγαλύτερες διάρκειες, παραμένει ανοικτό προς συζήτηση: οι κινήσεις της ΕΚΤ και της Fed δεν έκαναν μεγάλη διαφορά. Όπως και να έχει, μετά την υπόθεση της Northern Rock και καθώς κινδυνεύουν ίσως κι άλλες μικρότερες τράπεζες, η Bank of England ίσως αποφάσισε ότι οφείλει να κάνει μια προσπάθεια. Αν έγινε έτσι, ήταν μια γενναία επιλογή, που δεν παύει όμως να δείχνει ότι δεν έκρινε ορθά την κατάσταση.

Η δεύτερη εξήγηση είναι ότι η Κεντρική Τράπεζα υπέκυψε στις πιέσεις του υπουργείου Οικονομικών.

Το τελικό συμπέρασμα είναι ότι η αξιολόγηση των πιστωτικών και λειτουργικών κινδύνων είναι πλέον μια πολύ περίπλοκη διαδικασία και ελάχιστοι είναι οι επαΐοντες που μπορεί να αποφύγουν το λάθος.

Η Βασιλεία II και οι πελάτες ελληνικών τραπεζών

Στο σημείο αυτό μπαίνει εμφατικά στη συζήτησή μας, η Βασιλεία II και οι νέοι αυστηρότεροι κανόνες που επιβάλλει σε όλες τις τράπεζες – φυσικά και στις ελληνικές – από την επόμενη χρονιά...

Αυτοί είναι οι 3 πυλώνες των νέων κανόνων της Βασιλείας II

- I. Τροποποίηση του πλαισίου υπολογισμού ελάχιστων κεφαλαιακών υποχρεώσεων έναντι του πιστωτικού κινδύνου. Προστίθενται οι απαιτήσεις για κάλυψη έναντι του λειτουργικού κινδύνου
- II. Καθιέρωση διαδικασιών για διαρκή έλεγχο της επάρκειας ιδίων κεφαλαίων των τραπεζών
- III. Πειθαρχία που επιβάλλει η αγορά στις τράπεζες μέσω της καθιέρωσης κανόνων γνωστοποίησης οικονομικών και άλλων στοιχείων

Η βασική φιλοσοφία που επιβάλλουν οι νέοι κανόνες της Βασιλείας II είναι ότι το κάθε δάνειο του χαρτοφυλακίου κάθε τράπεζας θα αξιολογείται ξεχωριστά. Όσο μικρότερος είναι ο κίνδυνος στον οποίο εκτίθεται η τράπεζα, τόσο μικρότερα θα είναι τα εποπτικά κεφάλαια που υποχρεούται να δεσμεύει. Κατά συνέπεια μικρότερο θα είναι το κόστος της τράπεζας για τα συγκεκριμένα δάνεια.

Αποτέλεσμα, οι συνεπείς πελάτες, είτε πρόκειται για νοικοκυριά είτε για επιχειρήσεις, θα μπορούν να απολαμβάνουν χαμηλότερα επιτόκια. Από την άλλη ωστόσο πλευρά, οι λιγότερο φερέγγυοι δανειολήπτες, είτε θα δανείζονται ακριβότερα είτε (το πιθανότερο) δεν θα δανειοδοτούνται καθόλου.

Η Τράπεζα της Ελλάδος, ασκώντας τον εποπτικό της ρόλο, θα ορίζει διαφορετικές κεφαλαιακές απαιτήσεις για κάθε τράπεζα ξεχωριστά, αξιολογώντας την ποιότητα του χαρτοφυλακίου δανείων της και την πιστοληπτική αξιολόγηση των πελατών της. Με απλά λόγια, από την εφαρμογή των κανόνων της Βασιλείας II κερδισμένοι βγαίνουν οι αξιόπιστοι δανειολήπτες και οι ισχυρές τράπεζες που έχουν στο χαρτοφυλάκιό τους καλής ποιότητας δάνεια.

Γιατί επιβάλλονται αυτοί οι κανόνες; Για να ενισχυθεί η ικανότητα απορρόφησης ζημιών, σε περίπτωση που θα εκδηλωθούν οι μη προβλέψιμοι κίνδυνοι, στους οποίους εκτίθενται με τη λειτουργία τους οι τράπεζες.

Τι εννοούμε τώρα μεταβολή της έκθεσης στον κίνδυνο των πιστωτικών ιδρυμάτων; Ποιοι είναι οι λόγοι που τους προκαλούν; Όλα αυτά οριοθετούνται από τους βασικούς πυλώνες της Βασιλείας II.

Σύμφωνα με τον πρώτο πυλώνα, η αύξηση της έκθεσης στον κίνδυνο συνεπάγεται ταυτόχρονη αύξηση στην απαιτούμενη κεφαλαιακή επάρκεια του πιστωτικού ιδρύματος. Σύμφωνα με το δεύτερο πυλώνα της Βασιλείας II, οι τράπεζες δεν οφείλουν απλώς να είναι γνώστες της

πραγματικής έκθεσής τους στους κινδύνους, αλλά πρέπει – κυρίως – να γνωρίζουν τις πραγματικές αιτίες που προκαλούν τους κινδύνους για να μπορούν να τους διαχειρίζονται.

Ας πάρουμε για παράδειγμα τη χορήγηση καταναλωτικών δανείων. Δεν είναι ένα, είναι πολλά και διαφορετικού χαρακτήρα. Η πληθώρα διαφορετικών καταναλωτικών δανείων, που όλο και περισσότερο τείνει να αυξάνεται, με τη διείσδυση των πιστωτικών καρτών, σε νοικοκυριά και ιδιώτες, σε συνδυασμό με τη δυσκολία εκτίμησης της πιστοληπτικής ικανότητας των δανειοληπτών, αποτελούν δύο από τις βασικότερες αιτίες αύξησης του πιστωτικού κινδύνου των τραπεζών.

Τι αλλάζει στο τραπεζικό μας σύστημα

- Η αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου είναι δυνατή και με εισφορά σε είδος εφόσον θα καλύπτονται εποπτικά οι σχετικοί κίνδυνοι
- Οι τράπεζες θα εφαρμόζουν συστήματα ανάλυσης των κινδύνων από τα δάνεια που χορηγούν και θα παρέχουν στους πελάτες τους επεξηγήσεις για την πιστοληπτική τους διαβάθμιση
- Οι εποπτικές αρχές θα παρακολουθούν τη συμμόρφωση των εταιρειών σε επίπεδο Ομίλου
- Διασυννοριακή συνεργασία της ΤτΕ με τις αρμόδιες εποπτικές αρχές των άλλων κρατών-μελών
- Συνεργασία της ΤτΕ με τις άλλες εποπτικές αρχές της χώρας

Η συνθήκη της Βασιλείας II θα οδηγήσει τις τράπεζες στην υιοθέτηση αυστηρότερων κριτηρίων χορήγησης και στην ατομική αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας όλων των δανειοληπτών τους, που θα εδράζεται στη χρήση αξιόπιστων, οικονομικών και άλλων στοιχείων των ενδιαφερόμενων. Σε περίπτωση τυχόν απόρριψης αιτήματος εταιρικής χρηματοδότησης, θα είναι υποχρεωμένες να εξηγούν λεπτομερώς τις ενέργειές τους, ακόμα και γραπτώς.

Παράδειγμα: Έκδοση πιστωτικής κάρτας

Τα κριτήρια με τα οποία χορηγείται μια πιστωτική κάρτα σήμερα υστερούν σοβαρά στην πιστοληπτική αξιολόγηση του δανειολήπτη. Κανονικά θα έπρεπε να ισχύει το εντελώς αντίθετο. Λογικά, κάθε νέα πιστωτική κάρτα που εκδίδεται θα έπρεπε να περιλαμβάνει μια λεπτομερή ανάλυση των πιθανοτήτων αθέτησης των μελλοντικών υποχρεώσεων του δανειολήπτη προς την τράπεζα. Ταυτόχρονα θα έπρεπε να περιλαμβάνει μια ικανοποιητική ανάλυση των συνθηκών της αγοράς, τόσο κατά την περίοδο πώλησης όσο και κατά την περίοδο αποπληρωμής της οφειλής. Με λίγα λόγια η τράπεζα που εκδίδει μια νέα πιστωτική κάρτα ή ένα νέο καταναλωτικό δάνειο πρέπει να είναι σε θέση να αξιολογεί τη μελλοντική συμπεριφορά των

δανειοληπτών της σε σχέση με τη δυνατότητα αποπληρωμής και τις πιθανές ζημιές (loss) που προκύπτουν από τυχόν αθέτηση αυτών (default). Μόνο μια τράπεζα που μπορεί να υλοποιεί σε σύντομο χρονικό διάστημα, με μικρό κόστος και μεγάλη ακρίβεια αυτή την αξιολόγηση θα είναι σε θέση να μιλά για επιτυχημένη πώληση με παράλληλη μείωση του πιστωτικού κινδύνου που αναλαμβάνει...

Η αξιολόγηση της μελλοντικής συμπεριφοράς του δανειολήπτη θα γίνεται τόσο με ποιοτικά όσο και ποσοτικά κριτήρια και θα αφορά τόσο τα χαρακτηριστικά του δανειολήπτη όσο και της ίδιας της αγοράς. Δεν χρειάζεται να επιχειρηματολογήσουμε για να επισημάνουμε ότι αυτού του είδους η αξιολόγηση μπορεί να έχει ιδιαίτερη αξία στις περιόδους που εμφανίζονται ιδιαίτερες συνθήκες στην αγορά, όπως για παράδειγμα οικονομικές, πολιτικές και κοινωνικές μεταβολές, που πολλές φορές εγκυμονούν κρίσεις. Τα ποιοτικά κριτήρια είναι ιδιαίτερα δύσκολο να μετρηθούν με μεγάλη ακρίβεια και βασίζονται κατά κανόνα σε εμπειρικά μοντέλα με βάση την εμπειρία της κάθε τράπεζας. Κριτήρια που αφορούν το επάγγελμα και την οικογενειακή κατάσταση ενός οφειλέτη, καθώς και οι αλλαγές στην οικονομική πολιτική της χώρας είναι δυνατόν να έχουν βαρύνουσα σημασία. Πόση όμως;

Κριτήρια τα οποία έχουν μετρήσιμα χαρακτηριστικά αποτυπώνουν την ποσοτική διάσταση μέτρησης και αξιολόγησης του πιστωτικού κινδύνου. Για παράδειγμα, δεδομένα τα οποία αφορούν το οικονομικό προφίλ του δανειολήπτη, π.χ. το ύψος του μισθού και των τραπεζικών του λογαριασμών σε συνδυασμό με τυχόν διαθέσιμα ιστορικά στοιχεία που χαρακτηρίζουν την παρελθοντική του συμπεριφορά, όπως ρυθμός και ύψος αποπληρωμής των πιστωτικών του καρτών, μπορεί να ληφθούν υπόψη για την αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας του δανειολήπτη. Συνήθως, στην ελληνική αγορά υπάρχει έλλειψη επαρκών και αξιόλογων στοιχείων, ενώ, ακόμα και αν αυτά είναι διαθέσιμα, απαιτούνται ειδικές γνώσεις και συστήματα για την επαρκή διαχείριση και ανάλυσή τους. Επομένως οι τράπεζες πρέπει να αποκτήσουν συστήματα για τη διαχείριση, ανάλυση και επιμέτρηση των ποιοτικών κριτηρίων που θα καταφέρουν να ποσοτικοποιήσουν την πιστοληπτική ικανότητα ενός δανειολήπτη.

Φυσικά υπάρχει και η άλλη πλευρά. Οι επιχειρήσεις και οι ιδιώτες καταναλωτές που επιθυμούν να πάρουν ένα φθηνό δάνειο θα πρέπει βοηθήσουν την τράπεζα-χορηγό του δανείου στην αξιολογητική διαδικασία. Η εκτίμηση της πιστοληπτικής ικανότητας του δανειολήπτη είναι μια αμφίδρομη διαδικασία, η οποία απαιτεί τη διαρκή συνεργασία των δύο πλευρών, του δανειολήπτη και της τράπεζας...

Η ανάγκη έγκαιρης, έγκυρης και σωστά διατυπωμένης υποβολής στοιχείων ποιοτικού και ποσοτικού χαρακτήρα από τις επιχειρήσεις και τους καταναλωτές κατά την υποβολή αιτήματος έγκρισης δανείου, καθώς και η συνεπής τήρηση των όρων εκπλήρωσης των υποχρεώσεων αποπληρωμής αποτελούν σήμερα πλέον βασική, εκ των ων ουκ άνευ προϋπόθεση για τη δανειοδότηση...

Η πρόκληση από τη θετική αποτίμηση της 1ης ειδικής έκθεσης «Στεγαστικό Δάνειο», αλλά και η αυξημένη χρήση καρτών και κατανάλωση δανείων κατά την περίοδο των Χριστουγέννων οδήγησαν την Ελληνική Ένωση Τραπεζών στη διοργάνωση 2ης ειδικής έκθεσης, με θέμα «Καταναλωτικά Δάνεια - Κάρτες» και στόχο την ευρεία ενημέρωση των καταναλωτών τραπεζικών υπηρεσιών ένα μήνα πριν από την εορταστική περίοδο.

2η ειδική έκθεση

Καταναλωτικά δάνεια Κάρτες

στο Μετρό Πλ. Συντάγματος

Η έκθεση εσιτάστηκε στη συγκριτική ενημέρωση των επισκεπτών, δίνοντάς τους την ευκαιρία και τη δυνατότητα να ενημερωθούν άμεσα και να προβούν σε χρήσιμες και συμφέρουσες γι' αυτούς συγκρίσεις και επιλογές. Η νέα αυτή προσπάθεια της ΕΕΤ να ενημερώνει με τη μεγαλύτερη δυνατή σαφήνεια και πληρότητα τους συναλλασσόμενους με τις τράπεζες έτυχε θετικής αποδοχής, τόσο από τους καταναλωτές όσο και από τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης και ασφαλώς τις τράπεζες.

Τράπεζες-εκθέτες:

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ, ALPHA BANK, EUROBANK EFG, ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ, ΑΤΕ BANK, ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ, ΤΑΧΥΔΡΟΜΙΚΟ ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΟ ΕΛΛΑΔΟΣ, CITIBANK, MARFIN EGNATIA BANK, ΤΡΑΠΕΖΑ ΚΥΠΡΟΥ, GENIKI BANK, HSBC BANK, ΑΤΤΙΚΑ BANK, ASPIS BANK, ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ, ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΤΡΑΠΕΖΑ

Χορηγοί επικοινωνίας: η εφημερίδα CITY PRESS και τα περιοδικά BLOW και CAM.

ΑΤΜ, η «μίνι» τράπεζα 24ωρης εξυπηρέτησης

της **ΕΦΗΣ ΚΑΡΑΓΕΩΡΓΟΥ**
Δημοσιογράφου

Σε προσωπική τράπεζα μετατρέπεται το ΑΤΜ, προσφέροντας στον πελάτη τη δυνατότητα να εκτελέσει σειρά τραπεζικών εργασιών, χωρίς καθυστερήσεις και με τη μέγιστη δυνατή ασφάλεια.

Αυτό σημαίνει ότι τα ΑΤΜ εξελίσσονται σε «μίνι-τράπεζες» που εξυπηρετούν αδιάλειπτα τους καταναλωτές 365 ημέρες το χρόνο επί 24ώρου βάσεως, είτε αυτά βρίσκονται σε καταστήματα τραπεζών (εντός και εκτός καταστήματος) είτε σε άλλα επιλεγμένα σημεία off-site (αεροδρόμια, στάδια, εμπορικά κέντρα, σημεία τουριστικής κίνησης κ.λπ.). Είναι αξιοσημείωτο ότι πολλές τράπεζες – κυρίως μεσαίου και μικρού μεγέθους – τόσο στο εξωτερικό όσο και στην Ελλάδα έχουν εντάξει τα ΑΤΜ στη βασική στρατηγική ανάπτυξης των δικτύων τους.

Όλο και περισσότερες τράπεζες εμπλουτίζουν τις προσφερόμενες υπηρεσίες τους, με στόχο την αμεσότητα στην εξυπηρέτηση καταναλωτικών αναγκών και την κατάργηση της «ουράς» στο τραπεζικό γκισέ, προωθώντας τον πελάτη στο ΑΤΜ και στα άλλα εναλλακτικά δίκτυα και αναβαθμίζοντας συγχρόνως το ρόλο του τραπεζοϋπαλλήλου σε αυτόν του τραπεζικού συμβούλου, με άμεσα αποτελέσματα τη μείωση του κόστους και την παροχή καλύτερης εξυπηρέτησης.

Υπηρεσίες

Το ΑΤΜ αποτελεί σήμερα το πλέον διαδεδομένο εναλλακτικό δίκτυο εξυπηρέτησης μιας τράπεζας, με δυνατότητα κάλυψης όλων των συναλλαγών που μπορούν να προσφερθούν στους καταναλωτές από άλλα δίκτυα εξυπηρέτησης (κατάστημα, web banking, phone banking κ.λπ.) Αναλυτικότερα:

Αναλήψεις, καταθέσεις, κατάθεση επιταγών, συνάλλαγμα, πώληση ασφαλιστικών προϊόντων, ενημέρωση στοιχείων πελατών, αίτηση για δάνειο, πληρωμές λογαριασμών (ΔΕΗ, ΟΤΕ,

ΕΥΔΑΠ κ.λπ.), άλλες πληρωμές (κάρτες, δάνεια κ.λπ.), πληρωμές για δίκτυα τρίτων, αγοραπωλησία μετοχών, συναλλαγές χωρίς την προαπαίτηση κάρτας, εξυπηρέτηση πελατών δίχως τραπεζικό λογαριασμό είναι μερικές από τις συναλλαγές που μπορεί να κάνει ένα ΑΤΜ σήμερα. Σύντομα οι έλληνες καταναλωτές θα απολαμβάνουν και άλλου είδους υπηρεσίες, όπως για παράδειγμα η εκκαθάριση επιταγών και η επαναφόρτιση του ηλεκτρονικού πορτοφολιού.

Στη χώρα μας οι πλέον διαδεδομένες συναλλαγές είναι η ανάληψη μετρητών, το υπόλοιπο λογαριασμού στην οθόνη, η αλλαγή PIN, η εκτύπωση μίνι εκκαθαριστικών του λογαριασμού και η μεταφορά χρημάτων, το ποσοστό των οποίων ανέρχεται σε 94%-97% του συνόλου των συναλλαγών ανάλογα με την τράπεζα.

Όλα τα εγκατεστημένα ΑΤΜ στην Ελλάδα παρέχουν μετρητά και απόδειξη συναλλαγής/υπόλοιπο λογαριασμού.

Σε αρκετά ΑΤΜ (περίπου στο 60%) ο καταναλωτής μπορεί να κάνει κατάθεση μέσω φακέλου. Εντούτοις ο αριθμός των καταθέσεων μέσω φακέλου παραμένει μικρός (από 1%-5% ανάλογα με την τράπεζα). Μάλιστα τα τελευταία δύο χρόνια σχεδόν όλες οι τράπεζες στη χώρα άρχισαν να υιοθετούν την κατάθεση δεσμίδας χαρτονομισμάτων. Η συγκεκριμένη υπηρεσία εξασφαλίζει στον καταναλωτή τη σωστή και άμεση κατάθεση των χρημάτων του, ενώ παράλληλα αφαιρεί τελείως το κόστος διαχείρισης των φακέλων από τις τράπεζες.

Επίσης όλο και περισσότερες τράπεζες προωθούν προγράμματα marketing μέσω των ΑΤΜ, εμφανίζοντας προσωποποιημένα μηνύματα στον πελάτη, δημιουργώντας καμπάνιες για ορισμένα γκρουπ πελατών και διαφημίζοντας τα προϊόντα τους μέσω βίντεο και άλλων διαφημιστικών μηνυμάτων.

Είναι πολύ σημαντικό το γεγονός ότι οι τράπεζες πλέον μπορούν να επιλέγουν πού και με ποιο τρόπο θα απευθύνουν το μήνυμά τους, μεγαλώνοντας έτσι την απόκριση στις καμπάνιες τους, ενώ παράλληλα δεν κουράζουν τους πελάτες με άστοχα γι' αυτούς μηνύματα. Επιπλέον ο συνδυασμός της εξυπηρέτησης των πελατών με παράλληλη διαφήμιση προϊόντων, αυξάνει το όφελος τόσο για τις τράπεζες όσο και για τον πελάτη.

Εδώ θα πρέπει να σημειώσουμε ότι κάποιες τράπεζες υιοθετούν προηγμένης μορφής τεχνολογία, που αναγνωρίζει ανά πάσα στιγμή το χρήστη που προβαίνει σε συναλλαγή. Έτσι, μετά την ταυτοποίηση του πελάτη με την πληκτρολόγηση του PIN, το σύστημα τον καλωσορίζει και στην οθόνη του ΑΤΜ αναγράφεται: «Καλημέρα, αγαπητέ κύριε τάδε, το υπόλοιπό σας είναι π.χ. 2.000 ευρώ, θα θέλατε να συνεχίσετε με τη συνηθισμένη σας ανάληψη των 300 ευρώ, όπως κάθε Τρίτη, ή θα επιθυμούσατε την πληρωμή ενοικίου προγραμματισμένη για κάθε τέλος μήνα;».

Καθώς η τεχνολογία «τρέχει», στο άμεσο μέλλον αναμένεται να δούμε όλο και περισσότερες συναλλαγές χωρίς να είναι απαραίτητη η χρήση κάρτας. Τα βιομετρικά στοιχεία αναγνώρισης του πελάτη (όπως είναι το δακτυλικό αποτύπωμα, ίριδα ματιού κ.ά.) είναι ήδη τεχνολογικά διαθέσιμα και εφαρμόζονται σε ορισμένες «προηγμένες τραπεζικές αγορές», ενώ σύντομα αναμένεται να υλοποιηθούν εκτενώς.

Ωστόσο η υλοποίηση απαιτεί πρόσθετες επενδύσεις και κυρίως αποδοχή από τους καταναλωτές, κάτι για το οποίο απαιτείται χρόνος. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η υλοποίηση στην Ευρώπη του EMV (δηλαδή η αντικατάσταση της μαγνητικής κάρτας με «έξυπνη» κάρτα που είναι λιγότερο ευάλωτη σε απάτες), το οποίο ήδη βρίσκεται σε εξέλιξη.

Συναλλαγές στο ATM

Σήμερα στη χώρα μας λειτουργούν περισσότερα από 7.000 ATM εντός και εκτός τραπεζικών καταστημάτων. Κατά μέσο όρο γίνονται 2.400 συναλλαγές ανά ATM μηνιαία (έναντι 2.997 στις χώρες της Δυτικής Ευρώπης), από τις οποίες το 67% αφορά ανάληψη μετρητών. Η μέση ανάληψη σε αξία ανέρχεται σε 238 ευρώ, ποσό που κατατάσσει τη χώρα μας δεύτερη στη Δυτική Ευρώπη.

Οι έλληνες καταναλωτές έχουν εξοικειωθεί με τη χρήση των ATM, αν και – σύμφωνα με σχετικές μετρήσεις – η συναλλαγή στο κατάστημα εξακολουθεί να βρίσκεται στην πρώτη θέση προτίμησής τους. Μάλιστα ο ρυθμός ανάπτυξης του συγκεκριμένου δικτύου και η αναλογία ATM ανά κάτοικο τείνουν να πλησιάσουν αυτόν της Ευρώπης (περίπου 670 ATM ανά εκατομμύριο κατοίκων έναντι 740 ATM ανά εκατομμύριο στην Ευρώπη).

Εδώ θα πρέπει να σημειωθεί ότι η επένδυση των τραπεζών στο συγκεκριμένο δίκτυο είναι σημαντική, καθώς το κόστος προμήθειας ενός ATM ξεκινά από τα 10.000 ευρώ και μπορεί να προσεγγίσει και τα 50.000 ευρώ (μέση τιμή από 10.000-30.000 ευρώ). Η τιμή αγοράς εξαρτάται από τη σύνθεση εξοπλισμού, το λογισμικό και τις προσφερόμενες συναλλαγές (ανάληψη, κατάθεση μετρητών, πληρωμή λογαριασμών, ανακύκλωση χαρτονομισμάτων, διαχείριση επιταγών κ.λπ.). Ενώ εξίσου σημαντικό είναι και το κόστος διαχείρισής του για την τράπεζα (συντήρηση, έλεγχος λειτουργίας, τροφοδοσίας κ.ά.), το οποίο είναι συνήθως 5 φορές το κόστος προμήθειας του ATM, σε ορίζοντα πενταετίας.

Ασφάλεια συναλλαγών

Ιδιαίτερα σημαντικό είναι το ζήτημα της ασφάλειας των συναλλαγών που διενεργούνται μέσω των ΑΤΜ.

Όπως σημειώνουν οι αρμόδιοι τραπεζικοί υπάλληλοι, αλλά και οι κατασκευαστές των ΑΤΜ, οι πελάτες των τραπεζών θα πρέπει να γνωρίζουν ότι και οι δύο πλευρές (τράπεζες και κατασκευαστές ΑΤΜ) έχουν θέσει ως πρωταρχικό στόχο την ασφάλεια των συναλλαγών μέσω των ΑΤΜ.

Για το λόγο αυτό οι εταιρείες κατασκευής ΑΤΜ επενδύουν συνεχώς στην παραγωγή νέων λύσεων (εξοπλισμός και λογισμικό), η υιοθέτηση των οποίων επιτρέπει την πρόληψη, τον εντοπισμό και την καταπολέμηση τυχόν προσπαθειών απόσπασης χρημάτων από αυτά. Οι τράπεζες επιδιώκουν τη διαρκή ενημέρωσή τους γύρω από τις λύσεις αυτές, τις οποίες και υιοθετούν, με στόχο πάντα την εμπιστοσύνη του πελάτη. Επιπλέον υπάρχει στενή συνεργασία μεταξύ των τραπεζών αναφορικά με θέματα ασφάλειας και «επιθέσεις» που δέχονται τα ΑΤΜ, ώστε να προστατεύσουν αποτελεσματικά την πελατεία τους. Τέλος θα πρέπει να επισημανθεί ότι η ζημία από απάτες στα ΑΤΜ θίγει αποκλειστικά την τράπεζα που δέχεται την επίθεση, αφού ποτέ ο πελάτης δεν χάνει τα χρήματά του.

Οι πλέον συνηθισμένες μέθοδοι απάτης στα ΑΤΜ είναι:

- **Skimming**, δηλαδή η παράνομη μέθοδος αντιγραφής καρτών με μαγνητική ταινία. Μια συσκευή αντιγραφής καρτών (card reader) τοποθετείται στην υποδοχή κάρτας στο ΑΤΜ, οπότε τη στιγμή που κάποιος βάζει την κάρτα του για να εκτελέσει μια συναλλαγή, η συσκευή αυτή αντιγράφει τα στοιχεία της κάρτας.
- **Lebanese loop**. Χρησιμοποιείται μια συσκευή παρακράτησης της κάρτας, η οποία προσαρμόζεται στον αναγνώστη καρτών του μηχανήματος (ΑΤΜ). Η συσκευή παγιδεύει την κάρτα, ενώ ο πελάτης πιστεύει ότι παρακρατήθηκε από δυσλειτουργία του ΑΤΜ και απομακρύνεται, χωρίς να ενημερώσει αμέσως την τράπεζα προκειμένου να του την απενεργοποιήσει.

Σε παραλλαγή της ίδιας μεθόδου και για να παρακρατηθεί η κάρτα του πελάτη, εφαρμόζεται πλαστικός ή μεταλλικός αποδέκτης στην εισαγωγή του αναγνώστη καρτών. Μια άλλη συσκευή video recording τοποθετείται σε κάποιο σημείο του ΑΤΜ και καταγράφει το PIN του πελάτη. Με αυτά τα στοιχεία, μπορεί μετά να «φτιάξει» μια ίδια κάρτα και να προχωρήσει σε αναλήψεις χρεώνοντας τον πελάτη.

- **Fake keypad** (ψεύτικο πληκτρολόγιο), το οποίο τοποθετείται πάνω από το πραγματικό. Κατά την πληκτρολόγηση του PIN από τον κάτοχο, τα στοιχεία καταγράφονται και στο ψεύτικο πληκτρολόγιο (το οποίο είναι πολύ λεπτό), με αποτέλεσμα οι δράστες να έχουν στη διάθεσή τους και το μυστικό αριθμό αναγνώρισης (PIN).

Εύλογο είναι λοιπόν ότι η ασφάλεια των ΑΤΜ αποτελεί βασικό μέλημα των τραπεζών (και κατ' επέκταση των εταιρειών κατασκευής). Τα σημεία που επικεντρώνουν ιδιαίτερα την προσοχή τους είναι ο τύπος του χρηματοκιβωτίου, το πληκτρολόγιο και ο καρταναγνώστης. Για παράδειγμα υπάρχουν ΑΤΜ που οι κασέτες (που δέχονται τις δεσμίδες χρημάτων) μόλις παρβιαστούν καταστρέφουν τα χαρτονομίσματα με ειδική μελάνη (Fluidity). Σε ό,τι αφορά την προστασία του καρταναγνώστη και του πληκτρολογίου, υπάρχει σειρά λύσεων, όπως για παράδειγμα το πλαστικό φωτιζόμενο εξάρτημα που τοποθετείται μπροστά από τον καρταναγνώστη του ΑΤΜ παρέχοντας επιπρόσθετη ασφάλεια από το skimming. Τέλος, η χρήση των EMV καρτών, η οποία ήδη ξεκίνησε και στην Ελλάδα, θα οδηγήσει στη μείωση του αριθμού των περιστατικών απάτης στα ΑΤΜ.

ΔΙΑΣ

Το ρόλο του «τροχονόμου» των συναλλαγών που πραγματοποιούνται διατραπεζικά μέσω των ΑΤΜ έχει αναλάβει η εταιρεία ΔΙΑΣ. Είναι δηλαδή το έμπιστο τρίτο μέλος – ο διακομιστής – των συναλλαγών που πραγματοποιούνται από ΑΤΜ τράπεζας, διαφορετικής από αυτή που έχει εκδώσει την κάρτα.

Το σύστημα ΔΙΑΣ (ΔΙΑΣΑΤΜ) δεν επικοινωνεί απευθείας με τα ΑΤΜ των ελληνικών τραπεζών, αλλά, όταν γίνεται μία διατραπεζική συναλλαγή, παίζει το ρόλο του «διαμεσολαβητή» για να δώσει η εκδότρια τράπεζα την έγκρισή της να προχωρήσει η συναλλαγή. Παράλληλα, η ΔΙΑΣ αναλαμβάνει την εκκαθάριση αυτών των συναλλαγών στο τέλος της ημέρας.

Σήμερα, μέσω του διατραπεζικού συστήματος ΔΙΑΣΑΤΜ, ο καταναλωτής – κάτοχος «πλαστικού χρήματος» – απολαμβάνει δύο υπηρεσιών, καθώς μπορεί να πληροφορηθεί το υπόλοιπο του λογαριασμού του ή να προχωρήσει σε ανάληψη ποσού. Το σύστημα ΔΙΑΣΑΤΜ υποστηρίζει συναλλαγές από 7.041 ΑΤΜ στην ελληνική επικράτεια. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι καθημερινά μέσω αυτού πραγματοποιούνται περίπου 50.000 συναλλαγές, ενώ ο αριθμός αυτός υπερβαίνει τις 60.000 συναλλαγές ημερησίως τους καλοκαιρινούς μήνες.

Συστάσεις προς τους κατόχους καρτών για ασφαλείς συναλλαγές

Η Ελληνική Ένωση Τραπεζών, με γνώμονα την προστασία του καταναλωτή και την ασφάλεια των συναλλαγών, υπενθυμίζει και συνιστά προς όλους τους κατόχους καρτών τα εξής:

- Χειριστείτε την κάρτα σας όπως και τα μετρητά. Ελέγχετε συχνά ότι η κάρτα βρίσκεται στο πορτοφόλι σας.
- Αποστηθίστε τον Προσωπικό Αριθμό Αναγνώρισης (PIN) και σε κάθε περίπτωση μην τον σημειώνετε με οποιονδήποτε τρόπο σε μέσο που μπορεί να συνδυαστεί με την κάρτα.
- Η κάρτα σε συνδυασμό με το PIN είναι μετρητά.
- Προσέχετε κατά τη διάρκεια της συναλλαγής. Αν υπάρχει επόμενος πελάτης βεβαιωθείτε ότι βρίσκεται σε απόσταση ασφαλείας, ώστε να μη μπορεί να αντιληφθεί τι πληκτρολογείτε. Αν προηγείται άλλος συναλλασσόμενος, φροντίστε να διατηρείτε λογική απόσταση από αυτόν. Χρησιμοποιήστε το σώμα σας με τρόπο ώστε να μη φαίνεται η συναλλαγή.
- Μην ανακοινώνετε το PIN σε τρίτα πρόσωπα ακόμα και συγγενείς και ποτέ μην επιλέγετε PIN που μπορεί να προβλεφθεί (ημερομηνία γέννησης, αριθμός αυτοκινήτου κ.ο.κ.).
- Αλλάζετε συχνά το PIN σας.
- Μη γνωστοποιείτε το PIN σε πρόσωπα τα οποία με οποιονδήποτε τρόπο επιδιώκουν να σας αποσπάσουν αυτή την πληροφορία, ισχυριζόμενοι ότι είναι υπάλληλοι τραπεζών ή άλλων φορέων ή αρχών. Οι τράπεζες δεν έχουν αναθέσει σε υπαλλήλους τους ή τρίτους ποτέ τέτοια καθήκοντα.
- Κάνετε οι ίδιοι τις συναλλαγές σας. Μην επιτρέπετε να σας βοηθήσουν τη στιγμή της συναλλαγής, δίνοντας κάρτα ή και κωδικό.
- Όταν πληκτρολογείτε το PIN καλύπτετε πάντα το χέρι σας με το άλλο χέρι ή κάποιο έγγραφο ή αντικείμενο. Αποφεύγετε έτσι να δουν το PIN σας.
- Αν η κάρτα σας παρακρατηθεί από το ΑΤΜ, βεβαιωθείτε γι' αυτό, και επικοινωνήστε άμεσα με την τράπεζα.
- Αν χάσετε ή σας κλέψουν την κάρτα σας δηλώστε αμέσως την απώλεια ή την κλοπή στην τράπεζα και μόνο στα τηλέφωνα που εμφανίζονται στις οθόνες των ΑΤΜ.

Banks in Action:

Ένα πρόγραμμα μαθητείας

για την τραπεζική επιχείρηση

Παρουσίαση: **ΒΑΣΙΑΣ ΤΣΟΚΟΠΟΥΛΟΣ**
Ειδικός συνεργάτης ΕΤΙ

Το Σωματείο Επιχειρηματικότητα Νέων είναι εκπρόσωπος στην Ελλάδα της διεθνούς οργάνωσης Junior Achievement-Young Enterprise, η οποία έχει στόχο να εισαγάγει την επιχειρηματικότητα ως αντικείμενο μαθητείας στο σχολείο. Η δραστηριότητα της Junior Achievement αναπτύσσεται μέσα από μια μεγάλη ποικιλία ολιγώρων και ευέλικτων προγραμμάτων, για κάθε σχολική ηλικία, από το Δημοτικό μέχρι και το Λύκειο. Η ένταξη της Ελληνικής Ένωσης Τραπεζών στο Σωματείο Επιχειρηματικότητα Νέων (βλ. Δελτίο, αρ. 49, σελ. 48-56) συνδυάστηκε με την ανάληψη του προγράμματος *Banks in Action*.

Το πρόγραμμα είναι δημιούργημα του παραρτήματος της Junior Achievement της Αργεντινής, έχει υιοθετηθεί από την Junior Achievement-Young Enterprise και έχει ενταχθεί στα προγράμματά της για όλο τον κόσμο. Απευθύνεται σε μαθητές Λυκείου και έχει στόχο να τους εξοικειώσει και να τους μυήσει στον κόσμο της τραπεζικής επιχείρησης. Το πρόγραμμα υποστηρίζεται διεθνώς από τη Citigroup. Στην Ελλάδα το υποστηρίζουν η Citibank μαζί με την ΕΕΤ.

Το πρόγραμμα είναι ευφάνταστο και ευρηματικό. Συνδυάζει πληροφόρηση με παιχνίδι και διαγωνισμούς σε τοπικό, περιφερειακό και διεθνές πλαίσιο. Περιλαμβάνει ένα εντυπωσιακό διαδικτυακό παιχνίδι προσομοίωσης, στο οποίο οι μαθητές, έχοντας φτιάξει εικονικές τράπεζες, παρακολουθούν τις επιπτώσεις που έχουν οι αποφάσεις τους (αυξομείωση επιτοκίων, πολιτική δανείων κ.λπ.) στον ανταγωνισμό της τραπεζικής αγοράς. Το πρόγραμμα ολοκληρώνεται σε οκτώ δίωρα μαθήματα. Το περιεχόμενο και τα αντικείμενα μάθησης των οκτώ αυτών μαθημάτων συνοψίζεται στον πίνακα της επόμενης σελίδας.

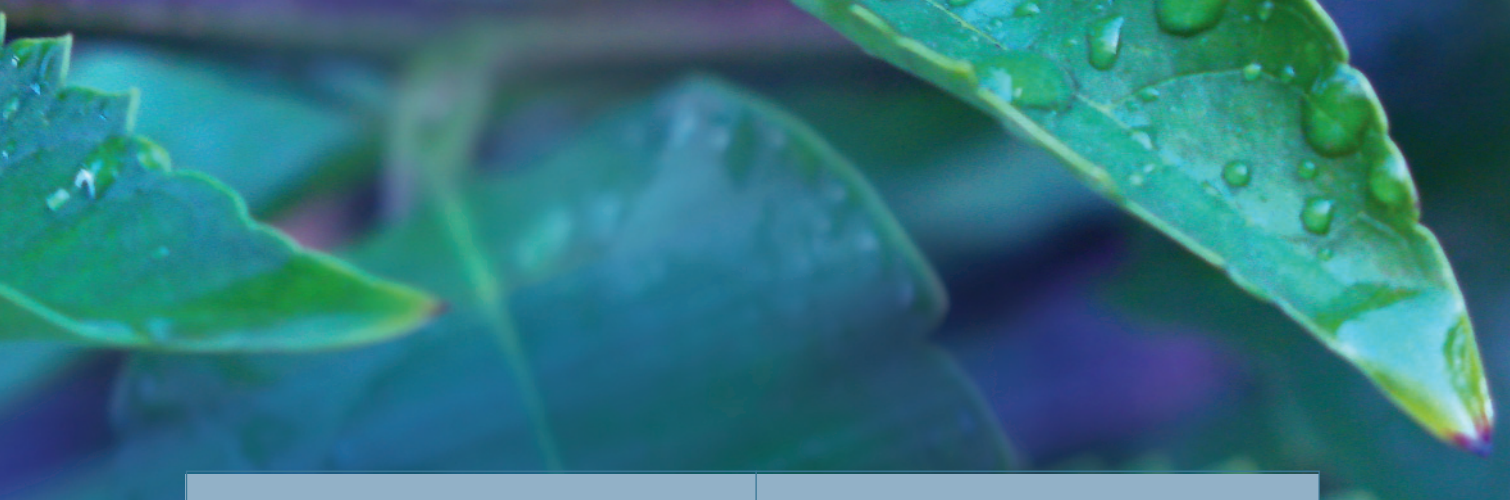
Η δράση του Σωματείου Επιχειρηματικότητα Νέων (ΣΕΝ) στηρίζεται στην κινητοποίηση εθελοντών. Πρόκειται για στελέχη επιχειρήσεων, τα οποία αφήνουν για λίγες ώρες το γραφείο τους και έρχονται σε άμεση επαφή με τα παιδιά. Πρέπει να τα μάθουν, να τους εξηγήσουν, να απαντήσουν στις ερωτήσεις τους και, γενικότερα, να τα βοηθήσουν να διαμορφώσουν μια σωστή και θετική εικόνα για την υγιή λειτουργία της επιχείρησης. Στην επαφή αυτή με τα παιδιά, οι εθελοντές έχουν στη διάθεσή τους τη συνεργασία του δασκάλου ή καθηγητή της τάξης και ένα διεξοδικό εγχειρίδιο για τον εθελοντή, το οποίο προμηθεύει η Junior Achievement – στην Ελλάδα το ΣΕΝ. Μπορούν επίσης να ενημερωθούν πιο άμεσα σε ημερίδες εκπαίδευσης εθελοντών που διοργανώνει το ΣΕΝ.

Σε μία ημερίδα εκπαίδευσης εθελοντών, που έλαβε χώρα στην έδρα της Ελληνικής Ένωσης Τραπεζών στις 27 Σεπτεμβρίου τ.έ., με εισηγήτρια την κυρία Stefania Popp, οι συμμετέχοντες – στελέχη τραπεζι-

κών επιχειρήσεων – εντυπωσιάστηκαν από την πληρότητα και τη σαφήνεια του προγράμματος. Υπήρξε γενική εντύπωση ότι το πρόγραμμα θα μπορούσε να εφαρμοστεί και σε ενηλίκους ως μορφή “financial literacy” ή/και σε νέους υπαλλήλους τραπεζών.

Το ΣΕΝ σχεδιάζει το πρόγραμμα *Banks in Action* να εφαρμοστεί πιλοτικά φέτος σε λίγα σχολεία και από τον επόμενο χρόνο να γενικευτεί, σε συνάρτηση βέβαια με τον αριθμό των εθελοντών που θα ενδιαφερθούν.

Τα μαθήματα	Τα αντικείμενα μάθησης
Μάθημα 1: Τα θεμέλια της τραπεζικής επιχείρησης Οι μαθητές εισάγονται στα βασικά της τραπεζικής επιχείρησης. Σε αυτά περιλαμβάνονται η ιστορία, οι αρχικές δραστηριότητες, τα προϊόντα και οι υπηρεσίες.	■ Σημαντικά θεμέλια στην τραπεζική ιστορία ■ Πώς οι τράπεζες βγάζουν κέρδη ■ Τραπεζικά προϊόντα και υπηρεσίες
Μάθημα 2: Η διαφορά επιτοκίου (spread) Οι μαθητές εισάγονται στις έννοιες των βραχυπρόθεσμων καταθέσεων και των δανείων. Παίζουν ένα παιχνίδι, το οποίο αναδεικνύει πώς το εισόδημα της τράπεζας επηρεάζεται από τη διαφορά επιτοκίου (τη διαφορά ανάμεσα στο επιτόκιο που η τράπεζα χρεώνει τους δανειολήπτες και αυτό που πληρώνει στους καταθέτες).	■ Χαρακτηριστικά των βραχυπρόθεσμων καταθέσεων και βραχυπρόθεσμων δανειοληπτικών προϊόντων ■ Αιτίες για τις οποίες τα επιτόκια των βραχυπρόθεσμων καταθέσεων είναι χαμηλά ■ Αιτίες για τις οποίες τα επιτόκια των βραχυπρόθεσμων δανείων είναι υψηλά ■ Η έννοια του spread
Μάθημα 3: Αποφασίζοντας για βραχυπρόθεσμα προϊόντα Οι μαθητές επιθεωρούν τις έννοιες-κλειδιά που εισήχθησαν στα προηγούμενα μαθήματα. Εισάγονται επίσης στο παιχνίδι προσομοίωσης στον υπολογιστή του προγράμματος <i>Banks in Action</i> και οι ομάδες συναγωνίζονται, καθορίζοντας βραχυπρόθεσμα επιτόκια και επιτόκια δανεισμού με στόχο τα περισσότερα κέρδη.	■ Τραπεζικοί όροι-κλειδιά που αναφέρθηκαν στα δύο πρώτα μαθήματα ■ Τα χαρακτηριστικά της τραπεζικής προσομοίωσης σε υπολογιστή ■ Τα αποτελέσματα του καθορισμού επιτοκίων σε βραχυπρόθεσμες καταθέσεις και δάνεια
Μάθημα 4: Μακροπρόθεσμες ευκαιρίες Οι μαθητές μαθαίνουν για τις μακροπρόθεσμες καταθέσεις και δανειοληπτικά προϊόντα. Εργάζονται σε ομάδες για να προσδιορίσουν τα καλύτερα τραπεζικά προϊόντα σε ένα φάσμα σεναρίων. Οι μαθητές επίσης εκτιμούν την ικανότητα, το χαρακτήρα και το ενέχυρο όταν πρόκειται να δεχτούν ή να αρνηθούν αιτήσεις δανείων.	■ Χαρακτηριστικά των μακροπρόθεσμων καταθέσεων και μακροπρόθεσμων δανειοληπτικών προϊόντων ■ Αιτίες για τις οποίες τα επιτόκια των μακροπρόθεσμων καταθέσεων είναι υψηλά ■ Αιτίες για τις οποίες τα επιτόκια των μακροπρόθεσμων δανείων είναι χαμηλά

Μάθημα 5: Αποφασίζοντας για μακροπρόθεσμα προϊόντα Οι μαθητές συμπληρώνουν ένα διάγραμμα ροής που εικονογραφεί το ισοζύγιο του ενεργητικού και παθητικού. Παίρνουν επίσης αποφάσεις για επιτόκια μακροπρόθεσμων καταθέσεων και δανείων, χρησιμοποιώντας την προσομοίωση σε υπολογιστή του <i>Banks in Action</i>.	■ Η σημασία της ισορροπίας ενεργητικού και παθητικού ■ Αποτελέσματα του καθορισμού επιτοκίων για μακροπρόθεσμες καταθέσεις και δάνεια με τη βοήθεια της προσομοίωσης σε υπολογιστή
Μάθημα 6: Ξοδεύοντας χρήματα για να κάνουμε χρήματα Μέσω της ανάλυσης μιας ποικιλίας επιλογών τραπεζικής έρευνας και ανάπτυξης, οι ομάδες-τράπεζες αναζητούν την καλύτερη επενδυτική επιλογή. Στη συνέχεια δημιουργούν ένα κατάλογο με οφέλη, που μπορεί να χρησιμοποιηθεί στην προβολή της επένδυσής τους. Ακόμα κάνουν έρευνα, ανάπτυξη και παίρνουν αποφάσεις μάρκετινγκ χρησιμοποιώντας την προσομοίωση σε υπολογιστή.	■ Το κόστος και τα οφέλη από μια ποικιλία επιλογών έρευνας και ανάπτυξης ■ Σημασία του μάρκετινγκ για την προώθηση τραπεζικών προϊόντων και υπηρεσιών ■ Αποτελέσματα της επένδυσης σε έρευνα, ανάπτυξη και μάρκετινγκ στα κέρδη της τράπεζας, με τη βοήθεια της προσομοίωσης σε υπολογιστή
Μάθημα 7: Πίσω από το προσκήνιο Οι μαθητές μαθαίνουν για τις ευκαιρίες σταδιοδρομίας στον τραπεζικό κλάδο. Αναλύουν περιγραφές τραπεζικών επαγγελματιών και ξεκαθαρίζουν ποια σχετίζεται πρωταρχικά με δεξιότητες του να εργάζεται κανείς με ανθρώπους, με στοιχεία, αντικείμενα ή ιδέες. Σε ομάδες ανακαλύπτουν τρόπους, με τους οποίους μπορούν να επενδύσουν στο δικό τους ανθρώπινο κεφάλαιο.	■ Σταδιοδρομίες στην τράπεζα ■ Πώς η επένδυση στο ανθρώπινο κεφάλαιο οδηγεί στη βελτίωση των επαγγελματικών δεξιοτήτων και σε πιθανά κέρδη
Μάθημα 8: Ο ανταγωνισμός – τράπεζα επιλογής Οι μαθητές επαναλαμβάνουν τις έννοιες που εξετάστηκαν στα προηγούμενα μαθήματα. Χρησιμοποιώντας αυτή τη γνώση, συναγωνίζονται μέσα στην τάξη για να γίνουν η τραπεζική ομάδα με τα καλύτερα αποτελέσματα – η τράπεζα επιλογής.	■ Διαπίστωση του πώς οι τραπεζικές αποφάσεις επηρεάζουν την αποδοτικότητα των τραπεζών ■ Διαγωνισμός στην προσομοίωση υπολογιστή, η οποία στηρίζεται στη γνώση που απέκτησαν στα προηγούμενα μαθήματα σχετικά με τις τραπεζικές αποφάσεις

Εκπαιδευτικό κέντρο των τραπεζών της Γεωργίας με τη συνεργασία του Ελληνικού Τραπεζικού Ινστιτούτου

Έγιναν στην Τιφλίδα στις 4 Οκτωβρίου 2007, τα εγκαίνια του Εκπαιδευτικού Κέντρου της Ένωσης Τραπεζών της Γεωργίας (Georgian Bank Training Centre - GBTC), με το οποίο, όπως αναφέρθηκε στο προηγούμενο τεύχος του Δελτίου, συνεργάζεται και το Ελληνικό Τραπεζικό Ινστιτούτο. Στην τελετή εγκαινίων παρέστησαν εκπρόσωποι της γεωργιανής κυβέρνησης, του διπλωματικού σώματος, τοπικών και διεθνών οργανισμών, στελέχη τραπεζών και της ακαδημαϊκής κοινότητας. Την ελληνική κυβέρνηση εκπροσώπησε ο Πρέσβης κ. Αγγελόπουλος και την Ελληνική Ένωση Τραπεζών ο Σύμβουλός της καθηγητής κ. Ι. Χασσίδ.

Το τραπεζικό σύστημα της Γεωργίας αποτελεί έναν από τους πλέον σημαντικούς και ραγδαία αναπτυσσόμενους τομείς της οικονομίας. Στη Γεωργία δραστηριοποιούνται σήμερα 19 εμπορικές τράπεζες, 14 οργανισμοί χορήγησης δανείων σε μικρές επιχειρήσεις, 41 αδειοδοτημένες πιστωτικές ενώσεις, 14 ασφαλιστικές εταιρείες και 3 Συνταξιοδοτικά Ταμεία. Παρόλα αυτά, η αγορά εμφανίζει έλλειμμα έμπειρων και εκπαιδευμένων στελεχών, κυρίως λόγω της μη ύπαρξης των κατάλληλων εκπαιδευτικών δομών.

Προκειμένου να αντιμετωπιστεί η έλλειψη στελεχών, η Ένωση Τραπεζών Γεωργίας (ABG) εξασφάλισε την υποστήριξη της USAid, κρατικού Οργανισμού Αναπτυξιακής Βοήθειας των ΗΠΑ. Η τελευταία χορήγησε βοήθεια ύψους \$ 87.500 για την ανάπτυξη του GBTC. Τα μέλη της

Ένωσης Τραπεζών της Γεωργίας εισέφεραν συμπληρωματικό κεφάλαιο \$ 91.500, προκηρύσσοντας παράλληλα διαγωνισμό για την επιλογή εκπαιδευτικού φορέα, ο οποίος, σε συνεργασία με την ABG, θα έχει την επίβλεψη της υλοποίησης των εκπαιδευτικών προγραμμάτων και της λειτουργίας του GBTC.

Πρωταρχικός στόχος του GBTC είναι η κάλυψη των αναγκών των τραπεζών που δραστηριοποιούνται στη Γεωργία, καθώς και η παροχή πιστοποιημένων εκπαιδευτικών προγραμμάτων και σεμιναρίων διεθνών προδιαγραφών για επαγγελματίες τραπεζικούς. Αν και αρχικά σχεδιάστηκε για να καλύψει τις ανάγκες των εμπορικών τραπεζών, το GBTC θα προσφέρει δυνατότητες εκπαίδευσης στελεχών για όλους τους φορείς του χρηματοπιστωτικού χώρου της Γεωργίας, συμπεριλαμβανομένων της Κεντρικής Τράπεζας, των εταιρειών leasing, των ασφαλιστικών εταιρειών και άλλων με παρεμφερείς δραστηριότητες, καθώς και ιδιώτες που ενδιαφέρονται να απασχοληθούν στον τραπεζικό τομέα.

Βάσει ειδικής σύμβασης που υπεγράφη στα μέσα του έτους μεταξύ της Ελληνικής Ένωσης Τραπεζών και της αντίστοιχης Ένωσης της Γεωργίας, το νεοσύστατο εκπαιδευτικό κέντρο θα εξασφαλίζει εκπαιδευτικό υλικό και τεχνική υποστήριξη μέσω και του Ελληνικού Τραπεζικού Ινστιτούτου (ΕΤΙ), που αποτελεί τον εκπαιδευτικό βραχίονα της ΕΕΤ. Το ΕΤΙ θα συμμετέχει επίσης σε Κοινή Επιστημονική Επιτροπή (Joint Scientific Committee), η οποία θα συσταθεί στο GBTC. Πρόσθετες πληροφορίες για το GBTC και τη συμμετοχή του ΕΤΙ μπορούν να αναζητηθούν στην ιστοσελίδα www.gbtc.ge.

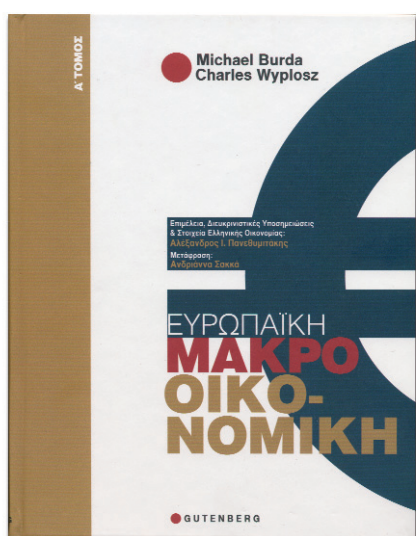
Από τις αρχές Νοεμβρίου 2007, το GBTC υλοποιεί το εκπαιδευτικό πρόγραμμα προετοιμασίας για την απόκτηση του διπλώματος European Foundation Certificate in Banking (EFCB). Το σχετικό εκπαιδευτικό υλικό προσφέρθηκε από το ΕΤΙ, το οποίο ήδη έθεσε σε λειτουργία και ειδικό πρόγραμμα εκπαίδευσης εκπαιδευτών (Training of Trainers) για τον τραπεζικό τομέα, στοιχείο ιδιαίτερα σημαντικό για τη λειτουργία και την ανάπτυξη του GBTC.

Παρουσίαση βιβλίου

Burda Michael, Wyplosz Charles

Ευρωπαϊκή μακροοικονομική

ΕΚΔΟΣΕΙΣ GUTENBERG

Επιμελητής: Αλέξανδρος Πανεθυμιτάκης
Μετάφραση: Αντιριάννα Σακκά

Το διδακτικό εγχειρίδιο των Burda – Wyplosz για τη σύγχρονη ευρωπαϊκή Μακροοικονομική συμπληρώνει το κενό που υπάρχει μεταξύ της συσχέτισης της θεωρίας με τα εμπειρικά δεδομένα και τα πρακτικά προβλήματα. Παρά το γεγονός ότι δεν υπάρχει *modus vivendi* στα μακροοικονομικά υποδείγματα, το νομισματικό (monetary) υπόδειγμα χρησιμοποιείται εκτενώς από τους ακαδημαϊκούς και τους υπεύθυνους για τη χάραξη της οικονομικής πολιτικής, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι οι θεσμικοί εταίροι δεν έχουν δεύτερες σκέψεις. Το βιβλίο ενσωματώνει θεωρητικά και εμπειρικά θέματα των σύγχρονων οικονομιών, όπως η ευρωπαϊκή αθέλητη ανεργία, ο ατελής ανταγωνισμός, η στόχευση του πληθωρισμού, η καμπύλη Phillips, η μοντέρνα μονεταριστική άποψη, η νέα Κεϋνσιανή θεώρηση, η αναγκαιότητα της μικροοικονομικής θεμελίωσης της μακρο-θεωρίας και η αξιολόγηση της παρεμβατικής οικονομικής πολιτικής.

*“Ξεκάθαρη αναλυτική παρουσίαση ιδιαίτερα σύνθετων θεμάτων,
πλούσια εικονογραφημένο, με εμπειρικά δεδομένα”*

G.M. Popelier, Open University, Ολλανδία

Ισλαμική χρηματοοικονομική (Islamic banking)

ΤΩΝ **ΧΡΗΣΤΟΥ ΑΛΕΞΑΚΗ**, Επίκ. Καθηγητή, Πανεπιστήμιο Πειραιά, Τμήμα Οικονομικής Επιστήμης
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΤΣΙΚΟΥΡΑ, Υποψ. Διδάκτορος, Πανεπιστήμιο Πειραιά, Τμήμα Οικονομικής Επιστήμης

Εισαγωγή

Το βασικό πλαίσιο για τα ισλαμικά χρηματοοικονομικά συστήματα είναι μια σειρά κανονισμών και νόμων γνωστών ως Σαρία (Sharia). Η Σαρία πηγάζει κυρίως από το Κοράνι και τη Σούννα (Sunnah), δηλαδή τις πράξεις και παραδόσεις του Προφήτη Μωάμεθ.

Ο πυρήνας του ισλαμικού χρηματοοικονομικού συστήματος είναι η απαγόρευση της είσπραξης και πληρωμής οποιασδήποτε εγγυημένης απόδοσης, Ρίμπα (Riba), π.χ. επιτοκίου. Η κερδοσκοπική συμπεριφορά αποθαρρύνεται και επενδύσεις επιτρέπονται μόνο σε τομείς εγκεκριμένους από τους κανονισμούς της Σαρία, π.χ. οι τομείς του αλκοόλ και των τυχερών παιχνιδιών απαγορεύονται. Στοιχεία ηθικού και κοινωνικού χαρακτήρα παίζουν επίσης σημαντικό ρόλο στην ισλαμική χρηματοοικονομική.

Το Ισλάμ διδάσκει ότι οι ανθρώπινες πράξεις διαχωρίζονται σε χαλάλ (halal) (καλές και επιτρεπόμενες) και χαράμ (haram) (επώδυνες και απαγορευμένες). Όταν οι άνθρωποι κερδίζουν τα προς το ζην με έννομους και ηθικούς τρόπους, ολόκληρη η κοινωνία επωφελείται. Ο σκοπός της ισλαμικής χρηματοοικονομικής είναι να εξασφαλίσει ότι τα έσοδα είναι χαλάλ.

Ένα από τα μοναδικά χαρακτηριστικά της ισλαμικής χρηματοοικονομικής είναι ότι οι ισλαμικές τράπεζες προτού εισαγάγουν ένα νέο προϊόν στην αγορά, υποβάλλουν το νέο προϊόν προς έγκριση σε μια ομάδα ισλαμικών εμπειρογνομόνων, το Συμβούλιο της Σαρία (Sharia Board) (κάθε τράπεζα έχει το δικό της Συμβούλιο της Σαρία, που αποφαινεται εάν το προϊόν είναι συμβατό ή όχι με τις αρχές του Ισλάμ).

Σε ένα παγκοσμιοποιημένο περιβάλλον με αυξανόμενες θρησκευτικοπολιτικές ευαισθησίες, το ενδιαφέρον για την ισλαμική χρηματοοικονομική διαρκώς αυξάνεται. Οι δυνατότητες ανάπτυξης για τις τράπεζες, και τις χρηματοοικονομικές αγορές γενικότερα, από τη δραστηριοποίηση ανενεργών κεφαλαίων που ηθελημένα δεν έχουν επενδυθεί λόγω απόκλισης από τις αρχές των δυτικών χρηματοοικονομικών συστημάτων, είναι σημαντικές.

Ιστορία της ισλαμικής χρηματοοικονομικής

Αρκετές από τις πρακτικές και τα πρότυπα της ισλαμικής χρηματοοικονομικής υπάρχουν και έχουν ακολουθηθεί εδώ και εκατοντάδες χρόνια. Εντούτοις, μόνο από τη δεκαετία του '70 και μετά αυτές οι αρχές της ισλαμικής χρηματοοικονομικής άρχισαν μεθοδικά και με συνέπεια να οργανώνονται, προκειμένου να διαμορφωθεί το πλαίσιο μέσα στο οποίο οι ισλαμικές τράπεζες και άλλοι οικονομικοί οργανισμοί θα μπορούσαν να δραστηριοποιηθούν. Ο βασικός στόχος αρχικά ήταν να ικανοποιηθούν οι οικονομικές ανάγκες μουσουλμάνων πελατών υψηλής καθαρής αξίας.

Ο Wilson¹ προβάλλει τρεις παράγοντες που ήταν ουσιαστικοί για την εμφάνιση των σύγχρονων ισλαμικών τραπεζικών εργασιών στην αρχή της δεκαετίας του '70: η καθιέρωση της ισλαμικής τράπεζας ανάπτυξης, η άνοδος της τιμής του πετρελαίου την περίοδο του 1973-1974 και οι χρηματοοικονομικές καινοτομίες που ήρθαν ως αποτέλεσμα των προσπαθειών των ισλαμικών μελετητών.

Η πρώτη ισλαμική εμπορική τράπεζα ιδρύθηκε στα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα το 1974. Άλλες ακολούθησαν στην Αίγυπτο, το Σουδάν και το Κουβέιτ. Ο ισλαμικός λιανικός χρηματοοικονομικός κλάδος αξιοποίησε τις λύσεις και τα προϊόντα που αναπτύχθηκαν για τους πελάτες υψηλής καθαρής αξίας και τους θεσμικούς επενδυτές, οι οποίοι μπορούσαν να αντέξουν οικονομικά τις δαπάνες που αναλήφθηκαν κατά τη διάρκεια των αρχικών σταδίων ανάπτυξης του τομέα².

Η επιτυχία των ισλαμικών τραπεζών στις λιανικές εγχώριες αγορές ακολουθήθηκε από τη συμμετοχή των διεθνών τραπεζών που άρχισαν να συναλλάσσονται με Ισλαμικούς Χρημα-

¹ Wilson, R. (2002). The evolution of the Islamic financial system. In: Archer, S., Abdel Karim R.A., eds. *Islamic Finance: Innovation and Growth*. London: Euromoney Books, pp. 29-41.

² Delorenzo, Y.T. (2005). The Sharia scholar's view of Islamic consumer finance and retail products. In: Jaffer, S., ed. *Islamic Retail Banking and Finance: Global Challenges and Opportunities*. London: Euromoney Books, pp. 5-15.

τοοικονομικούς Οργανισμούς (ΙΧΟ) και δημιούργησαν αργότερα τις δικές τους θυγατρικές ή ισλαμικά «παράθυρα».

Μια ανάλυση από τον Kahf³ (1999) έδειξε ότι ο συνολικός αριθμός των ΙΧΟ αυξήθηκε μέχρι το έτος 1997 σε 176, καλύπτοντας 23 χώρες, κυρίως στις περιοχές της Νότιας Ασίας και της Μέσης Ανατολής. Σύμφωνα με τον Kahf, ο τομέας των εμπορικών συναλλαγών συνέβαλε κατά το υψηλότερο ποσοστό (32%) στη χρηματοδότηση των ΙΧΟ, ακολουθούμενος από τους τομείς της βιομηχανίας (17%), ακίνητης περιουσίας (16%), υπηρεσιών (12%), γεωργίας (6%) και λοιπών (17%). Ο τρόπος χρηματοδότησης της μουραμπάχα (murabaha) ήταν ο συχνότερα χρησιμοποιημένος (37%), ακολουθούμενος από μουνταράμπα (mudaraba) (19%), ιτζάρα (ijarah) (9%), μουζαράκα (musharaka) (6%) και λοιπά (29%) (λεπτομέρειες γι' αυτούς τους τρόπους χρηματοδότησης παρατίθενται παρακάτω).

Υπολογίζεται ότι περίπου 20% του συνολικού παγκόσμιου πληθυσμού είναι Μουσουλμάνοι. Μεταξύ του 2000 και 2004, ο αριθμός των ισλαμικών τραπεζών, καθώς και το ενεργητικό τους, αυξήθηκαν κατά 70%. Η KPMG⁴ (2006) υπολογίζει ότι, από το 2005, υπάρχουν περίπου 270 ΙΧΟ με ενεργητικό που υπερβαίνει τα 265 δισ. δολάρια και οικονομικές επενδύσεις που υπερβαίνουν τα 400 δισ. δολάρια. Ο ρυθμός ανάπτυξης του κλάδου υπολογίζεται σε 15% ετησίως. Αναμένεται ότι στα επόμενα 8 έως 10 έτη, 40 με 50% των συνολικών αποταμιεύσεων του μουσουλμανικού πληθυσμού θα κατατεθούν σε ισλαμικές τράπεζες.

Ακόμα πάντως κι αν οι ισλαμικές τράπεζες έχουν αυξηθεί αρκετά κατά τη διάρκεια των προηγούμενων ετών, το μέγεθος του ενεργητικού τους έναντι εκείνου των συμβατικών τραπεζών παραμένει ασήμαντο, χωρίς καμία ισλαμική τράπεζα ακόμα στον κατάλογο των κορυφαίων 100 τραπεζών στον κόσμο⁵.

Οι ισλαμικές τράπεζες στις περισσότερες μουσουλμανικές χώρες συνυπάρχουν με τα παραδοσιακά τραπεζικά ιδρύματα, επιτρέποντας στους πελάτες μια επιλογή μεταξύ ισλαμικών ή συμβατικών τραπεζικών εργασιών. Το Ιράν, το Σουδάν και το Πακιστάν είναι, εντούτοις, εξαιρέσεις σε αυτόν τον κανόνα, δεδομένου ότι απαιτούν όλες οι τοπικές συναλλαγές να είναι συμβατές με το νόμο της Σαρία (Wilson 2002, p. 37).

³ Kahf, M. July-October 1999. Islamic Banks at the Threshold of the Third Millennium. *Thunderbird International Business Review*, 41 (4/5) pp. 445-460.

⁴ KPMG *Islamic Finance Credentials*. (2006). KPMG International.

⁵ Iqbal, Z., Mirakhor, A. (2002). The development of Islamic financial institutions and future challenges. In: Archer, S., Abdel Karim, R.A., eds. *Islamic Finance: Innovation and Growth*. London: Euromoney Books, pp. 42-59.

Βασικοί τύποι ισλαμικών συμβολαίων και επενδυτικών λύσεων

Το Ισλάμ προωθεί το εμπόριο εδώ και πολλούς αιώνες. Για τη διευκόλυνση του εμπορίου και των συναλλαγών διάφοροι τύποι συμβολαίων αναπτύχθηκαν με το πέρασμα των χρόνων και χρησιμοποιούνται ευρέως σήμερα στον ισλαμικό κόσμο, αφού πρώτα βέβαια υπέστησαν ενδελεχή εξέταση από τους ισλαμικούς εμπειρογνώμονες. Τα βασικότερα προϊόντα είναι τα ακόλουθα (σε παρένθεση αναφέρεται το όνομα του συμβολαίου στα αραβικά):

Συναλλαγή με πώληση τύπου “cost-plus” (μουραμπάχα)

Προϊόν που χρησιμοποιείται για βραχυπρόθεσμη χρηματοδότηση όπου ο επενδυτής συμφωνεί να παραδώσει συγκεκριμένα αγαθά/εμπορεύματα με ένα προκαθορισμένο και αμοιβαία συμφωνημένο περιθώριο κέρδους. Το μουραμπάχα είναι ένα από τα συνηθέστερα μέσα για βραχυπρόθεσμη χρηματοδότηση στον ισλαμικό κόσμο.

Συμβόλαιο καταμερισμού κερδών (μουνταράμπα)

Όμοιο με τα επενδυτικά αμοιβαία κεφάλαια. Μια συνεργασία μεταξύ δύο συμβαλλόμενων μερών, συνήθως ενός ΙΧΟ (ο συνεργάτης που διαχειρίζεται τα κεφάλαια των επενδυτών με τη μορφή επενδυτικών λογαριασμών, μουνταρίμπ (mudarib)) και του επενδυτή (που συνεισφέρει το κεφάλαιο, ραμπ Αλ-μαλ (rabb Al-mal)). Τα κέρδη που προκύπτουν μοιράζονται μεταξύ των συμβαλλόμενων μερών με βάση προκαθορισμένους όρους. Οι επενδυτές υφίστανται τυχόν απώλειες, εκτός αν συντρέχουν λόγοι αμέλειας, διευθυντικής κακοδιαχείρισης ή παραβίασης των συμφωνηθέντων όρων από το μουνταρίμπ. Συμβάσεις μουνταράμπα μπορούν επίσης να υπογραφούν μεταξύ των ΙΧΟ, ως προμηθευτών των κεφαλαίων αυτή τη φορά, και επιχειρηματιών, εμπόρων κ.λπ.

Συμμετοχή στο κεφάλαιο (μουζαράκα)

Παρόμοιο με ένα joint venture. Όλα τα συμβαλλόμενα μέρη συνεισφέρουν στο κεφάλαιο ενός εγχειρήματος (υλικά, διαχείριση κ.λπ.) σε διαφορετικούς βαθμούς και γίνονται ιδιοκτήτες του κεφαλαίου σε μόνιμη ή φθίνουσα βάση. Τα κέρδη και οι απώλειες μοιράζονται αναλογικά, με βάση προκαθορισμένους όρους. Η σύμβαση μουζαράκα χρησιμοποιείται συχνά για τη χρηματοδότηση των πάγιων ενεργητικών.

Χρηματοδοτική μίσθωση (ιτζάρα)

Χρησιμοποιείται κατά κύριο λόγο για τη χρηματοδότηση οχημάτων, εξοπλισμού και μηχανημάτων και περιλαμβάνει τη μίσθωση ή τη μεταφορά της ιδιοκτησίας μιας υπηρεσίας για μια συγκεκριμένη περίοδο με αντάλλαγμα περιοδικές δόσεις. Η κύρια διαφορά μεταξύ του ισλαμικού και δυτικού προτύπου της μίσθωσης είναι ότι, στην πρώτη περίπτωση, ο εκμισθωτής πρέπει να είναι, κατά τη διάρκεια της μίσθωσης, ιδιοκτήτης του αντικειμένου που υπόκειται στη μίσθωση. Ο κίνδυνος που συνδέεται με το μισθωμένο στοιχείο παραμένει στο δικαιούχο των πληρωμών σε όλη τη διάρκεια της σύμβασης. Η δομή της μίσθωσης και οι λεπτομέρειες των συμβολαίων είναι ιδιαίτερα σημαντικές προκειμένου να εξασφαλιστεί ότι ο νόμος της Σαρία ακολουθείται και ότι απαγορευμένα στοιχεία, όπως το Ρίμπα, δεν προκύπτουν.

Παράγωγα προϊόντα

Σε γενικές γραμμές, τα παράγωγα προϊόντα που χρησιμοποιούνται κατά κόρον στη δυτική χρηματοοικονομική (options, forwards, futures κ.λπ.) απαγορεύονται στην ισλαμική χρηματοοικονομική, καθώς θεωρείται ότι εμπεριέχουν στοιχεία κερδοσκοπίας και αβεβαιότητας. Εντούτοις, προκειμένου να διευκολυνθούν ορισμένες συναλλαγές, κάποιες εξαιρέσεις επιτρέπονται:

Συμβόλαιο πώλησεων (σαλάμ): Περιλαμβάνει την αγορά ενός αντικειμένου με άμεση πληρωμή αλλά μελλοντική παράδοση σε μια δεδομένη ημερομηνία. Το σαλάμ είναι παρόμοιο με μια σύμβαση forward, αν και υπάρχει τουλάχιστον μια σημαντική διαφορά. Στις συμβάσεις forward τόσο τα μετρητά όσο και η παράδοση των πουλημένων αντικειμένων αναβάλλονται, εκθέτοντας αμφότερα τα συμβαλλόμενα μέρη της συναλλαγής σε πιστωτικό κίνδυνο, σε αντίθεση με το σαλάμ όπου τα μετρητά πληρώνονται αμέσως, εκθέτοντας έτσι σε πιστωτικό κίνδυνο μόνο τον αγοραστή, ο οποίος μπορεί να μη λάβει τα προϊόντα στη λήξη του συμβολαίου.

Ίστιονα: Μια σύμβαση πώλησης συγκεκριμένων αγαθών που θα κατασκευαστούν, με τον κατασκευαστή να είναι υποχρεωμένος να παραδώσει τα αγαθά όταν ολοκληρωθούν. Ένας από τους όρους στο **Ίστιονα** είναι ότι ο πωλητής παρέχει είτε την πρώτη ύλη είτε το κόστος κατασκευής των αγαθών. Η τιμή μπορεί να καταβληθεί σε δόσεις.

Οι ιδιαιτερότητες της ισλαμικής χρηματοοικονομικής καθορίζουν και τις δυνατότητες που έχουν οι Μουσουλμάνοι σε οτιδήποτε αφορά τις επενδυτικές τους δραστηριότητες. Εκτός από τα συμβόλαια καταμερισμού κερδών (μουνταράμπα) που περιγράψαμε προηγουμένως, οι ακόλουθες, μεταξύ άλλων, λύσεις είναι διαθέσιμες:

- **Μετοχές:** Οι κοινές μετοχές επιτρέπονται, σε αντίθεση με τα εταιρικά ομόλογα και τις προνομιούχες μετοχές.
- **Αμοιβαία κεφάλαια:** Μετοχικά, χρηματοδοτικής μίσθωσης (έκδοση εμπορεύσιμων πιστοποιητικών εγγυημένων μέσω χρηματοδοτικών μισθώσεων για αυτοκίνητα, αεροσκάφη και εξοπλισμούς) και εμπορευμάτων (που επενδύουν σε βασικά μέταλλα).

Μέθοδοι επιλογής

Οι ισλαμικοί θεσμικοί επενδυτές χρησιμοποιούν διάφορες μεθόδους φιλτραρίσματος για να επιλέξουν επενδύσεις συμβατές με τη Σαρία. Τα βασικότερα κριτήρια είναι τα ακόλουθα:

Τομέας δραστηριότητας

Εταιρείες που εξασκούν απαγορευμένες δραστηριότητες, αποκλείονται. Για παράδειγμα, εταιρείες που δραστηριοποιούνται στους κλάδους του αλκοόλ, του καπνού, της επεξεργασίας χοιρινού κρέατος, της ψυχαγωγίας (π.χ. τυχερά παιχνίδια, καζίνο, πορνογραφία κ.λπ.), της κατασκευής όπλων κ.λπ.

Συνολικό υπολειπόμενο χρέος μικρότερο του 33%

Οι δύο βασικές μέθοδοι χρηματοδότησης εταιρειών είναι μέσω του μετοχικού τους κεφαλαίου και μέσω της σύναψης δανείων. Η ύπαρξη όμως δανείων συνεπάγεται τόκους, κάτι που θα σήμαινε ότι η μεγάλη πλειοψηφία των εταιρειών, ή τουλάχιστον μέρους του ενεργητικού τους, δεν είναι συμβατή με τις αρχές της Σαρία. Για πρακτικούς λοιπόν λόγους, αλλά και με θεολογική υποστήριξη, η «συμβιβαστική» λύση του 33% ως μέγιστο χρέος επί του συνολικού ενεργητικού, έχει υιοθετηθεί.

Μετρητά και τοκοφόροι τίτλοι δεν υπερβαίνουν το 33%

Τα μετρητά και οι τοκοφόροι τίτλοι που κατέχει μια επιχείρηση δεν πρέπει να υπερβαίνουν το 33% της αγοραστικής αξίας της επιχείρησης. Σε κάθε περίπτωση, το εισόδημα που προέρχεται από τόκους στα υπόλοιπα μετρητών και τίτλων θα πρέπει να «εκκαθαριστεί», όπως περιγράφουμε πιο κάτω.

Οι εισπρακτέοι λογαριασμοί και τα μετρητά πρέπει να μην υπερβαίνουν το 50%

Η πώληση χρεών σε τρίτους είναι απαγορευμένη βάσει του νόμου της Σαρία. Η πώληση μετοχών μιας επιχείρησης με μεγάλους εισπρακτέους λογαριασμούς θεωρείται ισοδύναμη με την πώληση του χρέους σε έναν τρίτο (τον επενδυτή) και συνεπώς απαγορεύεται. Τα εισπρακτέα και τα μετρητά δεν πρέπει να υπερβαίνουν το 50% της αξίας του συνολικού ενεργητικού.

«Κάθαρση» κερδών

Όπως αναφέραμε προηγουμένως, ορισμένοι θρησκευτικοί «συμβιβασμοί» είναι απαραίτητοι προκειμένου να είναι εφικτή η δημιουργία βιώσιμων, διαφοροποιημένων και ανταγωνιστικών ισλαμικών αμοιβαίων κεφαλαίων και δεικτών. Σε αντάλλαγμα, μια διαδικασία «κάθαρσης» ακολουθείται, με την οποία τα έσοδα από πηγές μη συμβατές με το νόμο της Σαρία αφαιρούνται από τα πραγματοποιημένα κέρδη. Παραδείγματα τέτοιων εσόδων είναι το εισόδημα από τόκους, καθώς επίσης και οποιοδήποτε έκτακτο εισόδημα που προκύπτει από μη επιτρεπόμενες δραστηριότητες, όπως επενδύσεις σε επιχειρήσεις οινοπνεύματος ή ψυχαγωγίας. Το ποια ακριβώς στοιχεία πρέπει να εκκαθαριστούν παραμένει υπό συζήτηση.

Μελλοντικές προκλήσεις – συμπεράσματα

Συγκρίνοντας κανείς το ισλαμικό χρηματοοικονομικό σύστημα με το αντίστοιχο ώριμο και καθιερωμένο δυτικό σύστημα, μπορεί να παρατηρήσει ότι το πρώτο υστερεί σε διάφορους τομείς. Πιο συγκεκριμένα:

- Έλλειψη ανταγωνιστικών προϊόντων. Η δημιουργία νέων χρηματοοικονομικών προϊόντων, που, ενώ συμβαδίζουν με τους νόμους της Σαρία, παρέχουν επίσης μια ανταγωνιστική εναλλακτική στα παραδοσιακά χρηματοοικονομικά προϊόντα, είναι απαραίτητη.
- Οι ΙΧΟ πρέπει να οργανώσουν ανεξάρτητα Συμβούλια της Σαρία που θα θεωρούν σε ποιο βαθμό ο Οργανισμός έχει παραμείνει πιστός στους κανόνες της Σαρία. Η διαφάνεια προς τους μετόχους των ΙΧΟ πρέπει να ενισχυθεί με τη βελτίωση της ποιότητας και της ποσότητας των κοινοποιημένων πληροφοριών.
- Οι διεθνείς εταιρείες αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας μόνο πρόσφατα άρχισαν να ασχολούνται με την ισλαμική χρηματοοικονομική. Η προσέγγισή τους για την αξιολόγηση των ΙΧΟ χρειάζεται να βελτιωθεί, ειδικά δεδομένου ότι προς το παρόν δεν ελέγχουν καθόλου τη συμμόρφωση ή μη των ΙΧΟ με τις απαιτήσεις της Σαρία. Η πρόσφατη ίδρυση του Islamic International Rating Agency είναι ένα ευπρόσδεκτο βήμα προς τη σωστή κατεύθυνση.

- Η ύπαρξη υγιών λογιστικών διαδικασιών και προτύπων που εξασφαλίζουν ότι η ιδιαιτέρη φύση των ισλαμικών οικονομικών οργάνων αντιμετωπίζεται επαρκώς είναι μια προϋπόθεση για τον πολλαπλασιασμό και την ικανότητα υποστήριξης του ισλαμικού οικονομικού συστήματος και των ΙΧΟ.
- Τα ρυθμιστικά πρότυπα πρέπει να ενισχυθούν και να ενημερώνονται συνεχώς για να απεικονίσουν το μεταβαλλόμενο περιβάλλον και την αυξανόμενη διείσδυση της ισλαμικής χρηματοδότησης στον ισλαμικό και δυτικό κόσμο. Οι δυτικές ρυθμιστικές αρχές πρέπει επίσης με τη σειρά τους να αρχίσουν να εξετάζουν τον αντίκτυπο της ισλαμικής χρηματοοικονομικής στις αγορές της αρμοδιότητάς τους και τρόπους προσαρμογής τους για να την ενσωματώσουν καλύτερα.
- Έλλειψη εργαλείων διαχείρισης του κινδύνου ενάντια στην υψηλή διακύμανση των αγορών συναλλάγματος και εμπορευμάτων.
- Έλλειψη ρευστότητας των δευτερογενών αγορών για ισλαμικά προϊόντα.
- Έλλειψη ειδικευμένου προσωπικού.

Η ισλαμική χρηματοοικονομική είναι σε μια κρίσιμη καμπή. Παρά τις προαναφερθείσες προκλήσεις και μειονεκτήματα, χωρίς αμφιβολία ο αριθμός των ΙΧΟ, καθώς επίσης και η κεφαλαιοποίηση και τα υπό διαχείριση κεφάλαιά τους, έχουν αυξηθεί σημαντικά κατά τη διάρκεια της προηγούμενης δεκαετίας. Ένα βασικό σύνολο προϊόντων συμβατών με τη Σαρία είναι σε ισχύ, ενώ ένα βασικό ρυθμιστικό, νομικό και λογιστικό πλαίσιο έχει ήδη θεσπιστεί. Το μέλλον είναι αναμφισβήτητο λαμπρό.

Ενδεικτική βιβλιογραφία

- Adam, N. (2005). Converting a conventional retail bank to Islamic banking. In: Jaffer, S., ed. *Islamic Retail Banking and Finance: Global Challenges and Opportunities*. London: Euromoney Books, pp. 40-47.
- Ahmed, T. E. (2002). Accounting issues for Islamic banks. In: Archer, S., Abdel Karim, R.A., eds. *Islamic Finance: Innovation and Growth*. London: Euromoney Books, pp. 109-123.
- Archer, S., Abdel Karim, R.A. (2002). Introduction to Islamic finance. In: Archer, S., Abdel Karim, R.A., eds. *Islamic Finance: Innovation and Growth*. London: Euromoney Books, pp. 3-6.
- Cox S. (2002). Retail and private client services. In: Archer, S., Abdel Karim, R.A., eds. *Islamic Finance: Innovation and Growth*. London: Euromoney Books, pp. 129-141.
- El-Gamal, M.A. (2000). *A Basic Guide to Contemporary Islamic Banking and Finance*. Houston. Rice University.
- Hourani, A. (1991). 20th eds. *A History of the Arab Peoples*. New York: Warner Books.
- The Koran*. Translated to Greek by Koumoutsis, P. (2002). Athens: Empeiria Publications.
- Thomas, A., Kraty, B., Cox, S., Oliver, L. and Hussain, M. (2005). Introduction: the origins and nature of the Islamic financial market. In: Thomas, A., Cox, S. and Kraty, B. eds. *Structuring Islamic Finance Transactions*. London: Euromoney Books, pp. 1-12.
- Thomas, A., Thofeek, M.I. (2005). Equity finance vehicles: mudaraba and musharaka. In: Thomas, A., Cox, S. and Kraty, B. eds. *Structuring Islamic Finance Transactions*. London: Euromoney Books, pp. 45-58.
- Wilson, R. (2005). The growth of Islamic banking and product development among Islamic retail banks. In: Jaffer, S., ed. *Islamic Retail Banking and Finance: Global Challenges and Opportunities*. London: Euromoney Books, pp. 18-26.

Τραπεζικά Θέματα

από τη δραστηριότητα της ΕΕΤ

Επιμέλεια:
Χριστίνα Λιβαδά
Βασίλης Παναγιωτίδης
Κωνσταντίνος Τασάκος

Λειτουργία και εποπτεία τραπεζών

Λειτουργία και εποπτεία κεφαλαιαγορών

Συστήματα πληρωμών

Προστασία καταναλωτή χρηματοπιστωτικών
υπηρεσιών

Πρόληψη και καταστολή της νομιμοποίησης
εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες
και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας

Νομικά θέματα

Απόκτηση και αύξηση συμμετοχών στο μετοχικό κεφάλαιο επιχειρήσεων του χρηματοπιστωτικού τομέα

Μελέτη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής η οποία διενεργήθηκε το 2005 έδειξε ότι η προβλεπόμενη στο ευρωπαϊκό χρηματοπιστωτικό δίκαιο διαδικασία προηγούμενης έγκρισης της απόκτησης και αύξησης συμμετοχών από τις αρμόδιες εθνικές εποπτικές αρχές θεωρείται σημαντικό εμπόδιο για τις διασυνοριακές συγχωνεύσεις και εξαγορές.

Το ευρωπαϊκό νομοθετικό πλαίσιο ρύθμιζε την περίπτωση στην οποία ο αγοραστής σκοπεύει να αποκτήσει συμμετοχή ή να αυξήσει τη συμμετοχή του σε πιστωτικό ίδρυμα ή επιχείρηση επενδύσεων στο εσωτερικό της χώρας, καθώς και σε διασυνοριακό επίπεδο, παρέχοντας τη δυνατότητα στις αρμόδιες εθνικές αρχές να αντιταχθούν στην απόκτηση συμμετοχής, εάν, ενόψει της ανάγκης να εξασφαλιστεί χρηστή και συνετή διαχείριση των επιχειρήσεων, δεν είχαν πεισθεί ως προς την καταλληλότητα του αγοραστή. Ωστόσο, το νομοθετικό πλαίσιο δεν προέβλεπε ειδικά κριτήρια για την αξιολόγηση της καταλληλότητας του αγοραστή, ούτε καθόριζε λεπτομερώς τη διαδικασία με την οποία αξιολογούνται οι περιπτώσεις αυτές.

Λαμβάνοντας υπόψη τα ανωτέρω και σε συνέχεια σχετικής πρότασης Οδηγίας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο δημοσίευσαν το Σεπτέμβριο του 2007 την Οδηγία 2007/44/EK «σχετικά με τους διαδικαστικούς κανόνες και τα κριτήρια αξιολόγησης για την προληπτική αξιολόγηση της απόκτησης και της αύξησης συμμετοχών στο μετοχικό κεφάλαιο οντοτήτων του χρηματοπιστωτικού τομέα». Η Οδηγία 2007/44/EK αποσκοπεί στην ενίσχυση της ασφάλειας δικαίου, της σαφήνειας και της διαφάνειας της διαδικασίας έγκρισης από τις εποπτικές αρχές, όσον αφορά την απόκτηση και την αύξηση συμμετοχής στο μετοχικό κεφάλαιο στον τραπεζικό τομέα, τον τομέα των κινητών αξιών και τον ασφαλιστικό τομέα.

Ειδικότερα, με την εν λόγω Οδηγία τροποποιείται ουσιαστικά το υφιστάμενο πλαίσιο ως προς τη διαδικασία που πρέπει να ακολουθείται, και τα κριτήρια που πρέπει να εξετάζονται από τις αρμόδιες εθνικές εποπτικές αρχές, κατά την αξιολόγηση της καταλληλότητας του υποψήφιου αγοραστή. Οι σημαντικότερες τροποποιήσεις που επιφέρει η εν λόγω Οδηγία αφορούν τα εξής:

- καθορισμός σαφούς και διαφανούς διαδικασίας λήψης των σχετικών αποφάσεων περί καταλληλότητας του υποψήφιου αγοραστή και γνωστοποίησής τους στους ενδιαφερόμενους,
- προσδιορισμός της προθεσμίας εντός της οποίας η αρμόδια αρχή οφείλει να διενεργήσει την αξιολόγηση της καταλληλότητας του υποψήφιου αγοραστή (60 εργάσιμες μέρες), και
- ρητός προσδιορισμός των κριτηρίων για σκοπούς αξιολόγησης της καταλληλότητας του υποψήφιου αγοραστή (φήμη του υποψήφιου αγοραστή, φήμη και εμπειρία του προσώπου το οποίο θα διευθύνει

την επιχείρηση, χρηματοοικονομική ευρωστία του υποψήφιου αγοραστή, διαρκής συμμόρφωση με τις Οδηγίες της Ευρωπαϊκής Κοινότητας για την προληπτική εποπτεία των επιχειρήσεων του χρηματοπιστωτικού τομέα και κίνδυνος νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ή χρηματοδότησης της τρομοκρατίας).

Έργο της Επιτροπής Ευρωπαϊκών Αρχών Τραπεζικής Εποπτείας

Στις 25 Σεπτεμβρίου 2007 η Επιτροπή Ευρωπαϊκών Αρχών Τραπεζικής Εποπτείας (CEBS) δημοσίευσε «πρωτόκολλο μεσολάβησης» αναφορικά με την επίλυση διαφορών μεταξύ εποπτικών αρχών κατά την εφαρμογή του νέου πλαισίου κεφαλαιακής επάρκειας. Η διαδικασία επίλυσης διαφορών πρόκειται να λειτουργήσει συμπληρωματικά στα εξής κείμενα κατευθυντήριων γραμμών της CEBS, στα οποία προβλέπεται συνεργασία μεταξύ διαφορετικών εποπτικών αρχών:

- Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τη συνεργασία των εποπτικών αρχών των χωρών καταγωγής και υποδοχής (Guidelines on supervisory cooperation for cross-border banking and investment firm groups), και
- Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με την εποπτική αναγνώριση της μεθόδου εσωτερικών διαβαθμίσεων για τον πιστωτικό κίνδυνο (IRB) και της εξελιγμένης μεθόδου για το λειτουργικό κίνδυνο (AMA) (Guidelines on validation).

Στις 30 Αυγούστου δημοσιεύτηκε τμήμα της τεχνικής γνωμοδότησης της CEBS αναφορικά με τις επιπτώσεις στη συμπληρωματική εποπτεία των Ομίλων Ετερογενών Χρηματοπιστωτικών Δραστηριοτήτων των τομεακών κανόνων για την εκπλήρωση κεφαλαιακών απαιτήσεων (ορισμός ιδίων κεφαλαίων). Είχε προηγηθεί η δημοσίευση τον Ιανουάριο του 2007 συγκριτικής ανάλυσης των εθνικών πλαισίων για τον ορισμό ιδίων κεφαλαίων για σκοπούς εκπλήρωσης κεφαλαιακών απαιτήσεων των Ομίλων Ετερογενών Χρηματοπιστωτικών Δραστηριοτήτων.

Στις 15 Αυγούστου 2007, σε συνέχεια σχετικού αιτήματος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την παροχή τεχνικής γνωμοδότησης, δημοσιεύτηκε το πρώτο μέρος της τεχνικής γνωμοδότησης της CEBS αναφορικά με τη διαχείριση του κινδύνου ρευστότητας. Στο εν λόγω κείμενο καταγράφεται αναλυτικά το εθνικό κανονιστικό πλαίσιο στα κράτη-μέλη του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου όσον αφορά τη διαχείριση του κινδύνου ρευστότητας. Τον Ιανουάριο του 2008 αναμένεται η έκδοση του δεύτερου μέρους της τεχνικής γνωμοδότησης, το οποίο θα άπτεται πιο εξειδικευμένων θεμάτων, όπως η χρήση εξασφαλίσεων, ο κίνδυνος συγκέντρωσης των πηγών ρευστότητας, η χρήση εσωτερικών υποδειγμάτων για τη διαχείριση του κινδύνου ρευστότητας και η επίδραση των συστημάτων πληρωμών και διακανονισμού.

Στις 19 Ιουλίου δημοσιεύτηκε ερωτηματολόγιο αναφορικά με τις επιλογές και τις διακριτικές ευχέρειες των εποπτικών αρχών και των πιστωτικών ιδρυμάτων (options, discretions) στο πλαίσιο της Οδηγίας

2006/48/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου «*σχετικά με την ανάληψη και την άσκηση δραστηριότητας πιστωτικών ιδρυμάτων*». Σκοπός του ερωτηματολογίου είναι η καταγραφή της χρήσης από τα κράτη-μέλη των επιλογών και διακριτικών ευχερειών που παρέχονται με την Οδηγία, προκειμένου να διαμορφωθεί το πρώτο μέρος τεχνικής γνωμοδότησης της CEBS σε συνέχεια σχετικού αιτήματος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Τέλος, τον Ιούλιο του 2007 δημοσιεύτηκε, σε συνέχεια σχετικής διαβούλευσης με τους ενδιαφερόμενους φορείς, το αναθεωρημένο πλαίσιο υποβολής αναφορών οικονομικών καταστάσεων των πιστωτικών ιδρυμάτων βάσει ΔΛΠ/ΔΠΧΠ (FINREP).

Εθνικό επίπεδο

Ολοκλήρωση της ενσωμάτωσης στο ελληνικό τραπεζικό δίκαιο του νέου πλαισίου κεφαλαιακής επάρκειας (Basel II)

Η διαδικασία ενσωμάτωσης στο ελληνικό τραπεζικό δίκαιο του νέου πλαισίου κεφαλαιακής επάρκειας των πιστωτικών ιδρυμάτων ολοκληρώθηκε τον Αύγουστο. Ειδικότερα, στις αρχές Αυγούστου δημοσιεύτηκε στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως ο νόμος 3601/2007 «*Ανάληψη και άσκηση δραστηριοτήτων από τα πιστωτικά ιδρύματα, επάρκεια ιδίων κεφαλαίων των πιστωτικών ιδρυμάτων και των επιχειρήσεων παροχής επενδυτικών υπηρεσιών και λοιπές διατάξεις*».

Με τον εν λόγω νόμο ενσωματώνονται στην ελληνική τραπεζική νομοθεσία οι βασικές διατάξεις των Οδηγιών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, 2006/48/EK «*για την ανάληψη και την άσκηση δραστηριότητας πιστωτικών ιδρυμάτων*» και 2006/49/EK «*για την επάρκεια των ιδίων κεφαλαίων των επιχειρήσεων επενδύσεων και των πιστωτικών ιδρυμάτων*».

Οι τεχνικού χαρακτήρα διατάξεις του νέου πλαισίου κεφαλαιακής επάρκειας ενσωματώθηκαν με Πράξεις Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος βάσει ειδικών εξουσιοδοτήσεων του νόμου 3601/2007. Ειδικότερα στις 20 Αυγούστου δημοσιεύτηκαν οι εξής ΠΔ/ΤΕ:

- ΠΔ/ΤΕ 2587/20.8.2007: Ορισμός των Ιδίων Κεφαλαίων των πιστωτικών ιδρυμάτων που έχουν την έδρα τους στην Ελλάδα,
- ΠΔ/ΤΕ 2588/20.8.2007: Υπολογισμός Κεφαλαιακών Απαιτήσεων έναντι του Πιστωτικού Κινδύνου σύμφωνα με την Τυποποιημένη Προσέγγιση,
- ΠΔ/ΤΕ 2589/20.8.2007: Υπολογισμός Κεφαλαιακών Απαιτήσεων έναντι του Πιστωτικού Κινδύνου σύμφωνα με την Προσέγγιση Εσωτερικών Διαβαθμίσεων,
- ΠΔ/ΤΕ 2590/20.8.2007: Ελάχιστες Κεφαλαιακές Απαιτήσεις των Πιστωτικών Ιδρυμάτων για το Λειτουργικό Κίνδυνο,
- ΠΔ/ΤΕ 2591/20.8.2007: Υπολογισμός κεφαλαιακών απαιτήσεων των πιστωτικών ιδρυμάτων για τον κίνδυνο αγοράς,
- ΠΔ/ΤΕ 2592/20.8.2007: Δημοσιοποίηση από τα πιστωτικά ιδρύματα εποπτικής φύσεως πληροφοριών σχετικά με την κεφαλαιακή επάρκεια, τους κινδύνους που αναλαμβάνουν, καθώς και τη διαχείρισή τους,

- ΠΔ/ΤΕ 2593/20.8.2007: Υπολογισμός Σταθμισμένων Ανοιγμάτων για Θέσεις σε Τιτλοποίηση,
- ΠΔ/ΤΕ 2594/20.8.2007: Κίνδυνος αντισυμβαλλομένου,
- ΠΔ/ΤΕ 2595/20.8.2007: Καθορισμός των κριτηρίων που πρέπει να διέπουν τη Διαδικασία Αξιολόγησης Επάρκειας Εσωτερικού Κεφαλαίου (ΔΑΕΕΚ) των πιστωτικών ιδρυμάτων και της Διαδικασίας Εποπτικής Αξιολόγησης (ΔΕΑ) από την Τράπεζα της Ελλάδος, και
- ΠΔ/ΤΕ 2596/20.8.2007: Εποπτεία και έλεγχος των μεγάλων χρηματοδοτικών ανοιγμάτων των πιστωτικών ιδρυμάτων.

Πρόσφατα δημοσιεύτηκε επίσης η ΠΔ/ΤΕ 2598/2007 με θέμα «Πλαίσιο εποπτείας καλυμμένων ομολογιών που εκδίδονται από πιστωτικά ιδρύματα (*covered bonds*)». Επιπλέον, πρόκειται να εκδοθεί η τροποποιημένη ΠΔ/ΤΕ 2563/19.7.2005 με θέμα «Στοιχεία που θα υποβάλλουν τα πιστωτικά ιδρύματα στην Τράπεζα της Ελλάδος για την άσκηση ελέγχου φερεγγυότητας, ρευστότητας και αποδοτικότητας», προκειμένου να ενσωματωθούν οι Κατευθυντήριες Γραμμές της CEBS αναφορικά με την καθιέρωση ομοιόμορφου πλαισίου υποβολής αναφορών προς τις εποπτικές αρχές για σκοπούς κεφαλαιακής επάρκειας (CoRep).

Η ΕΕΤ συμμετείχε ενεργά στη νομοπαρασκευαστική επιτροπή που εκπόνησε το νόμο 3601/2007, καθώς επίσης και στις διαβουλεύσεις που πραγματοποίησε η Τράπεζα της Ελλάδος αναφορικά με τις ανωτέρω ΠΔ/ΤΕ. Στο πλαίσιο αυτό, η ΕΕΤ υπέβαλε επίσης εκτενείς παρατηρήσεις αναφορικά τόσο με το νόμο όσο και με τις ΠΔ/ΤΕ, πολύ μεγάλος αριθμός των οποίων έγινε δεκτός. Παράλληλα, συνέβαλε στην εισαγωγή μέσω του νέου τραπεζικού νόμου νέων θεσμών, όπως οι καλυμμένες ομολογίες.

Β. Λειτουργία και εποπτεία κεφαλαιαγορών

Κοινοτικό επίπεδο

Έκδοση κατευθυντηρίων γραμμών, προτύπων και συστάσεων της CESR αναφορικά με την Οδηγία 2004/39/ΕΚ για τις αγορές χρηματοπιστωτικών μέσων (MiFID)

Στο «επίπεδο 3» σύμφωνα με τη διαδικασία Lamfalussy έχουν εκδοθεί μέχρι στιγμής από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή Ρυθμιστικών Αρχών των Αγορών Κινητών Αξιών (CESR) στο πλαίσιο της Οδηγίας 2004/39/ΕΚ κείμενα κατευθυντηρίων γραμμών, προτύπων και συστάσεων αναφορικά με τις ακόλουθες θεματικές:

- Πρωτόκολλο για την εποπτεία των υποκαταστημάτων στο πλαίσιο της MiFID,
- Κοινοτικό διαβατήριο - Συστάσεις για την εφαρμογή των σχετικών διατάξεων της MiFID και πρακτικές διευθετήσεις σε περίπτωση καθυστέρησης της ενσωμάτωσης,
- Πρωτόκολλο για τις γνωστοποιήσεις σε σχέση με το διαβατήριο με βάση τη MiFID – αναθεωρημένο,
- Επισκόπηση της χρήσης από τα κράτη-μέλη των διακριτικών ευχερειών που προβλέπονται στη MiFID,
- Απάντηση της CESR στο αίτημα της Επιτροπής για παροχή συμβουλής σε θέματα παραγώγων επί εμπορευμάτων και «εξωτικών» προϊόντων,
- Λειτουργία του «ευρωπαϊκού διαβατηρίου»,
- Βέλτιστη εκτέλεση εντολών,
- Γνωστοποίηση των συναλλαγών που διενεργούν τα πιστωτικά ιδρύματα και οι επιχειρήσεις επενδύσεων,
- Επιτρεπόμενες αντιπαροχές,
- Δημοσίευση και ενοποίηση στοιχείων αναφορικά με τις διατάξεις για τη διαφάνεια της αγοράς, και
- Τήρηση αρχείων.

Η ΕΕΤ παρακολουθεί στενά τις εξελίξεις αναφορικά με το έργο της CESR και συμμετέχει στις διαβουλεύσεις που πραγματοποιούνται ιδίως μέσω της εκπροσώπησης της στις σχετικές εργασίες της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ομοσπονδίας.

Εθνικό επίπεδο

Η ενσωμάτωση του νέου πλαισίου για τις αγορές χρηματοπιστωτικών μέσων

Τον Αύγουστο του 2007 εκδόθηκε ο νόμος 3606/2007 **«Αγορές χρηματοπιστωτικών μέσων και άλλες διατάξεις»** με τον οποίο ενσωματώθηκε στο ελληνικό δίκαιο η κοινοτική Οδηγία 2004/39/EK για τις αγορές χρηματοπιστωτικών μέσων (γνωστή με το αγγλικό ακρωνύμιο “MiFID”). Ο νόμος 3606/2007 αποτελείται από δύο μέρη. Ειδικότερα:

- με το πρώτο μέρος, το οποίο περιέχει δέκα (10) κεφάλαια, ενσωματώθηκαν στο ελληνικό δίκαιο οι διατάξεις της Οδηγίας 2004/39/EK, και
- με το δεύτερο μέρος, το οποίο περιέχει δύο (2) κεφάλαια θεσπίστηκαν ρυθμίσεις αναφορικά με την αδειοδότηση και τη λειτουργία συστημάτων κεντρικού αντισυμβαλλομένου, εκκαθάρισης και διακανονισμού, επήλθαν τροποποιήσεις στην υφιστάμενη νομοθεσία και καταργήθηκαν πολλές από τις διατάξεις της ισχύουσας νομοθεσίας της κεφαλαιαγοράς, οι οποίες δεν συνάδουν με το καθεστώς που καθιερώνεται με τη MiFID.

Σύμφωνα με το άρθρο 90 του νόμου, η ισχύς του αρχίζει την 1η Νοεμβρίου 2007, εκτός από τις διατάξεις της παρ. 3 του άρθρου 84 και της παρ. 2 του άρθρου 85, η ισχύς των οποίων άρχισε ήδη από τις 17 Αυγούστου 2007. Παράλληλα, σύμφωνα με την παρ. 3 του άρθρου 71, που εφαρμόζεται και στα πιστωτικά ιδρύματα, οι υφιστάμενες κατά την έναρξη ισχύος του νόμου ΑΕΠΕΥ και ΑΧΕ λογίζονται ότι έχουν άδεια λειτουργίας εφόσον πληρούν τις προϋποθέσεις του Κεφαλαίου Β΄ του πρώτου μέρους του νόμου και, εφόσον αυτό απαιτείται, οφείλουν να υποβάλουν αίτηση έγκρισης για την τροποποίηση του κατα-

στατικού και της άδειας λειτουργίας τους με τα απαιτούμενα δικαιολογητικά στην Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς και να προσαρμοστούν στις διατάξεις του νόμου αυτού εντός των τριών (3) μηνών από την έναρξη ισχύος του.

Κατ' εξουσιοδότηση του νόμου 3606/2007 εκδόθηκαν η ΠΔ/ΤΕ 2597/2007 με την οποία τροποποιείται και συμπληρώνεται η ΠΔ/ΤΕ 2577/2006 για τα Συστήματα Εσωτερικού Ελέγχου, και εννέα (9) Αποφάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς, οι οποίες αφορούν τα ακόλουθα:

- Κανόνες συμπεριφοράς ΕΠΕΥ,
- Οργανωτικές απαιτήσεις για τη λειτουργία των ΑΕΠΕΥ,
- Κριτήρια καταλληλότητας των προσώπων που διευθύνουν τις δραστηριότητες ΑΕΠΕΥ, ΑΕΕΔ, ΑΕΔΑΚ και ΑΕΕΧ,
- Εξαιρέσεις από τις υποχρεώσεις συναλλακτικής διαφάνειας του ν. 3606/2007 που αφορούν μετοχές εισηγμένες προς διαπραγμάτευση σε οργανωμένη αγορά,
- Εγγραφή συνδεδεμένων αντιπροσώπων σε μητρώο,
- Προϋποθέσεις χορήγησης άδειας λειτουργίας οργανωμένης αγοράς,
- Αξιολόγηση μετόχων με ειδική συμμετοχή,
- Υποχρεώσεις γνωστοποίησης συναλλαγών και καταχώρησης στοιχείων, και
- Βιβλία και στοιχεία που τηρούν και εκδίδουν οι ΑΕΕΔ.

Παράλληλα, από την 1η Νοεμβρίου 2007 αρχίζει η εφαρμογή του Κανονισμού (ΕΚ) 1287/2006 της Επιτροπής «για την εφαρμογή της οδηγίας 2004/39/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου όσον αφορά τις υποχρεώσεις τήρησης αρχείων για τις επιχειρήσεις επενδύσεων, τη γνωστοποίηση συναλλαγών, τη διαφάνεια της αγοράς, την εισαγωγή χρηματοπιστωτικών μέσων προς διαπραγμάτευση, καθώς και τους ορισμούς που ισχύουν για τους σκοπούς της οδηγίας αυτής», ο οποίος αποτελεί τη δεύτερη δέσμη εκτελεστικών μέτρων που έχουν εκδοθεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή σύμφωνα με τη διαδικασία Lamfalussy στο πλαίσιο της Οδηγίας 2004/39/ΕΚ. Οι διατάξεις του Κανονισμού είναι δεσμευτικές ως προς όλα τα μέρη του και ισχύει άμεσα σε κάθε κράτος-μέλος, χωρίς δηλαδή να χρειάζεται ενσωμάτωσή του με κάποια πράξη του εθνικού νομοθέτη.

Η ΕΕΤ συμμετείχε ενεργά στο έργο της νομοπαρασκευαστικής επιτροπής, η οποία εκπόνησε το νόμο 3606/2007, καθώς επίσης και στις διαβουλεύσεις που πραγματοποιήθηκαν με την Τράπεζα της Ελλάδος και την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς για την εκπόνηση της ΠΔ/ΤΕ και των Αποφάσεων του ΔΣ της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς. Στο πλαίσιο αυτό, υπέβαλε διεξοδικές παρατηρήσεις για διάφορα ζητήματα, όπως ενδεικτικά για την κατανομή αρμοδιοτήτων μεταξύ των εποπτικών αρχών, τις οργανωτικές απαιτήσεις, τον κύκλο των προσώπων που θεωρούνται καλυπτόμενα, πολλές από τις οποίες έγιναν δεκτές. Παράλληλα, ζητήθηκαν διευκρινίσεις επί συγκεκριμένων θεμάτων που ανακύπτουν από το νομοθετικό πλαίσιο με γνώμονα την αποτελεσματική και ορθή εφαρμογή των καθιερούμενων υποχρεώσεων.

Προϋποθέσεις διαφάνειας για την πληροφόρηση σχετικά με εκδότες των οποίων οι κινητές αξίες έχουν εισαχθεί προς διαπραγμάτευση σε οργανωμένη αγορά

Τον Απρίλιο του 2007 εκδόθηκε ο νόμος 3556/2007 «Προϋποθέσεις διαφάνειας για την πληροφόρηση σχετικά με εκδότες των οποίων οι κινητές αξίες έχουν εισαχθεί προς διαπραγμάτευση σε οργανωμένη αγορά και άλλες διατάξεις» με τον οποίο ενσωματώθηκε στο ελληνικό δίκαιο η ομότιπλη Οδηγία 2004/109/ΕΚ.

Ο νόμος 3556/2007, ο οποίος εφαρμόζεται στα νομικά πρόσωπα ιδιωτικού ή δημοσίου δικαίου, συμπεριλαμβανομένων των κρατών, των οποίων οι κινητές αξίες έχουν εισαχθεί προς διαπραγμάτευση σε οργανωμένη αγορά, καθορίζει τις περιοδικές και διαρκείς υποχρεώσεις πληροφόρησης προς τις οποίες πρέπει να συμμορφώνονται τα εν λόγω πρόσωπα.

Οι υποχρεώσεις πληροφόρησης σχετικά με τον εκδότη κινητών αξιών που έχουν εισαχθεί προς διαπραγμάτευση σε οργανωμένη αγορά διακρίνονται στις ακόλουθες κατηγορίες:

- υποχρεώσεις περιοδικής πληροφόρησης του επενδυτικού κοινού, οι οποίες συνίστανται στην ετήσια και την εξαμηνιαία οικονομική έκθεση του εκδότη με το περιεχόμενο που προβλέπεται από το νόμο, καθώς επίσης και στις τριμηνιαίες οικονομικές καταστάσεις για το πρώτο και το τρίτο τρίμηνο της οικονομικής χρήσης,
- υποχρεώσεις διαρκούς πληροφόρησης του επενδυτικού κοινού, οι οποίες συνίστανται στην υποχρέωση ενημέρωσης σε περίπτωση απόκτησης ή διάθεσης σημαντικών συμμετοχών, απόκτησης ή διάθεσης ή άσκησης σημαντικών ποσοστών δικαιωμάτων ψήφου, απόκτησης ή διάθεσης χρηματοπιστωτικών μέσων, στην υποχρέωση δημοσιοποίησης σε περίπτωση απόκτησης ή διάθεσης ιδίων μετοχών, καθώς επίσης και στην υποχρέωση παροχής συγκεκριμένων πληροφοριών εφόσον συντρέχουν οι προβλεπόμενες στο νόμο προϋποθέσεις, και
- υποχρεώσεις ενημέρωσης των κατόχων κινητών αξιών οι οποίες έχουν εισαχθεί προς διαπραγμάτευση σε οργανωμένη αγορά, οι οποίες συνίστανται στην παροχή διευκολύνσεων από τους εκδότες των εν λόγω κινητών αξιών προς τους κατόχους τους, καθώς επίσης και των αναγκαίων πληροφοριών, ώστε να μπορούν οι μέτοχοι και οι κάτοχοι χρεωστικών τίτλων να ασκούν τα δικαιώματά τους.

Στο νόμο ρυθμίζονται επίσης πρόσθετες υποχρεώσεις των εκδοτών των οποίων οι κινητές αξίες έχουν εισαχθεί προς διαπραγμάτευση σε οργανωμένη αγορά να ενημερώνουν την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς σε συγκεκριμένες περιπτώσεις, η γλώσσα δημοσιοποίησης της προβλεπόμενης στο νόμο πληροφόρησης, ο τρόπος πρόσβασης σε ρυθμιζόμενες πληροφορίες, καθώς επίσης και οι υποχρεώσεις εκδότη με καταστατική έδρα σε τρίτη χώρα.

Αρμόδια για την εποπτεία των διατάξεων του εν λόγω νόμου ορίζεται η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς, ενώ καθορίζονται διεξοδικά τα μέτρα τα οποία μπορεί να λαμβάνει στο πλαίσιο της εποπτείας που ασκεί και οι κυρώσεις που μπορεί να επιβάλλει.

Κατ' εξουσιοδότηση του νόμου 3556/2007 εκδόθηκαν τρεις (3) Αποφάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς, μία εγκύκλιος και διάφορα διευκρινιστικά έντυπα γνωστοποίησης.

Κανονισμός αναδοχών

Οι υπηρεσίες αναδοχής της έκδοσης κινητών αξιών πρόκειται σύντομα να ρυθμιστούν από νέο Κανονισμό Αναδοχών που θα καταρτίσει η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς με βάση την εξουσιοδότηση που της παρέχει το άρθρο 31, παρ. 9 του ν. 3461/2006. Ο σήμερα ισχύων Κανονισμός αναδοχών (Απόφαση ΥΠΕΘΟ 41517/Β/1972 της 4.12.1998) συνεχίζει να ισχύει μέχρι την κατάρτιση του νέου (βάσει της μεταβατικής διατάξεως του άρθρου 31, παρ. 10 του ν. 3461/2006).

Η ΕΕΤ σε συνέχεια των τροποποιήσεων που επήλθαν από την κατάρτιση του Κανονισμού αναδοχών το 1998 υπέβαλε στην Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς τα ακόλουθα, μεταξύ άλλων, ζητήματα που αφορούν τη μέχρι σήμερα εφαρμογή του Κανονισμού, ενδεχόμενες επικαλύψεις των ρυθμίσεων του από άλλες νομοθετικές ρυθμίσεις, καθώς και σχετικές βελτιωτικές προτάσεις.

1. Εσωτερική οργάνωση Αναδόχων

Οι προβλέψεις του Κανονισμού για την εσωτερική οργάνωση των Αναδόχων και των Συμβούλων, οι οποίες έχουν τεθεί προς το σκοπό της παρεμπόδισης εκμετάλλευσης προνομιακής πληροφόρησης και της αποφυγής σύγκρουσης συμφερόντων, επικαλύπτονται σε μεγάλο βαθμό από τις διατάξεις του νόμου 3606/2007 για την ενσωμάτωση της Οδηγίας 2004/39/ΕΚ (MiFID) περί των οργανωτικών απαιτήσεων και των συγκρούσεων συμφερόντων, που εφαρμόζονται και στα πιστωτικά ιδρύματα στο βαθμό που παρέχουν επενδυτικές υπηρεσίες ή ασκούν επενδυτικές δραστηριότητες.

Συνεπώς, για την αναθεώρηση του Κανονισμού αναδοχών θα πρέπει να ληφθεί υπόψη το νέο ρυθμιστικό πλαίσιο παροχής επενδυτικών υπηρεσιών που ενσωματώνει τη MiFID, ώστε να αποφευχθούν φαινόμενα επικάλυψης που θα επιφέρουν νομική ανασφάλεια και θα επιβαρύνουν αδικαιολόγητα τις επιχειρήσεις που παρέχουν την υπηρεσία της αναδοχής.

2. Σταθεροποιητικές πράξεις

Οι ρυθμίσεις του Κανονισμού σχετικά με τις υποχρεώσεις των Αναδόχων σε περίπτωση διενέργειας Σταθεροποιητικών Πράξεων επικαλύπτονται από τον Κανονισμό (ΕΚ) 2273/2003, ο οποίος ρυθμίζει λεπτομερώς τη διενέργεια πράξεων σταθεροποίησης χρηματοπιστωτικού μέσου και αποτελεί εκτελεστικό μέτρο άμεσης εφαρμογής της Οδηγίας 2003/6/ΕΚ περί κατάχρησης αγοράς.

Ο νέος Κανονισμός Αναδοχών θα πρέπει συνεπώς να λάβει υπόψη τις ρυθμίσεις του Κανονισμού (ΕΚ) 2273/2003, ώστε να αποφευχθούν φαινόμενα επικάλυψης.

3. Ενημερωτικό δελτίο

Οι ρυθμίσεις του Κανονισμού για τη σύνταξη και δημοσίευση του ενημερωτικού δελτίου, καθώς και οι ρυθμίσεις περί διαφημίσεων και ανακοινώσεων επικαλύπτονται σε μεγάλο βαθμό από τις αντίστοιχες ρυθμίσεις του ν. 3401/2005 για το ενημερωτικό δελτίο που ενσωμάτωσε την Οδηγία 2003/71/ΕΚ, καθώς και του Κανονισμού (ΕΚ) 809/2004 που αφορά τις πληροφορίες που πρέπει να περιέχει το ενημερωτικό δελτίο και τη διαφήμιση.

Ο νέος Κανονισμός Αναδοχών θα πρέπει να λάβει υπόψη τις ρυθμίσεις του ν. 3401/2005 και του Κανονισμού (ΕΚ) 809/2004, ώστε να αποφευχθούν φαινόμενα επικάλυψης, αλλά και να επιτυγχάνεται ορ-

θός καταμερισμός ευθύνης μεταξύ όλων των προσώπων που αναφέρονται στο ενημερωτικό δελτίο σύμφωνα και με τις ειδικότερες διατάξεις των άρθρων 6 και 25 του εν λόγω νόμου.

4. Ευαίσθητη Περίοδος

Αναφορικά με τις ρυθμίσεις περί Ευαίσθητης Περιόδου, το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα (προστασία από την εκμετάλλευση της προνομιακής πληροφόρησης περί έκδοσης και προσφοράς κινητών αξιών από τα συμμετέχοντα στην αναδοχή πρόσωπα) επικαλύπτεται από την ισχύουσα νομοθεσία περί κατάχρησης της αγοράς, δηλ. το ν. 3340/2005, τον Κανονισμό (ΕΚ) 2273/2003 και τις σχετικές Αποφάσεις της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς.

Συνεπώς, το θέμα της Ευαίσθητης Περιόδου θα πρέπει να εξεταστεί συνολικά με γνώμονα την αποφυγή επικαλύψεων από τις ρυθμίσεις του υφιστάμενου νομοθετικού πλαισίου, αλλά και την αποφυγή θέσπισης πολλαπλών απαγορεύσεων που ενδέχεται να δημιουργούν ανταγωνιστικό μειονέκτημα στις ελληνικές επιχειρήσεις που παρέχουν υπηρεσίες αναδοχής.

5. Τήρηση εχεμύθειας και γνωστοποιήσεις προσώπων που συμμετέχουν στη διαδικασία της αναδοχής

Οι ρυθμίσεις του άρθρου 5, παρ. 5 και 6 του Κανονισμού αναδοχών για την υποχρέωση των Αναδόχων και των Συμβούλων να αποτρέπουν την εμπλοκή αναρμόδιων προσώπων, να επιβάλλουν εχεμύθεια και να γνωστοποιούν στην Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς όλα τα πρόσωπα που μετέχουν με οποιαδήποτε ιδιότητα στη διαδικασία αναδοχής είναι αρκετά ασαφείς ως προς το περιεχόμενό τους και, σε κάθε περίπτωση, επικαλύπτονται ως προς το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα από τις διατάξεις της ισχύουσας νομοθεσίας περί κατάχρησης της αγοράς.

Κρίνεται σκόπιμο να διερευνηθεί η δυνατότητα απόλειψης των εν λόγω ρυθμίσεων ή η προσαρμογή τους στο ισχύον καθεστώς περί κατάχρησης αγοράς.

6. Ορισμοί Αναδόχου/Συμβούλου

Ο ορισμός της έννοιας του Αναδόχου και του Συμβούλου έχει αποδειχτεί ανεπαρκής, ενώ από μια σειρά διατάξεων του Κανονισμού Αναδοχών δημιουργείται ασάφεια ως προς τα πρόσωπα που καλύπτονται από τις διατάξεις του σε σχέση με τις υπηρεσίες που αυτά παρέχουν κατά τη διαδικασία της αναδοχής.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί το γεγονός ότι η συμμετοχή πιστωτικού ιδρύματος στη διαδικασία της αναδοχής μέσω της απλής διάθεσης του δικτύου και της μηχανογραφικής υποδομής του για την ολοκλήρωση της διαδικασίας ερμηνεύεται ότι το καθιστά υπόχρεο να τηρεί τις διαδικασίες της Ευαίσθητης Περιόδου με όλες τις σχετικές επιβαρύνσεις και απαγορεύσεις. Οι δεσμεύσεις αυτού του είδους, όμως, δεν φαίνεται να είναι απαραίτητες, εφόσον τέτοιου είδους εμπλοκή δεν επιτρέπει στο πιστωτικό ίδρυμα να κατέχει κάποιου είδους προνομιακή πληροφόρηση που να δικαιολογεί την υπαγωγή του στο καθεστώς της Ευαίσθητης Περιόδου.

Τέτοιου είδους ευρείες ερμηνείες οδηγούν σε ανασφάλεια δικαίου και αποτρέπουν μικρές, κυρίως, τράπεζες να συμμετέχουν σε αναδοχές ως απλοί ανάδοχοι ή πωλητές λόγω του αυξημένου ρυθμιστικού κινδύνου και κόστους.

Ενόψει των ανωτέρω, κρίνεται αναγκαίο να υπάρξει σαφής λειτουργικός ορισμός της έννοιας του Αναδόχου, του Συμβούλου και όλων των άλλων προσώπων που εμπλέκονται κατά τη διαδικασία της αναδοχής, καθώς και σαφής διάκριση των ευθυνών που υπέχουν τα πρόσωπα αυτά ενόψει και των σχετικών διατάξεων του άρθρου 6 και του άρθρου 25 του ν. 3401/2005 περί ενημερωτικού δελτίου.

Εξελιξείς στο νέο σύστημα πληρωμών TARGET2

Οι χώρες οι οποίες έχουν ενταχθεί στην πρώτη χρονική περίοδο μετάπτωσης έχουν ήδη ξεκινήσει τις δοκιμαστικές εφαρμογές του νέου συστήματος δεδομένου ότι η μετάπτωση των χωρών αυτών έχει οριστεί για τις 19 Νοεμβρίου 2007. Ενόψει της έναρξης λειτουργίας του νέου συστήματος πληρωμών TARGET2, κατά την περίοδο Ιουλίου - Σεπτεμβρίου 2007 το Ευρωσύστημα δημοσίευσε σειρά κειμένων αναφορικά με το νέο σύστημα πληρωμών TARGET2. Ειδικότερα δημοσιεύτηκαν τα εξής κείμενα:

- Επικαιροποιημένη έκδοση των Λεπτομερών Λειτουργικών Προδιαγραφών Books 1-2 (version 2.4) και Book 4 (version 2.3),
- Οδηγός χρήστη για το στάδιο των δοκιμών κατά τη μετάπτωση στο TARGET2 (user testing guide for migration),
- Πίνακες αναφορικά με το χρόνο διακανονισμού στο TARGET2 των επικουρικών συστημάτων,
- Κείμενο διευκρινίσεων αναφορικά με το εγχειρίδιο για το ICM (User Handbook) όσον αφορά το TARGET2 Directory,
- Οδηγός πληροφόρησης για τους χρήστες του TARGET2 (Information Guide for TARGET2 Users),
- Επικαιροποιημένο user-focused plan.

Η διαμόρφωση του Ενιαίου Χώρου Πληρωμών σε Ευρώ (SEPA)

Κατά τη διάρκεια του τρίτου τριμήνου του τρέχοντος έτους πραγματοποιήθηκε μια σειρά συναντήσεων σχετικά με την πρόοδο υλοποίησης του Ενιαίου Χώρου Πληρωμών σε ευρώ. Ειδικότερα:

(α) Κατά την ετήσια συνεδρίαση της Συντονιστικής Επιτροπής του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Πληρωμών (EPC), στην οποία συμμετείχαν εκπρόσωποι της Ευρωπαϊκής Επιτροπής από τις Γενικές Διευθύνσεις Εσωτερικής Αγοράς και Ανταγωνισμού, της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, καθώς και τα μέλη του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Πληρωμών, τα βασικά θέματα που απασχόλησαν αφορούσαν το μέλλον των πληρωμών μέσα από εναλλακτικά κανάλια (όπως το διαδίκτυο και η τηλεφωνία), η δημιουργία πανευρωπαϊκού συστήματος χρεωστικών καρτών, ο προσδιορισμός της καταληκτικής ημερομηνίας μετάπτωσης στα ηλεκτρονικά εργαλεία πληρωμών SEPA, καθώς και η ενσωμάτωση της Οδηγίας για τις Υπηρεσίες Πληρωμών στην Εσωτερική Αγορά από τις εθνικές έννομες τάξεις των κρατών-μελών της Κοινότητας.

(β) Στις 24 Σεπτεμβρίου 2007 πραγματοποιήθηκε, υπό την αιγίδα της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, συνάντηση για την προετοιμασία της εξαμηνιαίας συνάντησης κορυφής για τον SEPA που θα πραγματοποιηθεί το Νοέμβριο του 2007. Αποκλειστικό θέμα της εν λόγω συνάντησης, στην οποία συμμετείχαν εκπρόσωποι τραπεζών από όλες τις χώρες της ευρωζώνης και εκπρόσωποι του Ευρωπαϊκού Συστήματος

Κεντρικών Τραπεζών, ήταν το μέλλον της αγοράς καρτών πληρωμής στην ευρωζώνη με ειδική αναφορά στα απαιτούμενα βήματα διαμόρφωσης ενός πανευρωπαϊκού συστήματος χρεωστικών καρτών.

(γ) Στις 27 Σεπτεμβρίου 2007 πραγματοποιήθηκε η προγραμματισμένη τριμηνιαία συνάντηση της Ολομέλειας του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Πληρωμών στην οποία εγκρίθηκαν ελάχιστα, κυρίως διαδικαστικού χαρακτήρα, ψηφίσματα, ενώ έγιναν παρουσιάσεις της προόδου έργου των διαφόρων ομάδων εργασίας του EPC.

Πέμπτη έκθεση προόδου της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας σχετικά με τον Ενιαίο Χώρο Πληρωμών σε ευρώ (SEPA)

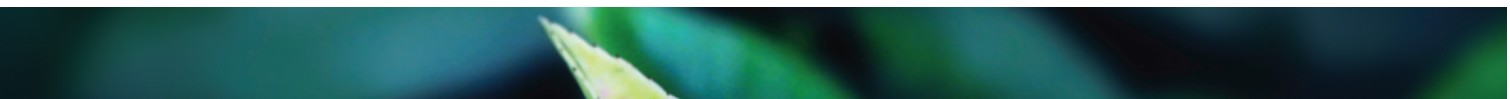
Στις 20 Ιουλίου 2007 δημοσιεύτηκε από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα η 5η έκθεση προόδου σχετικά με τον Ενιαίο Χώρο Πληρωμών σε Ευρώ (SEPA).

Το Ευρωσύστημα εκτιμά ιδιαίτερα τις εργασίες που έχει ήδη πραγματοποιήσει ο ευρωπαϊκός τραπεζικός κλάδος μέσω του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Πληρωμών, προκειμένου ο SEPA να γίνει πραγματικότητα. Ωστόσο, είναι αναγκαία η συνέχιση των προσπαθειών, όχι μόνο εκ μέρους των τραπεζών αλλά και όλων των ενδιαφερόμενων φορέων, όπως οι επιχειρήσεις, η δημόσια διοίκηση, οι εθνικές τραπεζικές ενώσεις και οι έμποροι, προκειμένου να εξασφαλιστεί η επιτυχία του εγχειρήματος.

Για το λόγο αυτό, η παρούσα έκθεση προόδου επικεντρώνεται στον τρόπο με τον οποίο θα αντιμετωπιστούν τα κενά όσον αφορά την υλοποίηση του σχεδίου SEPA, είτε πρόκειται για βραχυπρόθεσμα προβλήματα που ενδέχεται απλώς να εμποδίσουν την έγκαιρη έναρξη του SEPA τον Ιανουάριο του 2008 είτε για πιο μακροπρόθεσμα προβλήματα που θα μπορούσαν να επηρεάσουν δυσμενώς τη βιωσιμότητά του. Στο πλαίσιο αυτό, είναι ιδιαίτερα σημαντικό:

- να οριστικοποιηθούν όλα τα χαρακτηριστικά των άμεσων χρεώσεων,
- να ληφθεί υπόψη η ανάγκη για ένα τουλάχιστον πρόσθετο ευρωπαϊκό σύστημα χρεωστικών καρτών, και
- να διασφαλιστεί η δυνατότητα πλήρους πρόσβασης της πελατείας των τραπεζών στα ηλεκτρονικά εργαλεία πληρωμών, τα οποία θα πληρούν τις προϋποθέσεις και τους όρους που ορίζονται πανευρωπαϊκά στο πλαίσιο λειτουργίας του Ενιαίου Χώρου Πληρωμών σε Ευρώ (SEPA).

Η έκθεση, η οποία δημοσιεύτηκε καταρχήν στα αγγλικά, θα είναι διαθέσιμη προσεχώς και στις άλλες επίσημες γλώσσες της Κοινότητας.

Πρακτική υλοποίηση του Ενιαίου Χώρου Πληρωμών σε ευρώ από τις εγκατεστημένες στη χώρα μας τράπεζες

Για την επίτευξη της έγκαιρης πρακτικής υλοποίησης του Ενιαίου Χώρου Πληρωμών σε ευρώ από τις εγκατεστημένες στη χώρα μας τράπεζες, η Γενική Γραμματεία της ΕΕΤ προχώρησε, μεταξύ άλλων, στις ακόλουθες βασικές δράσεις κατά τη διάρκεια του τρίτου τριμήνου του 2007:

- Απέστειλε, για δεύτερη φορά μετά τον Ιούλιο, ερωτηματολόγια προς όλες τις τράπεζες (μέλη, συνδεδεμένα μέλη και μη μέλη) αναφορικά με το στάδιο προετοιμασίας τους για την υιοθέτηση του SEPA Credit Transfer Scheme του EPC από τις 28 Ιανουαρίου 2008. Το ερωτηματολόγιο έχει σαν στόχο τη συγκέντρωση των πληροφοριών που θα επιτρέψουν στην ΕΕΤ να ενημερώνει επί μηνιαίας βάσεως το program support office του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Πληρωμών σχετικά με το βαθμό προετοιμασίας του ελληνικού τραπεζικού συστήματος για την υιοθέτηση του SEPA Credit Transfer Scheme.
- Διαμόρφωσε τον Ιούλιο του 2007 και επικαιροποίησε το Σεπτέμβριο του ίδιου έτους, το εγχειρίδιο με τίτλο “SEPA Credit Transfers Migration Manual”. Το παρόν εγχειρίδιο είναι ένας «φάκελος», ο οποίος δημιουργήθηκε με πρωτοβουλία της ΕΕΤ και στον οποίο περιέχονται μια σειρά κειμένων που μπορούν να αξιοποιηθούν για την υιοθέτηση του SEPA Credit Transfer Scheme του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Πληρωμών (EPC) από το ελληνικό τραπεζικό σύστημα. Το περιεχόμενο του εγχειριδίου και τα σχετικά αυτού υποστηρικτικά κείμενα θα επικαιροποιούνται κάθε φορά που αυτό θα κρίνεται απαραίτητο, λόγω εξελίξεων που θα λαμβάνουν χώρα σε πανευρωπαϊκό ή εθνικό επίπεδο.
- Επεξεργάστηκε το κείμενο με τίτλο “SEPA Implementation and Migration in GREECE”, στο οποίο αποτυπώνονται οι προετοιμασίες και ο σχεδιασμός του τραπεζικού συστήματος της χώρας μας για τη μετάπτωσή του στον Ενιαίο Χώρο Πληρωμών σε ευρώ (SEPA). Το περιεχόμενο του κειμένου διαμορφώθηκε από την ΕΕΤ μετά και την ενσωμάτωση των σχολίων και παρατηρήσεων των τραπεζών μελών της, της Τράπεζας της Ελλάδος και της ΔΙΑΣ ΑΕ. Σε ειδική τοποθεσία στην ιστοσελίδα της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας έχουν συγκεντρωθεί τα εθνικά σχέδια μετάπτωσης 15 ευρωπαϊκών χωρών στον SEPA:
<http://www.ecb.int/paym/sepa/timeline/html/index.en.html>
- Συνέχισε, το μήνα Ιούλιο και Σεπτέμβριο, τη διεξαγωγή του διατραπεζικού σεμιναρίου ενημέρωσης για τον Ενιαίο Χώρο Πληρωμών σε ευρώ, στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού προγράμματος του ETI. Παράλληλα, διενεργήθηκαν και έχουν προγραμματιστεί να διεξαχθούν ενδοεπιχειρησιακά σεμινάρια ενημέρωσης για το προσωπικό και τα στελέχη των τραπεζών.

Αλλαγή του Εγχειριδίου Τυποποίησης και Εφαρμογής στην Ελλάδα των BBAN και IBAN

Με αφορμή την πρόσφατη τροποποίηση του διεθνούς προτύπου IBAN (ISO 13616), η οποία έλαβε χώρα προκειμένου να επιτευχθεί απόλυτη σύμπτωση μεταξύ του προτύπου ISO IBAN και του προτύπου IBAN της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Τραπεζικών Προτύπων (European Committee for Banking Standards - ECBS), η ΕΕΤ τροποποίησε και προσαρμόσε το περιεχόμενο του «Εγχειριδίου Τυποποίησης και Εφαρμογής στην Ελλάδα του BBAN και IBAN», το οποίο είχε δημοσιευτεί το Μάρτιο του 2001.

Η μοναδική επίπτωση της εν λόγω τροποποίησης, που επηρεάζει βέβαια τα μηχανογραφικά προγράμματα δημιουργίας και επεξεργασίας του IBAN, αφορά τα γράμματα του λατινικού αλφαβήτου που τυχόν περιέχονται στον BBAN και τα οποία θα μπορούν πλέον να είναι όχι μόνον κεφαλαία, αλλά και πεζά. Επισημαίνεται, ότι ο προβλεπόμενος στο πρότυπο πίνακας μετατροπής των λατινικών γραμμάτων σε αριθμούς, δεν τροποποιείται και ισχύει ως έχει, είτε για πεζά, είτε για κεφαλαία γράμματα. Το επικαιροποιημένο εγχειρίδιο τυποποίησης είναι διαθέσιμο στην ιστοσελίδα της ΕΕΤ, ενώ έχει επικαιροποιηθεί και το κείμενο συχνών ερωτήσεων και απαντήσεων για τον IBAN τόσο στα ελληνικά όσο και στα αγγλικά.

Υπενθυμίζεται ότι οι ελληνικές τράπεζες, από την 1η Ιανουαρίου 2002, χορηγούν τον IBAN σε κάθε πελάτη τους που θα τον ζητήσει.

Δ. Προστασία καταναλωτή χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών

Κοινοτικό επίπεδο

Πρόταση Οδηγίας για την παροχή πιστώσεων σε καταναλωτές

Στις 20 Σεπτεμβρίου 2007 εκδόθηκε το κείμενο της κοινής θέσης του Συμβουλίου αναφορικά με την πρόταση Οδηγίας για την παροχή πιστώσεων σε καταναλωτές. Οι σημαντικότερες ρυθμίσεις της πρότασης Οδηγίας, όπως έχει διαμορφωθεί με το κείμενο της κοινής θέσης του Συμβουλίου είναι οι ακόλουθες:

- Η Οδηγία δεν θα εφαρμόζεται στην ενυπόθηκη πίστη, είτε αφορά στεγαστικά είτε καταναλωτικά δάνεια, καθώς επίσης και σε συμβάσεις πίστωσης συνολικού ποσού κατώτερου των 200 ευρώ και ανώτερου των 100.000 ευρώ (άρθρο 2).
- Εισάγεται υποχρέωση παροχής τυποποιημένης πληροφόρησης κατά τη διαφήμιση υπηρεσιών κατανα-

λωτικής πίστης, εφόσον στη διαφήμιση αναφέρεται το επιτόκιο ή οποιοδήποτε στοιχείο του κόστους της πίστωσης. Η πληροφόρηση θα πρέπει να περιέχει συγκεκριμένα στοιχεία τα οποία θα παρουσιάζονται με συγκεκριμένη σειρά (άρθρο 4).

- Καθιερώνονται ιδιαίτερα διεξοδικές διατάξεις για την προσυμβατική πληροφόρηση που πρέπει να παρέχεται στον καταναλωτή με ειδική πρόβλεψη για τις πιστώσεις που παρέχουν δυνατότητα υπερανάληψης (overdraft) και ορισμένες άλλες κατηγορίες συμβάσεων πίστωσης (άρθρα 5-6 και 10-12 αντίστοιχα).
- Καθιερώνεται η αρχή του υπεύθυνου δανεισμού, σύμφωνα με την οποία ο πιστωτικός φορέας οφείλει πριν από τη σύναψη της σύμβασης πίστωσης να αξιολογήσει την πιστοληπτική ικανότητα του καταναλωτή με βάση ιδίως την πληροφόρηση που του παρέχει ο τελευταίος και τα στοιχεία βάσεων δεδομένων (άρθρο 8).
- Καθιερώνεται υποχρέωση ενημέρωσης του καταναλωτή αναφορικά με τις μεταβολές του επιτοκίου της σύμβασης πίστωσης (άρθρο 11).
- Θεσπίζεται το δικαίωμα υπαναχώρησης του καταναλωτή από τη σύμβαση πίστωσης εντός προθεσμίας δεκατεσσάρων ημερών ανατιολόγητα (άρθρο 14).
- Καθιερώνονται συγκεκριμένες προϋποθέσεις για την αξίωση αποζημίωσης του πιστωτικού φορέα σε περίπτωση που ο καταναλωτής προβεί σε πρόωγη αποπληρωμή της πίστωσης (άρθρο 16).
- Προσδιορίζεται ο τρόπος υπολογισμού του ΣΕΠΕ και τα στοιχεία που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη για τον υπολογισμό του (άρθρο 19).
- Εισάγονται διατάξεις για ειδικές κατηγορίες συμβάσεων πίστωσης, όπως οι συμβάσεις πίστωσης αόριστης διάρκειας και οι συνδεδεμένες συμβάσεις πίστωσης (άρθρα 13 και 15 αντίστοιχα).
- Καθιερώνονται ειδικές ρυθμίσεις για τους μεσίτες πιστώσεων (άρθρο 21).

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η καθιέρωση στην πρόταση Οδηγίας, για πρώτη φορά στο ευρωπαϊκό δίκαιο της προστασίας των οικονομικών συμφερόντων του καταναλωτή, της διαδικασίας της κανονιστικής επιτροπολογίας σύμφωνα με την Απόφαση 1999/468/ΕΚ του Συμβουλίου. Τέλος, καθιερώνεται διάταξη σύμφωνα με την οποία τα κράτη-μέλη υποχρεούνται να ενημερώνουν την Ευρωπαϊκή Επιτροπή όταν κάνουν χρήση διακριτικής ευχέρειας που παρέχεται από την Οδηγία.

Η ΕΕΤ παρακολουθεί στενά τις εξελίξεις αναφορικά με την έκδοση της εν λόγω πρότασης Οδηγίας και συμμετέχει στις διαδικασίες διαβούλευσης ιδίως μέσω της εκπροσώπησής της στις σχετικές εργασίες της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ομοσπονδίας.

Εθνικό επίπεδο

Αναθεώρηση του νόμου 2251/1994 για την προστασία του καταναλωτή

Τον Ιούλιο του 2007 εκδόθηκε ο νόμος 3587/2007 «*Τροποποίηση και συμπλήρωση του ν. 2251/1994 «Προστασία των καταναλωτών», όπως ισχύει – Ενσωμάτωση της Οδηγίας 2005/29/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (ΕΕ L 149)*». Με τον εν λόγω νόμο αφενός μεν επήλθαν σημαντικές τροποποιήσεις σε ό,τι αφορά το καθεστώς που διέπει την προστασία του καταναλωτή σύμφωνα με το ν. 2251/1994 (υπό α) και αφετέρου ενσωματώθηκε στο ελληνικό δίκαιο η Οδηγία 2005/29/ΕΚ «για τις αθέμιτες εμπορικές πρακτικές των επιχειρήσεων προς τους καταναλωτές στην εσωτερική αγορά και για

την τροποποίηση της οδηγίας 84/450/ΕΟΚ του Συμβουλίου, των οδηγιών 97/7/ΕΚ, 98/27/ΕΚ, 2002/65/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2006/2004 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου» (υπό β).

(α) Οι σημαντικότερες τροποποιήσεις στο ν. 2251/1994 που αφορούν τον καταναλωτή χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών

Οι σημαντικότερες από τις τροποποιήσεις που επήλθαν με το νόμο 3587/2007 συνοψίζονται στα ακόλουθα:

- Διευρύνθηκε ο ορισμός του καταναλωτή, καθώς περιλαμβάνει εκτός από τα φυσικά και νομικά πρόσωπα, και τις ενώσεις προσώπων χωρίς νομική προσωπικότητα. Περιλαμβάνει επίσης και κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο που εγγυάται υπέρ καταναλωτή, εφόσον δεν ενεργεί στο πλαίσιο της επαγγελματικής ή επιχειρηματικής του δραστηριότητας (άρθρο 1, παρ. 5).
- Ορίστηκε ότι προκειμένου να θεωρηθεί ένας γενικός όρος συναλλαγών ως καταχρηστικός θα πρέπει να έχει ως αποτέλεσμα τη σημαντική διατάραξη της ισορροπίας των συμβαλλομένων σε βάρος του καταναλωτή. Συνεπώς δεν αρκεί η απλή διατάραξη της εν λόγω ισορροπίας, όπως ίσχυε με βάση το προηγούμενο καθεστώς (άρθρο 2, παρ. 2).
- Προστέθηκαν δύο ακόμη περιπτώσεις όρων που εφόσον προβλέπονται σε σύμβαση είναι καταχρηστικοί. Συγκεκριμένα θεωρούνται καταχρηστικοί όροι που επιφυλάσσουν στον προμηθευτή το δικαίωμα μονομερούς τροποποίησης ή λύσης της σύμβασης χωρίς ορισμένο, ειδικό και σπουδαίο λόγο, ο οποίος να αναφέρεται στη σύμβαση και όροι που προβλέπουν την καταβολή αποζημίωσης στον προμηθευτή, χωρίς αυτός να υποχρεούται να επικαλεστεί και να αποδείξει τη ζημία που υπέστη (άρθρο 2, παρ. 3).
- Ορίστηκε ότι στην περίπτωση αμετάκλητης δικαστικής απόφασης επί συλλογικής αγωγής της περίπτωσης δ' της παρ. 16 του άρθρου 13, ο ζημιωθείς καταναλωτής μπορεί με βάση την απόφαση αυτή, να γνωστοποιήσει εγγράφως στον προμηθευτή κατά του οποίου εκδόθηκε η απόφαση την απαίτησή του, αναφέροντας τα στοιχεία που την προσδιορίζουν. Με την άπρακτη παρέλευση τριάντα ημερών από την έγγραφη γνωστοποίηση, ο καταναλωτής, εφόσον δεν έχει ικανοποιηθεί, μπορεί να ζητήσει την έκδοση διαταγής πληρωμής για την απαίτησή του από το δικαστήριο, εφόσον η απαίτηση είναι εκκαθαρισμένη ή μπορεί ευχερώς να εκκαθαριστεί. Η απαίτηση αποδεικνύεται και με κάθε ιδιωτικό έγγραφο που κατά το είδος ή τη συνήθεια της συναλλαγής χορηγείται ως απόδειξη στους καταναλωτές (άρθρο 13, παρ. 20).
- Ορίστηκε ότι ο Υπουργός Ανάπτυξης μπορεί με απόφασή του να καθορίζει τους όρους και τις προϋποθέσεις προσαρμογής της συναλλακτικής συμπεριφοράς των προμηθευτών στο δεδικασμένο αμετάκλητων δικαστικών αποφάσεων επί αγωγών καταναλωτή ή ενώσεων καταναλωτή, εφόσον οι συνέπειες του δεδικασμένου έχουν ευρύτερο ενδιαφέρον για την εύρυθμη λειτουργία της αγοράς και την προστασία των καταναλωτών (άρθρο 13, παρ. 21).

(β) Ενσωμάτωση της Οδηγίας 2005/29/ΕΚ

Η Οδηγία 2005/29/ΕΚ ενσωματώθηκε με το άρθρο 12 του νόμου 3587/2007. Δυνάμει του εν λόγω άρθρου καθιερώθηκε η απαγόρευση των αθέμιτων εμπορικών πρακτικών που υιοθετούνται πριν, κατά τη διάρκεια και ύστερα από εμπορική συναλλαγή που σχετίζεται με συγκεκριμένο προϊόν. Μια εμπορική πρακτική είναι αθέμιτη, όταν είναι αντίθετη προς τις απαιτήσεις επαγγελματικής ευσυνειδησίας και στρεβλώνει ουσιαστικά ή ενδέχεται να στρεβλώσει ουσιαστικά την οικονομική συμπεριφορά του μέσου καταναλωτή, στον οποίο φτάνει ή στον οποίο απευθύνεται το προϊόν.

Εμπορικές πρακτικές είναι αθέμιτες ιδίως όταν είναι παραπλανητικές (πράξεις ή παραλείψεις) ή επιθετικές, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο νόμο. Στο νόμο περιέχεται επίσης ενδεικτικός κατάλογος πρακτικών που θεωρούνται άνευ άλλου ως παραπλανητικές ή επιθετικές, κατά περίπτωση.

Για την οριστικοποίηση του νόμου 3587/2007 πραγματοποιήθηκαν τρεις διαβουλεύσεις με το Υπουργείο Ανάπτυξης, στις οποίες η ΕΕΤ υπέβαλε διεξοδικά σχόλια και παρατηρήσεις, αρκετά από τα οποία έγιναν δεκτά. Μεταξύ άλλων, η ΕΕΤ επισήμανε τα ζητήματα που ανακύπτουν σε σχέση με τους Γενικούς Όρους Συναλλαγών που προστέθηκαν, τη σημασία της «σημαντικής» διατάραξης που πρέπει να επέρχεται σε ό,τι αφορά την ισορροπία των συμβαλλομένων σε βάρος του καταναλωτή, προκειμένου ένας όρος να κρίνεται καταχρηστικός, τα ζητήματα που ανακύπτουν από τη διεύρυνση έτι περαιτέρω του ορισμού του καταναλωτή, τα ζητήματα που ενδέχεται να ανακύψουν στο πλαίσιο της δυνατότητας του Υπουργού Ανάπτυξης να καθορίζει τους όρους και τις προϋποθέσεις προσαρμογής της συναλλακτικής συμπεριφοράς των προμηθευτών στο δεδικασμένο αμετάκλητων δικαστικών αποφάσεων επί αγωγών καταναλωτή ή ενώσεων καταναλωτή, εφόσον οι συνέπειες του δεδικασμένου έχουν ευρύτερο ενδιαφέρον για την εύρυθμη λειτουργία της αγοράς και την προστασία των καταναλωτών, και τα θέματα που προβληματίζουν ιδιαίτερα σε σχέση με υφιστάμενες αλλά και τις νέες διατάξεις για τις συλλογικές αγωγές.

Ασφαλιστική διαμεσολάβηση

Με το Π.Δ. 190/2006 ενσωματώθηκε στο ελληνικό δίκαιο η Οδηγία 2002/92/ΕΚ σχετικά με την ασφαλιστική διαμεσολάβηση. Στο εν λόγω Π.Δ. ρυθμίζονται οι προϋποθέσεις ανάληψης και άσκησης δραστηριοτήτων ασφαλιστικής και αντασφαλιστικής διαμεσολάβησης από φυσικά και νομικά πρόσωπα τα οποία είναι εγκατεστημένα ή επιθυμούν να εγκατασταθούν στην Ελλάδα. Σύμφωνα με το εν λόγω Π.Δ., μία από τις προϋποθέσεις για την ανάληψη δραστηριότητας ασφαλιστικής ή αντασφαλιστικής διαμεσολάβησης είναι η εγγραφή του ασφαλιστικού, του αντασφαλιστικού και του συνδεδεμένου ασφαλιστικού διαμεσολαβητή σε μητρώο (άρθρο 3).

Τον Αύγουστο του 2007 εκδόθηκε η Υ.Α. Κ3-8010 αναφορικά με τον καθορισμό των απαιτούμενων προϋποθέσεων-εξετάσεων, που αποδεικνύουν την εμπειρία, τις ικανότητες και τις γενικές εμπορικές και επαγγελματικές γνώσεις των διαμεσολαβητών στην ασφάλιση. Σε ό,τι αφορά την εγγραφή στο αρμόδιο Επιμελητήριο ως συνδεδεμένου ασφαλιστικού διαμεσολαβητή τράπεζας, υποκαταστήματος αλλοδαπής τράπεζας ή νομικού προσώπου του οποίου η ασφαλιστική διαμεσολάβηση είναι παρεπόμενη από την κύρια επαγγελματική δραστηριότητα ή υποκαταστήματος ήδη εγγεγραμμένης ημεδαπής τράπεζας,

τα προβλεπόμενα στην παράγραφο Ε της Απόφασης προσόντα πρέπει να τα διαθέτει σύμφωνα με την παρ. Θ της Απόφασης:

- το φυσικό πρόσωπο που ασκεί τη διοίκησή του ή σε περίπτωση συλλογικής διοίκησης το ή τα φυσικά πρόσωπα που είναι μέλη της διοίκησης και διαχειρίζονται τις δραστηριότητες διαμεσολάβησης ή
- ειδικά εξουσιοδοτημένο από τη διοίκηση πρόσωπο, που διαχειρίζεται θέματα ασφαλιστικής διαμεσολάβησης.

Ορίζεται επίσης ότι τουλάχιστον ένας υπάλληλος του υποκαταστήματος που συμμετέχει άμεσα στην ασφαλιστική ή ανασφαλιστική διαμεσολάβηση πρέπει να κατέχει βεβαίωση επιτυχίας εξετάσεων από την Τεχνική Επιτροπή Εκπαίδευσης και Εξετάσεων Διαμεσολαβητών στην ύλη που καθορίζεται για την κατηγορία αυτή.

Σύμφωνα με την παρ. Ι της Απόφασης, η απαίτηση βεβαίωσης παρακολούθησης προγράμματος διδασκαλίας καταργείται και αντικαθίσταται από τη βεβαίωση επιτυχίας στις εξετάσεις που διενεργούνται από την Τεχνική Επιτροπή Εκπαίδευσης και Εξετάσεων Διαμεσολαβούντων. Συνεπώς, καταργείται η με βάση το προηγούμενο καθεστώς υποχρέωση παρακολούθησης συγκεκριμένου αριθμού ωρών προγράμματος διδασκαλίας. Η ύλη των εξετάσεων καθορίζεται από την Τεχνική Επιτροπή Εκπαίδευσης και Εξετάσεων Διαμεσολαβούντων μετά από πρόταση των αρμοδίων φορέων διαμεσολάβησης (παρ. Μ της Απόφασης).

Τέλος, σύμφωνα με τις μεταβατικές διατάξεις της Απόφασης δίδεται προθεσμία εννέα (9) μηνών από τη δημοσίευση της Απόφασης για την εγγραφή ως συνδεδεμένων ασφαλιστικών διαμεσολαβητών στο αρμόδιο Επιμελητήριο των φυσικών ή νομικών προσώπων που η ασφαλιστική διαμεσολάβηση είναι παρεπόμενη από την κύρια επαγγελματική δραστηριότητα των τραπεζών, καθώς και των ασφαλιστικών συνεταιρισμών που ασκούν τη δραστηριότητα αυτή.

Η ΕΕΤ υπέβαλε εκτενή σχόλια και παρατηρήσεις στο πλαίσιο της διαβούλευσης που πραγματοποιήθηκε για την έκδοση της ως άνω Υπουργικής Απόφασης, ιδίως σε ό,τι αφορά τις προϋποθέσεις που πρέπει να διέπουν την ασφαλιστική διαμεσολάβηση που ασκείται από τις τράπεζες ως παρεπόμενη δραστηριότητά τους και τα επαγγελματικά προσόντα που πρέπει να διαθέτει ο συνδεδεμένος ασφαλιστικός διαμεσολαβητής με βάση τα ισχύοντα και σε άλλα κράτη-μέλη για την κατηγορία αυτή διαμεσολάβησης.

Ε. Πρόληψη και καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας

Διεθνές επίπεδο

Κείμενα Κατευθυντηρίων Γραμμών της Ομάδας Χρηματοοικονομικής Δράσης (FATF)

Τον Ιούλιο του τρέχοντος έτους δημοσιεύτηκε από την Ομάδα Χρηματοοικονομικής Δράσης (Financial Action Task Force - FATF) το κείμενο κατευθυντηρίων γραμμών για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας με βάση τον κίνδυνο.

Ειδικό ενδιαφέρον για τα πιστωτικά ιδρύματα παρουσιάζει το τρίτο μέρος του κειμένου των κατευθυντηρίων γραμμών στο οποίο αναλύονται:

- (α) οι κατηγορίες κινδύνων,
- (β) η εφαρμογή της Risk Based Approach, και
- (γ) ζητήματα εσωτερικού ελέγχου.

Στις 18 Σεπτεμβρίου 2007 δημοσιεύτηκε το συμπληρωματικό κείμενο κατευθυντηρίων γραμμών για την πρόληψη της χρηματοδότησης δραστηριοτήτων διάδοσης όπλων μαζικής καταστροφής, σε συνέχεια των κατευθυντηρίων γραμμών που υιοθετήθηκαν από την Ολομέλεια της FATF στα τέλη Ιουνίου.

Τον Αύγουστο του 2007 δημοσιεύτηκε ο ετήσιος απολογισμός δραστηριοτήτων της Ομάδας Χρηματοοικονομικής Δράσης για το χρονικό διάστημα 2006-2007 σε συνέχεια της σχετικής έγκρισής του από την Ολομέλεια της FATF τον Ιούνιο.

Κείμενο συμπερασμάτων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και την εφαρμογή κανόνων πρόληψης και καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας

Το κείμενο συμπερασμάτων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής δημοσιεύτηκε στα τέλη Αυγούστου του τρέχοντος έτους και προέκυψε σε συνέχεια των απαντήσεων που απέστειλαν οι τρεις ενώσεις του ευρωπαϊκού τραπεζικού κλάδου (εμπορικών, συνεταιριστικών και αποταμιευτικών τραπεζών), στο πλαίσιο διαβούλευσης που πραγματοποιήθηκε υπό την αιγίδα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής το Μάρτιο του 2007.

Στόχος της Γενικής Διεύθυνσης Εσωτερικής Αγοράς και Υπηρεσιών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής είναι η συνολική καταγραφή των όποιων αντικρουόμενων διατάξεων που καλούνται να εφαρμόζουν τα πιστωτικά ιδρύματα στις ανωτέρω θεματικές, τα πρακτικά προβλήματα που δημιουργούν οι εν λόγω αντικρουόμενες υποχρεώσεις κανονιστικής συμμόρφωσης και η εξεύρεση λύσεων για την αποτελεσματική εφαρμογή τόσο των κανόνων προστασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα όσο και των υποχρεώσεων αποτελεσματικής καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας.

ΣΤ. Νομικά θέματα

Αναθεώρηση κ.ν. 2190/1920 για τις ανώνυμες εταιρείες

Με το νόμο 3604/2007 τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε ο κ.ν. 2190/1920 «Περί ανωνύμων εταιρειών». Με τον εν λόγω νόμο αφενός μεν επιχειρείται μια ανανέωση του δικαίου της ανώνυμης εταιρείας με σκοπό την προσαρμογή του ισχύοντος πλαισίου στα νέα δεδομένα λειτουργίας των αγορών και στο διεθνή ανταγωνισμό, και αφετέρου ενσωματώνονται στο ελληνικό δίκαιο δύο κοινοτικές Οδηγίες. Ειδικότερα, ενσωματώνεται η Οδηγία 2006/68/EK σχετικά με τη σύσταση της ανώνυμης εταιρείας και τη διατήρηση και τις μεταβολές του κεφαλαίου της, και μερικά η Οδηγία 2003/58/EK σχετικά με τις απαιτήσεις δημοσιότητας για ορισμένες μορφές εταιρειών.

Οι σημαντικότερες τροποποιήσεις που επήλθαν με το νέο νόμο συνοψίζονται στα ακόλουθα:

- μειώνεται η διοικητική παρέμβαση στη σύσταση και τη λειτουργία της ανώνυμης εταιρείας,
- ενισχύεται η θέση των μετόχων και δη της μειοψηφίας,
- διευρύνονται τα περιθώρια καταστατικών διαμορφώσεων,
- εισάγονται ρυθμίσεις που διευκολύνουν τις επιχειρηματικές επιλογές των ενδιαφερομένων, όπως η δυνατότητα ίδρυσης ανώνυμης εταιρείας από ένα μόνο πρόσωπο, και
- αναθεωρούνται ορισμένα μείζονα ζητήματα του δικαίου της ανώνυμης εταιρείας, όπως για παράδειγμα το μέτρο ευθύνης των μελών του διοικητικού συμβουλίου της ανώνυμης εταιρείας.

Στις σημαντικές τροποποιήσεις και καινοτομίες περιλαμβάνονται επίσης οι ρυθμίσεις για την αποτίμηση των εταιρικών εισφορών, την καταβολή και πιστοποίηση της καταβολής του κεφαλαίου, την αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου και το δικαίωμα προτίμησης, τις ίδιες μετοχές, τη σύγκληση και τους τρόπους συνεδρίασης του διοικητικού συμβουλίου και της γενικής συνέλευσης, τις ακυρώσιμες, άκυρες και ανυπόστατες αποφάσεις της γενικής συνέλευσης, τον τακτικό και έκτακτο έλεγχο της εταιρείας, τη λύση και την εκκαθάριση της εταιρείας, καθώς και τη συγχώνευση εταιρειών.

Η ΕΕΤ υπέβαλε διεξοδικές παρατηρήσεις στο πλαίσιο της διαβούλευσης που πραγματοποιήθηκε με το Υπουργείο Ανάπτυξης, μεγάλος αριθμός των οποίων έγινε δεκτός.

Πτωχευτικός κώδικας

Με το νόμο 3588/2007 κυρώθηκε ο νέος Πτωχευτικός Κώδικας. Με το νόμο αυτό καταργήθηκε η πτωχευτική νομοθεσία του Τρίτου Βιβλίου του Εμπορικού νόμου και του α.ν. 635/1937, καθώς και η εξυγιαντική διαδικασία που εισήγαγε ο ν. 1892/1990 με τα άρθρα 44-46γ με τις τροποποιήσεις τους, καθώς και μια σειρά άλλων ειδικότερων διατάξεων όπως το ν.δ. 3562/1956 «*περί υπαγωγής Ανωνύμων Εταιρειών υπό την διοίκησιν και διαχείρισιν των πιστωτών και θέσεως αυτών υπό ειδικήν εκκαθάρισιν*» και το β.δ. της 22/28.12.1956 «*περί εφαρμογής επί ομορρύθμων και ετερορρύθμων εταιριών των διατάξεων του ν.δ. 3562/1956*» (άρθρο 181 ν. 3588/2007).

Οι διατάξεις του Κώδικα περιλαμβάνονται σε δεκατρία κεφάλαια.

- το *πρώτο κεφάλαιο* (άρθρα 1-14) τιτλοφορείται «κήρυξη της πτώχευσης» και περιλαμβάνει το σκοπό της πτώχευσης, τις προϋποθέσεις και τη διαδικασία κήρυξης, τα εξασφαλιστικά μέτρα για την αποτροπή μεταβολής της περιουσίας του οφειλέτη, και ρυθμίσεις για τον ορισμό αντικλήτου και τις κοινοποιήσεις,
- το *δεύτερο κεφάλαιο* (άρθρα 15-51) τιτλοφορείται «συνέπειες της πτώχευσης» και περιλαμβάνει τις συνέπειες της πτώχευσης ως προς τον οφειλέτη, τους πιστωτές και τις συμβάσεις, ρυθμίσεις για τον αποχωρισμό αντικειμένων από την πτωχευτική περιουσία και την πτωχευτική διεκδίκηση, και ρυθμίσεις για την πτωχευτική ανάκληση,
- το *τρίτο κεφάλαιο* (άρθρα 52-88) τιτλοφορείται «όργανα της πτώχευσης». Στο άρθρο 52 ορίζεται ποια είναι αυτά (πτωχευτικό δικαστήριο, εισηγητής, σύνδικος, συνέλευση των πιστωτών και επιτροπή πιστωτών), ενώ στα επόμενα άρθρα ρυθμίζονται ο τρόπος ορισμού τους και τα καθήκοντά τους,
- το *τέταρτο κεφάλαιο* (άρθρα 89-106) τιτλοφορείται «εξέλεγχη των πιστώσεων» και περιλαμβάνει ρυθμίσεις για την αναγγελία των απαιτήσεων των πιστωτών και την επαλήθευση των απαιτήσεων,
- το *πέμπτο κεφάλαιο* (άρθρα 96-98) διαλαμβάνει «ειδικές διατάξεις επί νομικών προσώπων»,

- το *έκτο κεφάλαιο* (άρθρα 99-106) διαλαμβάνει για τη «διαδικασία συνδιαλλαγής», διαδικασία που ακολουθείται στις περιπτώσεις που πρόσωπο που έχει πτωχευτική ικανότητα αποδεικνύει οικονομική αδυναμία χωρίς να βρίσκεται σε κατάσταση παύσης των πληρωμών του,
- το *έβδομο κεφάλαιο* (άρθρα 107-131) αφορά το «σχέδιο αναδιοργάνωσης» με το οποίο μπορούν να ρυθμιστούν η διάσωση της επιχείρησης, η αξιοποίησή της, η διανομή της πτωχευτικής περιουσίας και η ευθύνη του οφειλέτη μετά την περάτωση της πτωχευτικής διαδικασίας,
- το *όγδοο κεφάλαιο* (άρθρα 132-161) αφορά την «εκκαθάριση της περιουσίας του οφειλέτη και τη διανομή» και περιλαμβάνει ρυθμίσεις για την εκποίηση της επιχείρησης του οφειλέτη ως συνόλου, την εκποίηση κατ' ιδίαν στοιχείων του οφειλέτη, τις ανακοπές κατά των πράξεων εκποίησης, και τις διανομές προς τους πιστωτές με την κατάρτιση πίνακα διανομής,
- το *έννατο κεφάλαιο* (άρθρα 162-163) προβλέπει «απλοποιημένη διαδικασία επί πτωχεύσεων μικρού αντικειμένου»,
- το *δέκατο κεφάλαιο* (άρθρα 164-167) ρυθμίζει την «περάτωση της πτώχευσης» με την επικύρωση του σχεδίου αναδιοργάνωσης, την εκποίηση όλων των στοιχείων του ενεργητικού της, καθώς και με την παύση των εργασιών της είτε για έλλειψη ενεργητικού είτε λόγω παρόδου του χρόνου που προβλέπει ο Κώδικας (ά. 166 παρ.3),
- το *ενδέκατο κεφάλαιο* (άρθρα 168-170) αφορά την «αποκατάσταση του οφειλέτη»,
- το *δωδέκατο κεφάλαιο* (άρθρα 171-177) διαλαμβάνει ποινικές διατάξεις, και
- το *δέκατο τρίτο κεφάλαιο* (άρθρα 178-182) διαλαμβάνει «τελικές και μεταβατικές διατάξεις».

Η ΕΕΤ υπέβαλε διεξοδικές παρατηρήσεις στο πλαίσιο της διαβούλευσης που πραγματοποιήθηκε, αρκετές από τις οποίες έγιναν δεκτές.

Η συμβολή της δημιουργίας «ηθικών εταιρειών» στην άμβλυνση των εντεινομένων κοινωνικών προβλημάτων και των χρηματοοικονομικών σκανδάλων

του **ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ Λ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ, PhD**

Καθηγητή Ιδιωτικής Οικονομικής, Προέδρου Τμήματος Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής,
Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, τ. Πρύτανι

I. Η κοινωνική νομιμοποίηση του θεσμού της επιχειρηματικής οντότητας

Η παραγωγή αγαθών και η παροχή υπηρεσιών απαιτεί τη δημιουργία και λειτουργία οργανισμών, επιχειρηματικών μονάδων, ανεξάρτητα αν στοχεύουν στην πραγματοποίηση κέρδους ή όχι. **Οργανισμός** (ή επιχειρηματική μονάδα) είναι μια κοινωνική οντότητα που διέπεται από κάποιο στόχο και είναι συνειδητά δομημένη για την παραγωγή αγαθών ή/και παροχή υπηρεσιών. **Κοινωνική οντότητα** σημαίνει ότι συνίσταται από δύο ή περισσότερα άτομα, ενώ **συνειδητά δομημένη** σημαίνει ότι τα καθήκοντα κατανέμονται και η ευθύνη για την εκτέλεσή τους ανατίθεται σε μέλη του οργανισμού. Είναι χρήσιμο να σημειωθεί ότι ο οργανισμός, ανάλογα με τον επιδιωκόμενο σκοπό, μπορεί να χαρακτηριστεί ως οργανισμός που επιδιώκει το κέρδος (profit-seeking organizations) ή οργανισμός που δεν επιδιώκει το κέρδος (non profit or not-for-profit organizations).

Η επιχειρηματική οντότητα είναι μια κοινωνική οντότητα άρρηκτα συνδεδεμένη με την κοινωνία της οποίας αποτελεί δημιούργημα. **Κάθε κοινωνία** έχει ορισμένα θεμελιώδη χαρακτηριστικά, όπως αξίες, ανθρώπους και πόρους τα οποία σημαντικότερα (greatly) επηρεάζουν τη φύση και το μάντζιμντ των οργανισμών της. Βέβαια η επιχειρηματική οντότητα έχει κάποιο χαλαρά οριζόμενο σύνορο που τη διαχωρίζει από το περιβαλλοντικό υπερούστημά της (environmental suprasystem). Όμως οι επιχειρηματικές οντότητες αποτελούν ανοιχτά συστήματα και αυτό το σύνορό τους είναι διαπερατό σε έναν αριθμό ποικίλων και πολυάριθμων εισροών και εκροών. Το περιβάλλον στις μοντέρνες κοινωνίες χαρακτηρίζεται από αυξανόμενους ρυθμούς αναταραχής και οι οργανισμοί θα πρέπει αδιαλείπτως να προσαρμόζονται.

Η συνεχής προσαρμογή στις απαιτήσεις και προσδοκίες της κοινωνίας αποτελεί τη θεμελιώδη προϋπόθεση στη μακροχρόνια επιχειρηματική βιωσιμότητα. Χωρίς την κοινωνική έγκρι-

ση και νομιμοποίηση δεν μπορεί να υφίσταται ο θεσμός της επιχειρηματικής οντότητας. Αυτή είναι η «κοινωνική άδεια» λειτουργίας της επιχειρηματικής οντότητας, η οποία στη συνέχεια εξειδικεύεται νομοθετικά για τη δημιουργία του νομικού, φορολογικού, λογιστικού κ.λπ. πλαισίου ίδρυσης και λειτουργίας της.

Η κοινωνική έγκριση και νομιμοποίηση της επιχειρηματικής οντότητας, ως κοινωνικού θεσμού επιφορτισμένου με μια ζωτικής σημασίας οικονομική λειτουργία, έχει υποστεί σημαντικές διακυμάνσεις¹. Όμως σήμερα είναι ασφαλές να πούμε, ότι τα τελευταία εκατό χρόνια η επιχείρηση έχει καταστεί όχι μόνο ο πιο σημαντικός οικονομικός θεσμός, αλλά επίσης μια πρωταρχική κινητήρια δύναμη για κοινωνική αλλαγή. Αν και συχνά ο τομέας της επιχειρηματικής δράσης θεωρείται πολιτικά συντηρητικός, εντούτοις κατά πολλούς τρόπους αποτελεί μία από τις περισσότερο ριζοσπαστικές δυνάμεις στην κοινωνία. Η επιχειρηματική οντότητα έγινε το κυρίαρχο εργαλείο για το μετασχηματισμό της επιστήμης και της τεχνολογίας σε οικονομικά χρήσιμα αγαθά και υπηρεσίες. Η επιχειρηματική οντότητα κατά την επιτέλεση αυτού του οικονομικού ρόλου έχει προκαλέσει σημαντικές κοινωνικές αλλαγές. Οι έρευνες κοινής γνώμης αντικατοπτρίζουν αυτά τα επιτεύγματα της επιχειρηματικής δραστηριότητας και την ικανοποίηση των πολιτών για το παραγόμενο οικονομικό προϊόν και την αποτελεσματική λειτουργία της. Όμως ταυτόχρονα αποκαλύπτουν και μια κοινωνική ανησυχία για τις κοινωνικές συνέπειες της επιχειρηματικής δραστηριότητας.

II. Η αμφισβήτηση της κοινωνικής ανταπόκρισης της επιχειρηματικής οντότητας στα εντεινόμενα κοινωνικά προβλήματα και τα χρηματοοικονομικά σκάνδαλα

Ο σκεπτικισμός σχετικά με την εταιρική κοινωνική ανταπόκριση² δεν κατευθύνεται αποκλειστικά στις επιχειρηματικές οντότητες, αλλά και προς την επίδοση των περισσότερων κοινωνικών θεσμών. Αυτός ο σκεπτικισμός είναι απόρροια, μεταξύ άλλων, και των ακόλουθων παραγόντων: α) Η αυξανόμενη κοινωνική περιβαλλοντική ανησυχία και απογοήτευση, για την ανικανότητα του επιχειρηματικού κόσμου να ανταποκριθεί και να δώσει λύση στο αίτημα της οικολογικής ηθικής (ecological ethic), δηλαδή να επαναπροσδιοριστεί η σχέση μεταξύ ανθρώπου και φύσης, να υπάρξει μετακίνηση από τη θεώρηση της εντατικής εκμετάλλευσης σε αυτήν της προστασίας και εναρμόνισης μεταξύ των φυσικών συστημάτων και των

¹ Ian Wilson, "The New Rules: Ethics, Social Responsibility and Strategy", Strategy and Leadership, 28.3.2000, pp. 12-16. Fremont E. Kast and James E. Rosenzweig, Organization and Management: A system and contingency approach, Third Edition, McGraw-Hill, New York, 1981, pp. 123-146.

² Αυτή νοείται ως η προσπάθεια που σχετίζεται με την πραγματικότητα της ανάληψης ευθυνών και το σχεδιασμό δράσεων/εφαρμογή (σωστό ή λάθος).

αντίστοιχων ανθρώπων τοιούτων και επέκταση του χρονικού ορίζοντα από το παρόν στο μέλλον, πιέζοντας έτσι την παρούσα γενιά να αναγνωρίσει την υποχρέωσή της να διαφυλάξει τους πόρους της γης και το περιβάλλον για τις μελλοντικές γενιές. β) Η μεγάλη δυσκολία του επιχειρηματικού κόσμου να ανταποκριθεί σε όλα τα αιτήματα του κοινωνικού συνόλου, πολλά από τα οποία δεν είναι καλά διατυπωμένα και συχνά έρχονται σε σύγκρουση το ένα με το άλλο. Π.χ. η περίπτωση της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας. Οι καταναλωτές ζητούν περισσότερη ποσοτικά και βελτιωμένη ποιοτικά παροχή ηλεκτρικής ενέργειας. Από την άλλη μεριά και ταυτόχρονα, οι διάφορες οικολογικές οργανώσεις εναντιώνονται σε κάθε μορφής λύση η οποία θα επηρεάσει αρνητικά το φυσικό περιβάλλον. γ) Η απαιτούμενη ικανότητα για την ικανοποίηση των κοινωνικών αιτημάτων συχνά υπερβαίνει την ικανότητα των οργανισμών να ανταποκριθούν σε αυτά. Θα πρέπει να τονιστεί, ότι σε πολλές περιπτώσεις θεωρούμε ότι η κοινωνική πρόοδος είναι πολύ αργή, όχι γιατί δεν γίνονται βελτιώσεις, αλλά γιατί οι προσδοκίες μας υπερβαίνουν την ικανότητά μας να ανταποκριθούμε. Ο Max Ways σε άρθρο του³, που δημοσιεύτηκε πριν από τριάντα χρόνια, σημειώνει «Σε οποιαδήποτε δεδομένη χρονική στιγμή το κοινωνικό σύνολο θα πρέπει να έχει κατά νου κάποια κριτήρια, ανεξάρτητα πόσο ατελή είναι, του τι αποτελεί ικανοποιητική επίδοση από τη μεριά της επιχειρηματικής οντότητας. Το κοινωνικό σύνολο συνεχώς θέτει τον πήχη πιο ψηλά, όπως θα έπρεπε να κάνει μια προοδευούσα κοινωνία. Το πρόβλημα ανακύπτει από το γεγονός, ότι το κοινωνικό σύνολο δεν κατανοεί πόσο γρήγορα ανεβάζει τα κοινωνικά στάνταρς. Το κοινωνικό σύνολο τείνει, λόγω του ότι πιστεύει ότι τα στάνταρς του δεν μεταβάλλονται, να αντιλαμβάνεται ότι η επίδοση του επιχειρηματικού κόσμου οπισθοδρομεί».

Τα τελευταία χρόνια, ο σκεπτικισμός σχετικά με την απουσία εταιρικής κοινωνικής ανταπόκρισης έχει ενταθεί, αφού η ακεραιότητα επιχειρήσεων δέχτηκε σοβαρότατα πλήγματα κύρους, καθ' όσον και τα σκάνδαλα που αποκαλύφθηκαν αφορούσαν εταιρείες κολοσσούς, τόσο από τη μεριά της εταιρείας-πελάτη, όσο και από την ελεγκτική εταιρεία. Εκτός από το ευρέως γνωστό σκάνδαλο της εταιρείας Enron, το οποίο ο Alfred M. King⁴ σε άρθρο του χαρακτήρισε «ως προσβολή για τους χρηματοοικονομικούς μανάτζερς» έχουμε σκάνδαλα και άλλων μεγάλων επιχειρήσεων, όπως οι εταιρείες WorldCom, Adelphia, Sunbeam, Xerox, Waste Management κ.λπ. Έρευνα του Πανεπιστημίου George Washington εξέτασε τις 500 μεγαλύτερες επιχειρήσεις των ΗΠΑ και κατέληξε στο συμπέρασμα, ότι τα δύο τρίτα των εταιρειών αυτών έχουν εμπλακεί σε παράνομη συμπεριφορά, οποιουδήποτε είδους, την περίοδο 1985-

³ Max Ways, "Business Needs to Do a Better Job of Explaining Itself", Fortune, September 1972, p. 86.

⁴ Alfred M. King, "Enron: an Affront to Financial Managers", Strategic Finance, July 2002, pp. 32-36.

1995. Επειδή η «ανήθικη» συμπεριφορά καθορίζεται πιο δύσκολα από ό,τι η παράνομη, είναι πολύ πιθανό η ανήθικη συμπεριφορά των επιχειρήσεων να κυμαίνεται σε υψηλότερα επίπεδα από την παράνομη⁵. Τα ονόματα των εταιρειών αυτών, που η δραστηριότητά τους ποικίλει από παραγωγή και εμπορία προϊόντων μέχρι επενδύσεις και ελεγκτικές δραστηριότητες, συνδέθηκαν με πρόστιμα ή δικαστικές καταδίκες. Το μεγαλύτερο μέρος της «ανήθικης» και βασικά παράνομης συμπεριφοράς των παραπάνω εταιρειών σχετιζόταν με θέματα χρηματοοικονομικής και λογιστικής: χειραγώγηση κερδών (earnings management/cooking the books), ψευδείς πληροφορίες στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις, χειραγώγηση επενδύσεων μέσω παροχής συμβουλών κ.λπ. Δεν είναι λοιπόν αβάσιμο το συμπέρασμα, ότι η μη ηθική συμπεριφορά στο χρηματοοικονομικό και λογιστικό τομέα, η οποία φέρει συχνά τον «τίτλο» της απάτης, είναι η πιο ορατή «ευαίσθητη» περιοχή της επιχειρηματικής ηθικής στην αρχή της νέας χιλιετίας⁶.

Η ανήθικη συμπεριφορά εταιρειών ή επαγγελματιών στα πλαίσια των χρηματοοικονομικών αγορών (financial markets) είναι επίσης ορατή και «επίπονη». Οι αγορές αυτές βασίζονται στην εμπιστοσύνη, δηλαδή στη συναίνεση των εμπλεκομένων για δίκαιη και αμερόληπτη μεταχείριση και για αμεροληψία, όσον αφορά τον τρόπο παροχής πληροφοριών. Ο κοινωνικός αντίκτυπος της ενδεχόμενης απάτης της χρηματοοικονομικής δραστηριότητας είναι εύκολα κατανοητός, εφόσον τα ανήθικα μέσα χειραγώγησης των επενδυτών μπορούν να πλήξουν όχι μόνο τις εμπλεκόμενες επιχειρήσεις και τους θεσμικούς επενδυτές, αλλά και τους μικροεπενδυτές – γεγονός που έχει αρνητικό αντίκτυπο στον κοινωνικό ιστό. Παράλληλα, η μη-ηθική συμπεριφορά στα πλαίσια των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών οδηγεί στη μείωση της εμπιστοσύνης του πελάτη-επενδυτή προς τους χρηματιστές, το θεσμό του χρηματιστηρίου και τους κρατικούς φορείς εν γένει.

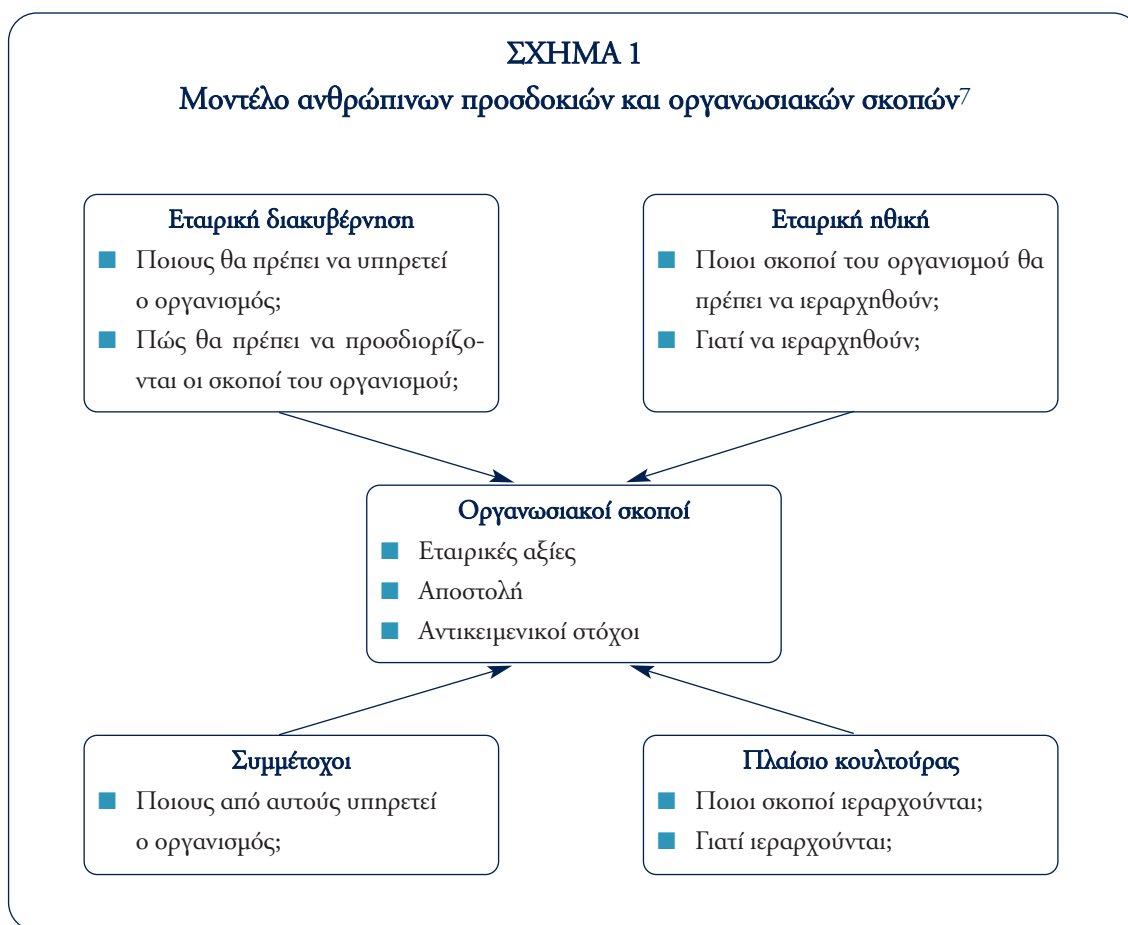
Η άμβλυνση και σε τελική ανάλυση η εξάλειψη του σκεπτικισμού σχετικά με τις αρνητικές κοινωνικές συνέπειες της επιχειρηματικής δραστηριότητας, μπορεί να επιτευχθεί διά μέσου της υιοθέτησης της ανάλυσης του μοντέλου των ανθρώπινων προσδοκιών και οργανωσιακών σκοπών (ή σκοπών της επιχειρηματικής οντότητας) που ανέπτυξαν οι καθηγητές Gerry Johnson, Kevan Scholes και Richard Whittington.

⁵ R.C. Bartlett, "Mary Kay's Foundation", Business Strategy, July-August 1995, pp. 16-19.

⁶ R.J. Duska, "Six Cures for Current Ethical Breakdowns", Journal of Financial Service Professionals, May 2004, pp. 23-26.

III. Η υιοθέτηση της ανάλυσης του μοντέλου των ανθρώπινων προσδοκιών και οργανωσιακών σκοπών ως μέσο επανάκτησης της κοινωνικής αποδοχής και της ηθικής συμπεριφοράς της επιχειρηματικής οντότητας

Η επιχειρηματική οντότητα είναι μια κοινωνική οντότητα η ύπαρξη της οποίας απαιτεί την κοινωνική έγκριση και νομιμοποίηση. Αυτό σημαίνει ότι η οποιαδήποτε ανάλυση δεν μπορεί να αγνοήσει τον πολυσύνθετο ρόλο που διαδραματίζουν οι άνθρωποι, εντός και εκτός της οντότητας. Συνεπώς είναι επιβεβλημένο να λάβουμε υπόψη τι προσδοκούν τα άτομα να πετύχει ένας οργανισμός και ποια επίδραση μπορούν να έχουν στους σκοπούς του. Το σχήμα 1, αμέσως παρακάτω, δείχνει ότι υπάρχουν τέσσερα βασικά είδη προσδοκιών, κάθε ένα από τα οποία επηρεάζει σε κάποιο βαθμό τους σκοπούς της επιχειρηματικής οντότητας.

⁷ Αυτό το μοντέλο έχει αναπτυχθεί από τους καθηγητές Gerry Johnson, Kevan Scholes και Richard Whittington, Exploring Corporate Strategy, Seventh Edition, Prentice-Hall/Financial Times, 2005, Chapter 4, pp. 163-212. Στο κεφάλαιο 4 δίνεται λεπτομερής ανάλυση όλων των συστατικών στοιχείων αυτού του μοντέλου.

Η ανάπτυξη των συστατικών στοιχείων αυτού του μοντέλου γίνεται σαφές ότι είναι πέρα από τα όρια της παρούσας εργασίας. Παρ' όλα αυτά θεωρούμε σκόπιμο να αναφερθούμε συνοπτικά, αλλά περιεκτικά, στο εννοιολογικό περιεχόμενο της εταιρικής ηθικής, ώστε στη συνέχεια να επικεντρωθούμε στον κύριο σκοπό της εργασίας.

Ηθική (ethics) είναι ένα σύνολο κανόνων που ορίζει τη σωστή (ορθή) και την κακή (εσφαλμένη) συμπεριφορά. Αυτοί οι ηθικοί κανόνες μάς λένε πότε η συμπεριφορά μας είναι αποδεκτή και πότε είναι αποδοκιμαστέα και θεωρείται ότι είναι λάθος. Η ηθική αναφέρεται στις βασικές ανθρώπινες σχέσεις. Οι ηθικοί κανόνες παρέχουν κατευθύνσεις για πιο ηθική συμπεριφορά (moral behavior). Οι καθηγητές William C. Frederick, Keith Davis και James E. Post τονίζουν, ότι η εταιρική ηθική δεν αποτελεί ένα ειδικό σύνολο ηθικών κανόνων διαφορετικό από την ηθική γενικά, το οποίο εφαρμόζεται μόνο στην επιχειρηματική δραστηριότητα⁸.

Εταιρική ηθική (business ethics) είναι η εφαρμογή των γενικών ηθικών κανόνων στην επιχειρησιακή συμπεριφορά⁹. Αν οι ηθικοί κανόνες της κοινωνίας λένε ότι η ανεντιμότητα (ανειλικρίνεια) είναι ανήθικη, τότε οποιοσδήποτε στον κόσμο των επιχειρήσεων είναι ανέντιμος με τους εργαζόμενους, πελάτες, πιστωτές, μετόχους ή τους ανταγωνιστές, ενεργεί δηλ. ανέντιμα και ανήθικα. Αν η προστασία των άλλων από κάποια ζημία (βλάβη) θεωρείται ότι είναι ηθική πράξη, τότε μια επιχείρηση η οποία ανακαλεί ένα ελαττωματικό και επιβλαβές προϊόν ενεργεί κατά ηθικό τρόπο.

Οι καθηγητές Jeanne M. Logsdon και Kristi Yuthas προτείνουν ένα μοντέλο ηθικής οργανωσιακής ανάπτυξης, το οποίο εξετάζουμε στην επόμενη παράγραφο και το οποίο μας επιτρέπει να δούμε ποια θα πρέπει να είναι τα συστατικά στοιχεία δημιουργίας «ηθικών εταιρειών».

⁸ William C. Frederick, Keith Davis and James E. Post, Business and Society: corporate strategy, public policy, ethics, Sixth Edition, McGraw-Hill, NewYork, 1989, pp. 50-74 (Chapter 3).

⁹ Άλλοι ορισμοί περί εταιρικής ηθικής δίνονται στην εργασία του Δημήτριου Λ. Παπαδόπουλου, «Κοινωνική ευθύνη και ηθική των επιστημόνων χρηματοοικονομικής και λογιστικής Ελλάδος σε μια δυναμικά μεταβαλλόμενη κοινωνία», ΔΕΛΤΙΟ Ελληνικής Ένωσης Τραπεζών, Ιανουάριος-Φεβρουάριος-Μάρτιος 2007, σελ. 121-128.

IV. Το μοντέλο ηθικής οργανωσιακής ανάπτυξης και η δημιουργία «ηθικών εταιρειών»

Η υιοθέτηση των αρχών της εταιρικής ηθικής είναι ο μόνος τρόπος να αντισταθμιστεί η νοστροπία του άκρατου καταναλωτικού προτύπου και της έμφασης στα κέρδη. Αυτή η αντιστάθμιση είναι επιβεβλημένη, αφού η σύγχρονη επιχείρηση οφείλει να αναγνωρίσει ότι σε μια εποχή οικονομικής ελευθερίας, που επιτρέπει και την πραγματοποίηση υψηλών κερδών, η αδιαφορία απέναντι στα προβλήματα αυτά θα δοκιμάσει την κοινωνική συνοχή – οπότε και την ίδια την ανάπτυξη, ακόμη και τη δική της χρησιμότητα. Οι παράγοντες επιχειρηματικής ηθικής στους οποίους πρέπει να βασίζεται η σύγχρονη επιχείρηση είναι¹⁰:

- Τα μακρόχρονα κέρδη, τα οποία προέρχονται από την αύξηση της παραγωγικότητας και την ορθολογική διαχείριση όλων των πόρων, συμπεριλαμβανομένων και των ανθρώπων.
- Η υιοθέτηση μιας ευρύτερης, καθημερινής και απτής συμμετοχής στα κοινά, η οποία δεν περιορίζεται μόνο προς τους λεγόμενους stakeholders, ούτε και μόνο σε εκδηλώσεις δημοσίων σχέσεων, αλλά σε ουσιαστική συνεισφορά στην αντιμετώπιση ευρύτερων προβλημάτων.
- Η φροντίδα του κάθε οργανισμού, ώστε όλα τα μέλη του να διακατέχονται από το αίσημα της προσωπικής ευθύνης.

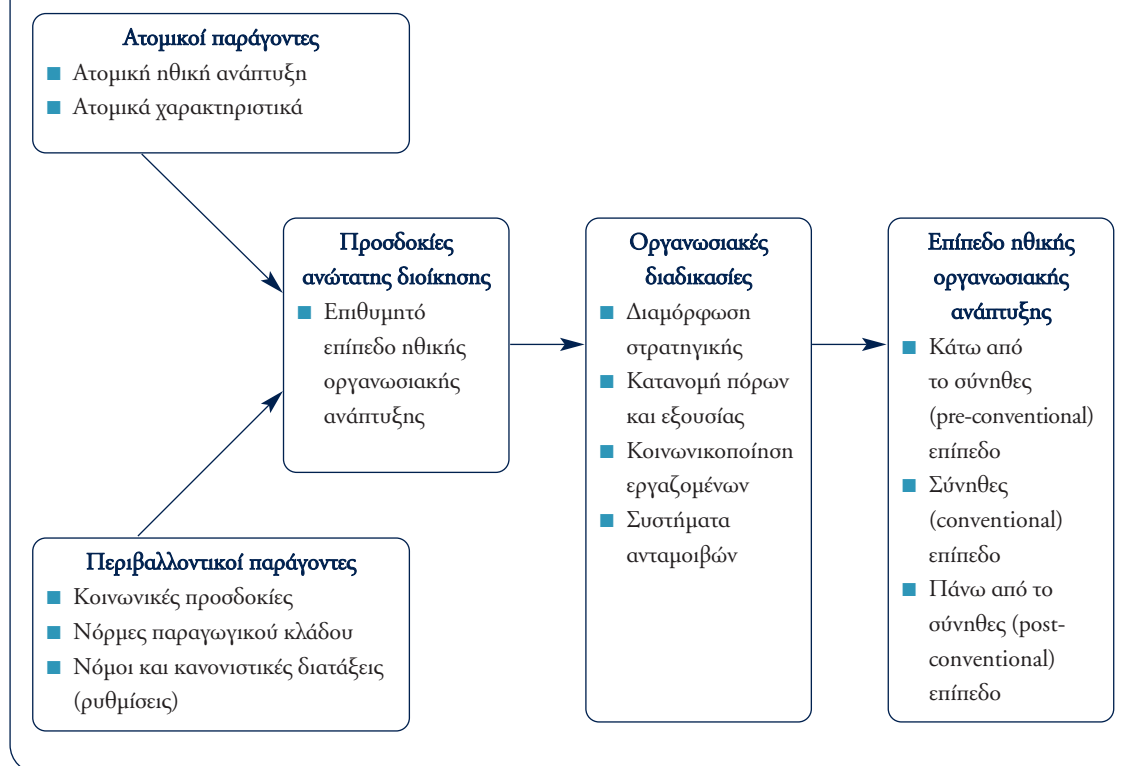
Η θεμελίωση των ανωτέρω αναφερθέντων παραγόντων εταιρικής ηθικής απαιτεί να φτάσει η επιχείρηση ένα ικανοποιητικό επίπεδο ηθικής οργανωσιακής ανάπτυξης. Το μοντέλο Ηθικής Οργανωσιακής Ανάπτυξης των καθηγητών Jeanne M. Logsdon και Kristi Yuthas¹¹, που δίνεται στο σχήμα 2 αμέσως παρακάτω, μας επιτρέπει να δούμε ποια είναι τα συστατικά στοιχεία δημιουργίας «ηθικών εταιρειών».

¹⁰ Ομιλία του Προέδρου του ΣΕΒ κ. Δ. Δασκαλόπουλου, στο 9ο Διεθνές Συνέδριο Διοίκησης «Αριστοτέλης» με θέμα «Επιχειρηματική Ηθική: Κανόνες, Δεοντολογία και Πρακτικές», Θεσσαλονίκη, Μάρτιος 2007.

¹¹ Jeanne M. Logsdon and Kristi Yuthas, "Corporate Social Performance, Stakeholder Orientation and Organizational Moral Development", *Journal of Business Ethics*, 1997, pp. 1213-1226.

ΣΧΗΜΑ 2

Παράγοντες που επηρεάζουν την ηθική οργανωσιακή ανάπτυξη

Η πολύ συνοπτική και περιεκτική παρουσίαση αυτού του μοντέλου θεωρείται επιβεβλημένη στο σημείο αυτό. Ο πρωταρχικός παράγοντας στον προσδιορισμό του επιπέδου της ηθικής οργανωσιακής ανάπτυξης είναι το σύνολο των ηθικών προσδοκιών που υποστηρίζονται από την ανώτατη διοίκηση. Οι προσδοκίες της ανώτατης διοίκησης επηρεάζονται από την αλληλεπίδραση των ατομικών και περιβαλλοντικών παραγόντων. Οι ατομικοί παράγοντες περιλαμβάνουν το επίπεδο ατομικής ηθικής ανάπτυξης, που κατέχεται από την ανώτατη διοίκηση, καθώς επίσης και τα προσωπικά ατομικά χαρακτηριστικά. Οι περιβαλλοντικοί παράγοντες περιλαμβάνουν τις κοινωνικές προσδοκίες, τις νόρμες του παραγωγικού κλάδου, τους νόμους και τις κανονιστικές ρυθμίσεις. Προκειμένου να υιοθετηθούν (διαχυθούν) οι ηθικές προσδοκίες της ανώτατης διοίκησης σε όλα τα επίπεδα της εταιρείας, απαιτείται η ανάπτυξη των οργανωσιακών διαδικασιών. Αυτές οι διαδικασίες βοηθούν στο χειρισμό των στρατηγικών, πολιτικών πτυχών και πτυχών κουλτούρας της επιχείρησης. Οι οργανωσιακές διαδικασίες είναι οι μηχανισμοί, διαμέσου των οποίων η ανώτατη διοίκηση της επιχειρηματικής οντότητας καθιστά γνωστές τις προσδοκίες της για το επιθυμητό επίπεδο ηθικής οργανωσιακής ανάπτυξης στα άλλα μέλη του οργανισμού και στους συμμετόχους του. Αυτός ο στόχος υπηρετείται από τις τέσσερις διαδικασίες που αναφέρονται στο σχήμα. Αυτές οι διαδικασίες εργάζονται μαζί, προκειμένου

να αναπτυχθούν καθαρά και συγκεκριμένα μηνύματα (signals), σχετικά με τον ηθικό προσανατολισμό της επιχείρησης και κανονιστικές (normative) δεσμεύσεις στους εργαζομένους σε όλα τα επίπεδα της επιχείρησης. Καθώς η φιλοσοφική βάση αυτών των οργανωσιακών διαδικασιών εσωτερικοποιείται από τα άτομα του οργανισμού, το αποτέλεσμα είναι το οργανωσιακό επίπεδο της ηθικής ανάπτυξής του. Αυτό το επίπεδο καταδεικνύεται (μαρτυρείται) από τις οργανωσιακές νόρμες, που βοηθούν στο χειρισμό των ανακυπτόντων ηθικών θεμάτων και διλημμάτων.

Μπορούμε να διακρίνουμε τρία επίπεδα ηθικής οργανωσιακής ανάπτυξης.

Ο οργανισμός (επιχειρηματική οντότητα) που λειτουργεί στο κάτω από το σύνηθες επίπεδο της ηθικής ανάπτυξης δεν λαμβάνει υπόψη του τα νομιμοποιημένα (legitimate) συμφέροντα των συμμετόχων, οι δε αποφάσεις του συχνά θεωρούνται ότι δεν νομιμοποιούνται και αυτό παρομοιάζεται στη βιβλιογραφία με την περίπτωση ηθικού εγωισμού των ατόμων που χαρακτηρίζεται ως ανήθικος.

Ο οργανισμός που λειτουργεί στο σύνηθες επίπεδο επικεντρώνεται στο να καλύψει τα ελάχιστα στάνταρς για τη νομιμοποίησή του από νομικής άποψης. Όμως η εξίσωση νομικής και ηθικής συμπεριφοράς από μέρους του οργανισμού εμπεριέχει τον κίνδυνο της υστέρησής του, έναντι των μεταβαλλόμενων προσδοκιών των συμμετόχων και επίσης της αποστέρησης να προηγηθεί στην οικειοποίηση των πλεονεκτημάτων, που σχετίζονται με την κάλυψη των προσδοκιών των συμμετόχων, οι οποίες δεν απαιτούνται από το νομικό πλαίσιο.

Ο οργανισμός που λειτουργεί στο πάνω από το σύνηθες επίπεδο ηθικής ανάπτυξης έχει αποδεχτεί ένα ευρύτατο σύνολο σχέσεων με τους συμμετόχους και φυσικά θεωρείται ότι ενδιαφέρεται πολύ περισσότερο για τη νομιμοποίησή του. Η νομιμοποίηση των οργανισμών σε αυτό το επίπεδο ηθικής ανάπτυξης σημαίνει θετικές δράσεις που να προωθούν ενεργά την ευημερία των συμμετόχων βασισμένη στο σεβασμό για τους άλλους. Σε αυτό το επίπεδο υπάρχει ένα παράλληλο σύστημα σχεδιασμού στο πλαίσιο του οποίου κέρδη και ηθική πάνε χέρι-χέρι και αποτελεί την επισφράγιση ενός ηθικού οργανισμού (ethical organization)¹².

¹² R. Eric Reidenback and Donald P. Robin, "A Conceptual Model of Corporate Moral Development", Journal of Business Ethics, 1991, pp 273-284.

Ν. Η συμβολή της δημιουργίας ηθικών εταιρειών στην άμβλυνση των εντεινόμενων κοινωνικών προβλημάτων και των χρηματοοικονομικών σκανδάλων

Η επιχειρηματική οντότητα είναι ένας κοινωνικός θεσμός που έχει επιφορτιστεί με μια ζωτικής σημασίας οικονομική λειτουργία. Αν όμως ο μοναδικός λόγος ύπαρξης μιας επιχείρησης είναι η πραγματοποίηση του κέρδους τότε το πιθανότερο είναι ότι δεν θα είναι πολύ κερδοφόρα. Μάλιστα το πιθανότερο είναι ότι η επιχείρηση αναπόφευκτα θα παύσει να υπάρχει. Αυτό αποτελεί την **παραδοξολογία του κέρδους** (the profit paradox)¹³. Η επιδίωξη του κέρδους χωρίς την ύπαρξη ενός υψηλότερου σκοπού (οράματος, αξίας) ή η επιδίωξη ενός σκοπού χωρίς κέρδος είναι εξίσου καταστρεπτικές στρατηγικές. Το ζήτημα δεν πρέπει να τίθεται ως επιλογή μεταξύ του ενός ή του άλλου, αλλά ως επίτευξη εξισορρόπησης μεταξύ κέρδους και σκοπού. Στην προκειμένη περίπτωση άκρως επίκαιρη είναι η άποψη του καθηγητή Robert Spierkman: «Η πραγματοποίηση κέρδους είναι σίγουρα μια από τις υποχρεώσεις της επιχείρησης, όμως αυτό είναι ανάγκη να γίνει κατά έναν **ηθικό τρόπο**». «Η επιχείρηση», συνεχίζει, «έχει την υποχρέωση να εξασφαλίσει στους εργαζομένους της, είτε άμεσα είτε έμμεσα, ότι θα έχουν τη δυνατότητα να αμείβονται με ένα μισθό, ο οποίος θα κερδίζεται σε ένα εργασιακό περιβάλλον το οποίο δεν θα χαρακτηρίζεται από οποιασδήποτε μορφής απειλή κακομεταχείρισης, μη χρησιμοποίησης παιδιών και μη χρησιμοποίησης πολλών εξαντλητικών (extended) ωρών εργασίας»¹⁴.

Ο πρώην πρόεδρος της IBM, Τζον Άκερς, σε παλαιότερη ομιλία του σημειώνει, μεταξύ άλλων, ότι «στην επιχειρηματική δραστηριότητα, ηθική και ανταγωνιστικότητα είναι αχώριστες. Όσο πιο μεγάλη είναι η αμοιβαία εμπιστοσύνη και η πίστη στην ηθική μιας κοινωνίας, τόσο πιο μεγάλη είναι η οικονομική της δύναμη».

Η σπουδαιότητα της ηθικής και της ακεραιότητας επιτρέπει, σύμφωνα με τους Stephen D. Potts and Ingrid Lohr Matuszewski του Ethics Resource Center¹⁵, στις αποκαλούμενες «ηθικές εταιρείες» (ethical companies) να αποκομίσουν τα ακόλουθα πλεονεκτήματα: να μπορούν να προσλάβουν και να διατηρήσουν το καλύτερο εργατικό δυναμικό, να καλλιεργήσουν θετικές (χωρίς προσπάθειες εξαπάτησης και χρηματοοικονομικών σκανδάλων) μακροχρόνιες σχέσεις με τους προμηθευτές, πελάτες, επενδυτές και μετόχους. Οι χαρακτηριζόμενες ως «ηθικές εταιρείες» μπορούν επίσης να προσφέρουν στις διάφορες ομάδες ακτιβιστών,

¹³ Jim Clemmer, "Profits are a reward not a purpose", CMA Magazine, July-August 1996, p. 8.

¹⁴ Αυτή η άποψη αναφέρεται στο άρθρο του John S. McClenahan, "Defining Social Responsibility", Manufacturing and Society, March 2005, p. 64-65.

¹⁵ Stephen D. Potts and Ingrid Lohr Matuszewski, "Ethics and Corporate Governance", Blackwell Publishing Ltd, Volume 12, Number 2, April 2004, pp. 177-177.

στα μέσα ενημέρωσης και στο γενικότερο κοινωνικό σύνολο, επαρκείς εγγυήσεις, ώστε να αμβλύνουν την ασκούμενη προς την επιχειρηματική δραστηριότητα κοινωνική πίεση προς όφελος όλων των κοινωνικών συμμετόχων.

Οι «ηθικές εταιρείες» παράλληλα και ταυτόχρονα παρουσιάζουν, όπως δείχνουν πρόσφατες εμπειρικές μελέτες, αξιοζήλευτη χρηματοοικονομική επίδοση. Η μελέτη του καθηγητή Curtis C. Verschoor¹⁶ διαπιστώνει ότι το 26,8% των 500 μεγαλύτερων επιχειρήσεων των ΗΠΑ (στοιχεία του 1997), οι οποίες, στους ετήσιους απολογισμούς τους προς τους μετόχους, δεσμεύονται σε ηθική συμπεριφορά προς τους συμμετόχους ή δίνουν έμφαση στη συμμόρφωση προς τον υιοθετούμενο κώδικα συμπεριφοράς τους, έχουν χρηματοοικονομική επίδοση υψηλότερη από τις «μη ηθικές εταιρείες». Στο ίδιο μήκος κύματος βρίσκονται και τα ευρήματα της μελέτης των Curtis C. Verschoor και Elizabeth A. Murphy¹⁷ ότι οι επιχειρήσεις οι οποίες ταυτόχρονα δεσμεύονται στα κοινωνικά και περιβαλλοντικά θέματα, που είναι σημαντικά για τους συμμετόχους τους, επίσης επιδεικνύουν υπεράνω του κανονικού (superior) χρηματοοικονομική επίδοση και φήμη (υπόληψη). Κατά την άποψη αυτών των ερευνητών, τα ευρήματα της μελέτης τους θα πρέπει να συνεχίσουν να ενθαρρύνουν περισσότερες επιχειρήσεις να εντείνουν την έμφασή τους στη λογοδοσία προς όλους τους συμμετόχους και όχι μόνο προς τους μετόχους σχετικά με την κερδοφορία. Θα πρέπει επίσης να ενθαρρυνθεί η πραγματοποίηση επενδύσεων σε κοινωνικά και ηθικά υπεύθυνες επιχειρήσεις. Τη θετική συσχέτιση μεταξύ χρηματοοικονομικής επίδοσης και ηθικής δείχνει και η πρόσφατη μελέτη των Rian Van Der Merwe, Leyland Pitt και Pierre Berthon¹⁸. Αυτή η μελέτη υποστηρίζει, με ένα σημαντικό βαθμό συσχέτισης, ότι όταν υπάρχει το στοιχείο της **Αριστείας** (excellence) (με το εννοιολογικό περιεχόμενο που δίνουν στον όρο excellence οι πνευματικοί πατέρες του T.J. Peters και R.H. Waterman στο βιβλίο τους *In Search of Excellence – Lessons from America's Best-Run Companies*), επίσης υπάρχει και το στοιχείο της ηθικής.

Οι «ηθικές εταιρείες» μπορούν να παρακάμψουν την Παραδοξολογία της Κερδοφορίας, να πετύχουν εξισορρόπηση σκοπού και κέρδους και να συμβάλουν θετικά στην άμβλυνση των εντεινόμενων κοινωνικών προβλημάτων και των χρηματοοικονομικών σκανδάλων. Η αποδοχή αυτής της θέσης στον επιχειρηματικό κόσμο της χώρας μας συμπυκνώνεται σε πρόσφατη δήλωση (συνέντευξη στη Ναυτεμπορική 7.5.2007) του κ. Μ. Νέγκρι, country manager της US Robotics για την Ιταλία και Ελλάδα: «Δεν μας νοιάζουν μόνο οι λογιστικές αποδόσεις αλλά και το καλό όνομα».

¹⁶ Curtis C. Verschoor, "A Study of the Link Between a Corporation's Financial Performance and Its Commitment to Ethics", *Journal of Business Ethics*, 1998, pp. 1509-1516.

¹⁷ Curtis C. Verschoor and Elizabeth A. Murphy, "The Financial Performance of Large U.S. Firms and Those with Global Prominence: How Do the Best Corporate Citizens Rate?", *Business and Society Review*, 2002, (107:3), pp. 371-380.

¹⁸ Rian Van Der Merwe, Leyland Pitt and Pierre Berthon, "Are Excellent Companies Ethical? Evidence from an Industrial Setting", *Corporate Reputation Review*, Winter 2003, pp. 343-355.

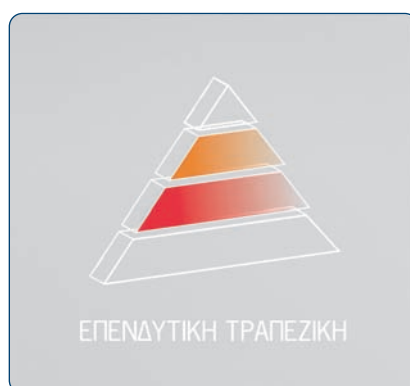
ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΡΟΧΗ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ

Σεμινάρια προετοιμασίας για τις εξετάσεις πιστοποίησης β, β1, γ, δ (2 και 16 Δεκεμβρίου 2007)

Το Ελληνικό Τραπεζικό Ινστιτούτο, για να υποστηρίξει τους υποψηφίους που θα συμμετάσχουν στις εξετάσεις, διοργανώνει σεμινάρια προετοιμασίας αφιερωμένα αποκλειστικά στην ανάπτυξη των ειδικών θεμάτων:

- Πιστοποιητικό β, *Παροχή επενδυτικών συμβουλών*, 27.11 - 1.12.07 (διάρκεια εκπαίδευσης: 40 ώρες)
- Πιστοποιητικό β1, *Παροχή επενδυτικών συμβουλών σε κινητές αξίες*, 23 - 26.11.07 (διάρκεια εκπαίδευσης: 24 ώρες)
- Πιστοποιητικό γ, *Διαχείριση χαρτοφυλακίου*, 3 - 7.12.07 (διάρκεια εκπαίδευσης: 32 ώρες)
- Πιστοποιητικό δ, *Εκπόνηση αναλύσεων σχετικά με χρηματοπιστωτικά μέσα ή εκδότες*, 10 - 14.12.07 (διάρκεια εκπαίδευσης: 32 ώρες).

Για εκπαίδευση σε θέματα του θεσμικού και κανονιστικού πλαισίου της κεφαλαιαγοράς, καθώς και σε ειδικά θέματα α1 και α2, το ΕΤΙ ανακοινώνει ξεχωριστές διοργανώσεις.

Για περισσότερες πληροφορίες:
<http://www.hba.gr/eti>

Η MiFID

και οι απαιτήσεις σε εκπαίδευση

του **ΚΩΣΤΑ ΓΑΛΙΑΤΣΟΥ**

Υπεύθυνου Εκπαιδευτικού Προγράμματος ETI

Η εφαρμογή της Οδηγίας περί των αγορών σε χρηματοπιστωτικά μέσα αποτελεί το αποκορύφωμα πολύ σημαντικών και σε ευρεία έκταση αλλαγών και μετασχηματισμών που παρατηρούνται στο χρηματοπιστωτικό σύστημα κατά τα τελευταία χρόνια. Αν θέλουμε να συνοψίσουμε τις αλλαγές που επιφέρει η MiFID στον τραπεζικό τομέα, αυτές αναφέρονται όπως φαίνεται και από τον ίδιο τον τίτλο της Οδηγίας, σε δύο τομείς:

- την παροχή υπηρεσιών σε νέα χρηματοπιστωτικά μέσα και
- την ανάπτυξη νέων αγορών.

Όσον αφορά τον πρώτο τομέα, αυτός δεν αφορά κυρίως την παροχή υπηρεσιών για πρώτη φορά από την τράπεζα, αλλά γενίκευση της παροχής αυτών των υπηρεσιών από το συνολικό δίκτυο της τράπεζας και όχι μόνο από κάποιο συγκεκριμένο τμήμα της. Για παράδειγμα, υπηρεσίες σε παράγωγα χρηματοπιστωτικά μέσα παρείχε η τράπεζα μέσω του dealing room, αλλά στο επόμενο διάστημα η παροχή της συγκεκριμένης υπηρεσίας θα γενικευθεί, με τη διάθεσή τους από μεγάλο αριθμό καταστημάτων. Είναι φανερό ότι η συγκεκριμένη εξέλιξη απαιτεί την εκπαίδευση στην παροχή υπηρεσιών σε χρηματοπιστωτικά μέσα ενός μεγάλου αριθμού τραπεζικών στελεχών. Στον πίνακα 1 φαίνονται οι κύριες υπηρεσίες σε χρηματοπιστωτικά μέσα, τις οποίες επιτρέπεται, σύμφωνα με τη MiFID, να παρέχουν οι τράπεζες. Στις υπηρεσίες αυτές αντιστοιχούν συγκεκριμένα πιστοποιητικά επαγγελματικής επάρκειας, τα οποία θέσπισαν η Τράπεζα της Ελλάδος και η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς. Όπως φαίνεται στον πίνακα, για την παροχή της υπ' αριθμόν 1 υπηρεσίας (λήψη και διαβίβαση εντολών) απαιτείται η κατοχή του πιστοποιητικού a1, εάν πρόκειται περί πρωτογενών, και του a2, εάν πρόκειται περί παραγώγων χρηματοπιστωτικών μέσων. Αντιστοίχως η παροχή επενδυτικών συμβουλών (υπ' αριθμόν 5 κύρια επενδυτική

υπηρεσία) σε πρωτογενή μέσα απαιτεί την κατοχή του β1 πιστοποιητικού και σε παράγωγα του β. Η διαχείριση χαρτοφυλακίου χρηματοπιστωτικών μέσων (πρωτογενών και παραγώγων) για λογαριασμό πελατών απαιτεί την κατοχή του πιστοποιητικού γ. Τέλος το πιστοποιητικό του αναλυτή χρηματοπιστωτικών μέσων (πιστοποιητικό δ) αντιστοιχεί στην υπ' αριθμόν 5 παρεπόμενη επενδυτική υπηρεσία.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1 Παροχή κύριων επενδυτικών υπηρεσιών και απαιτούμενα πιστοποιητικά επαγγελματικής επάρκειας		
A/A	ΥΠΗΡΕΣΙΑ	ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΤΙΚΟ
1	Λήψη και διαβίβαση εντολών για λογαριασμό πελατών σε: ■ Κινητές αξίες (μέσα της κεφαλαιαγοράς) ■ Μέσα της χρηματαγοράς ■ Μερίδια οργανισμών συλλογικών επενδύσεων ■ Προθεσμιακές συμβάσεις(forwards) ■ Συμβάσεις ανταλλαγής (swaps) ■ Συμβόλαια δικαιωμάτων προαίρεσης ■ Συμβόλαια μελλοντικής εκπλήρωσης ■ Παράγωγα μέσα για τη μετακύληση του πιστωτικού κινδύνου (credit derivatives) ■ Χρηματοπιστωτικές συμβάσεις επί διαφορών (contracts for differences)	α1 α1 α1 α2 α2 α2 α2 α2 α2
2	Εκτέλεση εντολών για λογαριασμό πελατών	
3	Διαπραγμάτευση για ίδιο λογαριασμό	
4	Διαχείριση χαρτοφυλακίων πελατών	γ
5	Παροχή επενδυτικών συμβουλών σε: ■ Πρωτογενή χρηματοπιστωτικά μέσα ■ Παράγωγα χρηματοπιστωτικά μέσα	β1 β
6	Αναδοχή χρηματοπιστωτικών μέσων ή τοποθέτηση χρηματοπιστωτικών μέσων με δέσμευση ανάληψης	
7	Τοποθέτηση χρηματοπιστωτικών μέσων χωρίς δέσμευση ανάληψης	
8	Λειτουργία πολυμερούς μηχανισμού διαπραγμάτευσης	

ΠΙΝΑΚΑΣ 2 Παροχή παρεπόμενων επενδυτικών υπηρεσιών και απαιτούμενα πιστοποιητικά επαγγελματικής επάρκειας		
A/A	ΥΠΗΡΕΣΙΑ	ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΤΙΚΟ
1	Φύλαξη χρηματοπιστωτικών μέσων για λογαριασμό πελατών	
2	Παροχή πιστώσεων ή δανείων σε επενδυτή	
3	Παροχή συμβουλών σε επιχειρήσεις	
4	Παροχή υπηρεσιών ξένου συναλλάγματος εφόσον συνδέονται με την παροχή επενδυτικών υπηρεσιών	
5	Έρευνα στον τομέα των επενδύσεων και χρηματοοικονομική ανάλυση	δ
6	Παροχή υπηρεσιών σχετιζόμενων με την αναδοχή	
7	Παροχή επενδυτικών και παρεπόμενων υπηρεσιών σχετικά με τα υποκείμενα μέσα των παραγώγων	

Όπως φαίνεται από την προηγούμενη παρουσίαση, για κάθε υπηρεσία που παρέχεται σε πελάτη της τράπεζας (δεν διενεργείται δηλαδή για ίδιο λογαριασμό) απαιτείται κάποιο πιστοποιητικό επαγγελματικής επάρκειας. Για την υπ' αριθμόν 2 κύρια επενδυτική υπηρεσία (εκτέλεση εντολών) αναφέρεται ρητά στο ν. 3606/2007, ο οποίος ενσωμάτωσε τη MiFID στο ελληνικό δίκαιο, ότι απαιτείται έκδοση απόφασης του Διοικητικού Συμβουλίου της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς και Πράξη Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος, η οποία να θεσπίζει αντίστοιχο πιστοποιητικό.

Είναι επίσης φανερό ότι το αμέσως επόμενο χρονικό διάστημα, με την ανάπτυξη της εφαρμογής της MiFID, θα πρέπει να δημιουργηθούν εκπαιδευτικά προγράμματα – και σε μερικές περιπτώσεις πιθανότατα και πιστοποιητικά – που να καλύπτουν τις εξής θεματικές περιοχές:

- Λειτουργία πολυμερούς μηχανισμού διαπραγμάτευσης
- Προστασία επενδυτών
 - Κατηγοριοποίηση επενδυτών
 - Διαφάνεια συναλλαγών
 - Βέλτιστη εκτέλεση εντολών
- Κανονιστική συμμόρφωση
- Εσωτερικός έλεγχος
- Διαχείριση κινδύνων

Το θεσμικό και κανονιστικό πλαίσιο της κεφαλαιαγοράς

Συγγραφείς: Χ. Γκόρτσος - Π. Σταϊκούρας - Χ. Λιβαδά

«... Σε συνέχεια της εκτεταμένης αναδιτύπωσης του θεσμικού πλαισίου, το εγχειρίδιο αυτό έρχεται να καλύψει την πιεστική πρακτική ανάγκη της επιμόρφωσης των υπαλλήλων και των στελεχών των Επιχειρήσεων Παροχής Επενδυτικών Υπηρεσιών, των Πιστωτικών Ιδρυμάτων και των λοιπών εταιρειών που παρέχουν επενδυτικές υπηρεσίες. Πράγματι, η προβλεπόμενη αρχικά στο ν. 2836/2000 υποχρεωτική πιστοποίηση της επαγγελματικής επάρκειας των υπαλλήλων που έρχονται σε επαφή με πελάτες στο πλαίσιο παροχής επενδυτικών υπηρεσιών δεν είχε τα αποτελέσματα που αναμενόταν, διότι, αφενός η υποχρέωση αυτή δεν ήταν καθολική και αφετέρου δεν υπήρχε η δυνατότητα ουσιαστικής επιμόρφωσης αυτών των ανθρώπων.

Με το εγχειρίδιο αυτό δίνεται στον αναγνώστη η δυνατότητα να σχηματίσει μια γενική εικόνα για το θεσμικό πλαίσιο της κεφαλαιαγοράς και να πληροφορηθεί τις βασικότερες υποχρεώσεις που έχουν όσοι συμμετέχουν στις αγορές. Ειδική αναφορά γίνεται στους κανόνες για την αποφυγή παθολογικών καταστάσεων, όπως η κατάχρηση της αγοράς και η νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες. Με μικρή δόση υπερβολής μπορούμε να πούμε, ότι το εγχειρίδιο αποτελεί ουσιαστικό συμπλήρωμα του προγράμματος εξορθολογισμού του δικαίου της κεφαλαιαγοράς, διότι, καθιστώντας το νέο πλαίσιο προσιτό στους συμμετέχοντες στην αγορά, συμβάλλει στην ορθή εφαρμογή του. Η δημιουργία ενός σύγχρονου και σταθερού κανονιστικού πλαισίου πρέπει να συμβαδίζει με την επιμόρφωση των επαγ-

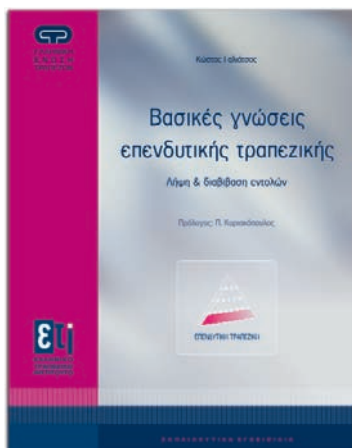
γελματιών της αγοράς και την ενημέρωση των συναλλασσομένων. Το παρόν εγχειρίδιο συμβάλλει σε αυτήν ακριβώς την προσπάθεια ενημέρωσης των επαγγελματιών της αγοράς.

Ο εκσυγχρονισμός του δικαίου της κεφαλαιαγοράς όμως δεν έχει ολοκληρωθεί ακόμη. Υπολείπεται, για παράδειγμα, η έκδοση των εκτελεστικών πράξεων που προβλέπει ο νόμος για τις αγορές χρηματοπιστωτικών μέσων. Αναγκαστικά λοιπόν το παρόν εγχειρίδιο έχει μεταβατικό χαρακτήρα διότι αποτυπώνει το ισχύον σήμερα δίκαιο, το οποίο αμέσως μετά την 1η Νοεμβρίου θα μεταβληθεί. Είμαι βέβαιος ότι η προσπάθεια που ανέλαβε η Ελληνική Ένωση Τραπεζών θα συνεχιστεί, ώστε να προσαρμοστεί το εγχειρίδιο στις επερχόμενες μεταβολές. Ελπίζω όμως ότι στο εξής δεν θα παρουσιάζεται συχνά η ανάγκη προσαρμογής του εγχειριδίου, διότι το θεσμικό πλαίσιο δεν θα μεταβάλλεται πια με τη συχνότητα του παρελθόντος.»

Από τον πρόλογο του κ. Α. Θ. Γαβριηλίδη, LL.M,
Αντιπροέδρου της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς

Βασικές γνώσεις επενδυτικής τραπεζικής

Λήψη & διαβίβαση εντολών

Συγγραφέας: Κώστας Γαλιάτσος

«... Για να διατηρηθεί η εμπιστοσύνη των επενδυτών τόσο προς τα στελέχη των οργανισμών όσο και προς τα προϊόντα στα οποία πρόκειται να επενδύσουν, οι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί που εμπλέκονται σε διαδικασίες λήψης και διαβίβασης εντολών, παροχής επενδυτικών συμβουλών, διαχείρισης χαρτοφυλακίου πελατών και ανάλυσης επενδύσεων, πρέπει να διαθέτουν καταλλήλως καταρτισμένα στελέχη. Η κατάρτιση αυτή θα πρέπει να γίνει σε δύο επίπεδα: στο επίπεδο γνώσης των προϊόντων και των διαδικασιών, αλλά και στο επίπεδο της γνώσης του νομοθετικού πλαισίου που διέπει τα προϊόντα και τις διαδικασίες.

Το γεγονός ότι τα χρηματοπιστωτικά προϊόντα γίνονται όλο και πιο σύνθετα απαιτεί αντίστοιχη προσαρμογή και της δυνατότητας των καταναλωτών να κατανοούν τους κινδύνους που κάθε προϊόν εμπεριέχει και την καταλληλότητά του για αυτούς. Αναμφισβήτητο το εγχείρημα αυτό δεν είναι εύκολο. Οι δυσκολίες αλλά και η ευθύνη που οφείλουν να επιδεικνύουν και οι καταναλωτές για την επιλογή των κατάλληλων προϊόντων αποτελεί πρόσθετο λόγο για τη διαρκή εκπαίδευση των υπαλλήλων που τα διαθέτουν. Η προσαρμογή στις βέλτιστες διεθνείς πρακτικές και standards εκπαίδευσης οφείλει να αποβλέπει στην αντιμετώπιση, κατά το δυνατόν, της ασύμμετρης πληροφόρησης που αναπόφευκτα τις περισσότερες φορές υπάρχει μεταξύ των καταναλωτών και των χρηματοπιστωτικών οργανισμών.

Στο πλαίσιο αυτό, χαιρετίζω με ιδιαίτερη θέρμη την πρωτοβουλία της EET για την έκδοση του πρώτου εγχειριδίου για την παροχή πιστοποιητικού λήψης και διαβίβασης εντολών σε κινητές αξίες. Η προσπάθεια παρουσίασης με αναλυτικό και κατανοητό τρόπο της λειτουργίας και των κινδύνων που συνεπάγονται οι παραδοσιακές κινητές αξίες αποτελεί ανταπόκριση της Ένωσης προς την προαναφερθείσα προτεραιότητα. Το εγχειρίδιο θεωρώ ότι θα αποτελέσει την αρχή για την έκδοση αντίστοιχων εγχειριδίων για την εκπαίδευση των υποψηφίων για παροχή των πιστοποιήσεων και για τις λοιπές κατηγορίες επενδυτικών υπηρεσιών. Η επέκταση αυτή θα δώσει την ευκαιρία να καλυφθούν με τον ίδιο αποτελεσματικό τρόπο και περιοχές όπου έχει επισημανθεί η ανάγκη βελτιώσεων και προσαρμογών, όπως στα σύνθετα προϊόντα και βέβαια τις γενικές αρχές και κώδικες ηθικής συμπεριφοράς, στις διαρκώς μεταβαλλόμενες συνθήκες των αγορών.»

Από τον πρόλογο του κ. Π. Κυριακόπουλου,
Διευθυντή Εποπτείας Πιστωτικού Συστήματος
Μέλους της CEBS και της BSC

Διάθεση: Ελληνικό Τραπεζικό Ινστιτούτο

Περισσότερες πληροφορίες: Τηλ.: 210-3386433 και web site: www.hba.gr

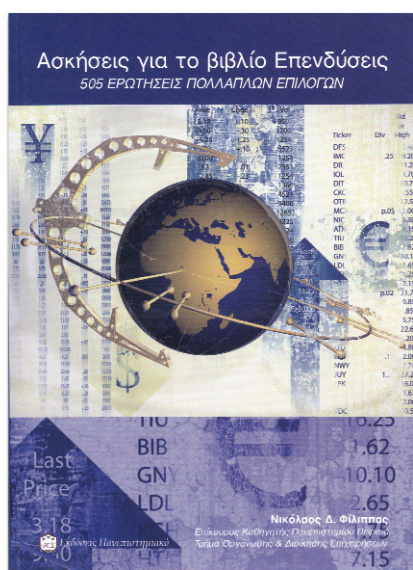
Παρουσίαση βιβλίου

Νίκος Φίλιππας

Ασκήσεις για το βιβλίο Επενδύσεις

505 Ερωτήσεις Πολλαπλής Επιλογής

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΟ

Ο χρηματοοικονομικός σχεδιασμός των αναγκών των νοικοκυριών, τα χαμηλά επιτόκια, αλλά ιδιαίτερα το καυτό συνταξιοδοτικό πρόβλημα επιβάλλουν πλέον την ενεργή ενασχόληση των ατόμων με τις υπάρχουσες επενδυτικές ευκαιρίες, τόσο σε εγχώριο όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο.

Αυτός ήταν και ο στόχος του βιβλίου «Επενδύσεις» που εκδόθηκε το 2005 και βρίσκεται ήδη στην τέταρτη χιλιάδα, δηλαδή να βοηθήσει το επενδυτικό

κοινό αλλά και τους συμβούλους επενδύσεων να κατανοήσουν τις βασικές έννοιες για αποτελεσματικές ατομικές και συλλογικές επενδύσεις. Ο στόχος αυτός ολοκληρώνεται σε ένα πρώτο επίπεδο με το βιβλίο αυτό, το οποίο αποτελεί τη φυσική συνέχεια του βιβλίου «Επενδύσεις».

Μέσα από τις 505 πρωτότυπες ερωτήσεις πολλαπλών επιλογών και πρόσφατα στοιχεία για τις διεθνείς αγορές χρήματος και κεφαλαίου, ο αναγνώστης μπορεί να συνδυάσει τη θεωρία με την πράξη, να θυμηθεί και να ελέγξει τις γνώσεις του. Παράλληλα, μπορεί να ταξιδέψει στον πλανήτη γη μέσα από τον κόσμο των επενδύσεων, έναν κόσμο που μπορεί να αποδειχτεί ιδιαίτερα χρήσιμος και αποτελεσματικός για τη διαχείριση των κεφαλαίων του.

Οι γνώσεις αυτές θα τον βοηθήσουν να προσδιορίσει τις βραχυπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες ανάγκες του και να καθορίσει το επίπεδο κινδύνου που θέλει να αναλάβει. Επιπλέον θα είναι σε θέση να επιλέξει και να αξιολογήσει μετοχές και Αμοιβαία Κεφάλαια και να γνωρίσει τις εξελίξεις στη νέα γενιά των Αμοιβαίων Κεφαλαίων.

Το βιβλίο αυτό απευθύνεται σε προπτυχιακούς και μεταπτυχιακούς φοιτητές όλων ανεξαιρέτως των οικονομικών σχολών. Φυσικά αφορά κυρίως τις κατευθύνσεις της Χρηματοοικονομικής και της Διοίκησης των Επιχειρήσεων. Παράλληλα, θα αποτελέσει ένα χρήσιμο εργαλείο και για τους συμβούλους επενδύσεων των Τραπεζικών Ομίλων και τους πελάτες τους.

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗΣ

Λήψη και διαβίβαση εντολών σε κινητές αξίες

Σύμφωνα με την υπ' αριθμ. 3130/19.7.2006 κοινή απόφαση της Τράπεζας της Ελλάδος και της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς, έχει ανατεθεί στο Ελληνικό Τραπεζικό Ινστιτούτο της ΕΕΤ η διοργάνωση Σεμιναρίων Πιστοποίησης, για την απόκτηση πιστοποιητικού επαγγελματικής επάρκειας για τη «Λήψη και διαβίβαση εντολών σε κινητές αξίες» (α1).

Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα που έχει εγκριθεί από την Τράπεζα της Ελλάδος και την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς περιλαμβάνει θέματα θεσμικού και κανονιστικού πλαισίου της κεφαλαιαγοράς και λήψης και διαβίβασης εντολών σε κινητές αξίες, και ολοκληρώνεται με δώωρη γραπτή εξέταση.

Διάρκεια:

32 ώρες, από τις οποίες

- 16 ώρες αφιερώνονται στην ανάπτυξη του θεσμικού και κανονιστικού πλαισίου,
- 16 ώρες προβλέπονται για την εμπέδωση των ειδικών θεμάτων που αφορούν την υπηρεσία λήψης και διαβίβασης εντολών σε κινητές αξίες.

Εκπαιδευτικό υλικό:

- Τα εγχειρίδια του ΕΤΙ:
 - «Το θεσμικό και κανονιστικό πλαίσιο της κεφαλαιαγοράς»
 - «Βασικές γνώσεις επενδυτικής τραπεζικής – Λήψη και διαβίβαση εντολών»
- Σημειώσεις - παρουσιάσεις - ενημερωτικό υλικό

Για περισσότερες πληροφορίες:
<http://www.hba.gr/eti>

Συμμετέχοντες:

Οι υποψήφιοι – υπάλληλοι και στελέχη πιστωτικών ιδρυμάτων και επιχειρήσεων επενδύσεων – που έχουν εγκριθεί από την Τράπεζα της Ελλάδος και την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς και περιλαμβάνονται στις σχετικές καταστάσεις τους (βλ. ιστοσελίδες ΤτΕ, ΕΚ και ΕΤΙ).

Δίδακτρα: 450 €.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ CFA LEVELS I & II

9 Φεβρουαρίου – 24 Μαΐου 2008

Το Ελληνικό Τραπεζικό Ινστιτούτο της EET και η Hellenic CFA Society συνδιοργανώνουν υψηλού επιπέδου πρόγραμμα προετοιμασίας για τις εξετάσεις CFA – Levels I & II.

Ο τίτλος CFA αποτελεί την πλέον έγκυρη επαγγελματική πιστοποίηση στο χρηματοοικονομικό – επενδυτικό τομέα και απονέμεται σε έναν επιλεγμένο αριθμό επαγγελματιών, οι οποίοι διαθέτουν τις απαιτούμενες γνώσεις, τον επαγγελματισμό και την ακεραιότητα που τους κάνουν να ξεχωρίζουν. Η επιτυχής ολοκλήρωση του προγράμματος CFA είναι μία δύσκολη πρόκληση και η κατοχή του τίτλου φέρει ιδιαίτερη βαρύτητα στα κριτήρια αξιολόγησης των εργοδοτών, των επενδυτών, αλλά και του συνόλου της επενδυτικής κοινότητας.

Για να αποκτήσει κανείς τον τίτλο CFA απαιτείται να καλύψει ένα εκτενές γνωστικό αντικείμενο. Οι υποψήφιοι καλούνται να αποδείξουν την ικανότητά τους στην πρακτική εφαρμογή των γνώσεων αυτών, επιτυγχάνοντας σε τρία διαδοχικά επίπεδα εξετάσεων. Προϋπόθεση για την απόκτηση του τίτλου CFA είναι η τετραετής επαγγελματική εμπειρία στο χρηματοοικονομικό κλάδο.

Σκοπός:

- Η άρτια προετοιμασία των υποψηφίων για τα επίπεδα I και II του CFA,
 - μέσα από ειδικά σχεδιασμένα προγράμματα,
 - με ειδικά διαμορφωμένο εκπαιδευτικό υλικό,
 - με εισηγητές έμπειρους και εξειδικευμένους επαγγελματίες του χρηματοοικονομικού τομέα, κατόχους του τίτλου CFA και μέλη της Hellenic CFA Society.

Συμμετέχοντες:

- Στελέχη που εργάζονται ή πτυχιούχοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης που επιθυμούν να εργαστούν στον ευρύτερο χρηματοπιστωτικό τομέα, δηλαδή σε τράπεζες, χρηματιστηριακές εταιρείες, ΑΕΔΑΚ, ΕΕΧ και εταιρείες συμβούλων επιχειρήσεων,
- Στελέχη που εργάζονται ή πτυχιούχοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης που επιθυμούν να εργαστούν στις οικονομικές διευθύνσεις άλλων επιχειρήσεων.

Εξετάσεις:

Οι εξετάσεις για όλα τα επίπεδα του προγράμματος πραγματοποιούνται παγκοσμίως την ίδια ημέρα (Σάββατο 7 Ιουνίου) υπό την αποκλειστική αιγίδα του CFA Institute, και η Αθήνα αποτελεί ένα από τα 184 εξεταστικά κέντρα παγκοσμίως.

Στους συμμετέχοντες στο προπαρασκευαστικό πρόγραμμα που θα επιτύχουν στις εξετάσεις των επιπέδων I και II του προγράμματος CFA θα απονεμηθεί σχετικός τίτλος του ETI.

Για περισσότερες πληροφορίες:
<http://www.hba.gr/eti>

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

Αμερικής 21Α, 106 72 Αθήνα

Τηλ. Κέντρο 210.3386.500, Fax: 210.3615.324

e-mail: hba@hba.gr, website: www.hba.gr

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ

Μασσαλίας 1, 106 80 Αθήνα

Τηλ. Κέντρο 210.3386.400, Fax: 210.3646.122

e-mail: eti@hba.gr, website: www.hba.gr

Δημοσίευση άρθρων

Το Δελτίο της ΕΕΤ δέχεται πρωτότυπα άρθρα που πραγματεύονται επίκαιρα ζητήματα του τραπεζικού τομέα και δεν έχουν δημοσιευτεί (ούτε τελούν υπό δημοσίευση) σε άλλα περιοδικά. Τα κείμενα πρέπει να αποστέλλονται με e-mail, σε μορφή Word. Η βιβλιογραφία, αν υπάρχει, παρατίθεται μόνο με τη μορφή υποσημειώσεων. Τα άρθρα δεν επιτρέπεται κατά κανόνα να υπερβαίνουν τις 2.000 λέξεις.

Για να δημοσιευτεί ένα κείμενο, πρέπει να εγκριθεί από την Επιστημονική Επιτροπή. Οι αρνητικές αποφάσεις δεν αιτιολογούνται. Η μερική ή ολική αναπαραγωγή κειμένων του περιοδικού επιτρέπεται μόνο με την άδεια του Εκδότη.

Οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να επικοινωνούν με την κα Α. Μανιάτη, τηλ.: 210-3386412, fax: 210-3646122, e-mail: amaniati@hba.gr